

Mazowsze

ANALIZY I STUDIA

19

**Kształtowanie ponadregionalnych
i regionalnych ośrodków rozwoju
oraz policentrycznej sieci osadniczej
w subregionie płockim**

**Kształtowanie ponadregionalnych
i regionalnych ośrodków rozwoju
oraz policentrycznej sieci osadniczej
w subregionie płockim**

Warszawa 2009

Opracowanie/Wydawca
Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Lubelska 13
03-802 Warszawa
tel. (022) 518 49 00
fax. (022) 518 49 49
e-mail: biuro@mbpr.pl

Dyrektor Biura:
prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

Zastępcy dyrektora:
mgr Bartłomiej Kolipiński
dr arch. Tomasz Sławiński
mgr Elżbieta Sielicka

Redaktor Naczelny:
prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

Dyrektor Oddziału Terenowego w Płocku
mgr inż. arch. Piotr Brzeski

Wykonano w Oddziale Terenowym w Płocku
przez zespół:

mgr Barbara Kopańska – koordynator
mgr Ewa Baranowska
inż. Elżbieta Dominiak
mgr Grażyna Gapińska
mgr Michał Kubera
mgr Renata Ryciak
mgr inż. arch. Grażyna Szubska
mgr Iwona Szymańska
mgr Alina Ziółkowska

Opracowanie graficzne:
Elżbieta Dominiak
Bożena Gawinowska
Krystyna Klimkiewicz
Barbara Kopańska
Barbara Laskowska

Redakcja techniczna, skład i łamanie:
mgr Kinga Stanek

Analizy i Studia

A i S

Zeszyt 1(19)/2009 materiały za rok 2008

Kształtowanie ponadregionalnych i regionalnych ośrodków rozwoju oraz policentrycznej sieci osadniczej w subregionie płockim.

ISSN 1892-6322

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. CHARAKTERYSTYKA MIAST	8
1.1. Ogólna charakterystyka subregionu płockiego	8
1.2. Płock.....	17
1.3. Gostynin	22
1.4. Sierpc.....	25
1.5. Gąbin	28
1.6. Drobin.....	30
1.7. Wyszogród	32
2. TYPY OŚRODKÓW	34
2.1. Analizy w poszczególnych aspektach	34
2.1.1. Demografia	34
2.1.2. Rynek pracy.....	46
2.1.3. Oświata.....	60
2.1.4. Ochrona zdrowia	65
2.1.5. Wartości dziedzictwa kulturowego	72
2.1.6. Kultura.....	77
2.1.7. Turystyka.....	81
2.1.8. Sport i rekreacja.....	87
2.1.9. Innowacyjność.....	90
2.2. Współpraca krajowa i zagraniczna.....	93
3. ZASADY FUNKCJONOWANIA MIAST W POLICENTRYCZNEJ SIECI OSADNICZEJ SUBREGIONU PŁOCKIEGO	98
3.1. Funkcje ośrodków oraz wzajemne strefy wpływów	98
3.2. Funkcjonowanie miast w sieci osadniczej	103
4. KSZTAŁTOWANIE ROZWOJU MIAST	109
4.1. Polityka rozwoju miast w dokumentach europejskich i krajowych.....	109
4.2. Planowane działania oraz wsparcie skierowane do obszarów pozametropolitalnych .	110
ZAKOŃCZENIE.....	116
ANEKS.....	118
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	120
SPIS METRYCZEK	122
SPIS MAP	122

SPIS RYSUNKÓW	122
SPIS SCHEMATÓW	122
SPIS TABEL	123
SPIS WYKRESÓW	123
SPIS ZDJĘĆ	124
ABSTRACT	125

WPROWADZENIE

Miasta o różnej wielkości w przekroju historycznym zawsze bywały stymulatorem rozwoju gospodarczego i społecznego dla obszarów z nimi związanymi. Wiedza, innowacje, nowe technologie rozwijają się szybciej w większych ośrodkach miejskich i tam następuje ich transfer do życia codziennego oraz szybszy przepływ informacji. To właśnie pomiędzy ośrodkami miejskimi tworzą się pasma rozwoju. Wszystkie miasta, niezależnie od wielkości, istotnie oddziałują na rozwój najbliższego otoczenia.

Celem opracowania jest analiza miast subregionu płockiego, która ma posłużyć działaniom na rzecz stworzenia sieci powiązań między ośrodkiem ponadregionalnym (Płock) a powiatowymi i gminnymi ośrodkami rozwoju (Gostynin, Sierpc, Gąbin, Drobin i Wyszogród). Działania te wpłyną na zrównoważony rozwój osadnictwa, kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój społeczno-gospodarczy, rozwinięcie konkurencyjności miast, wzmocnienie współpracy miast i wzajemne uzupełnianie się, poprawę standardu cywilizacyjnego społeczeństwa (jakości życia), kształtowanie struktur przestrzennych, tworzących warunki funkcjonalno-przestrzenne, umożliwiające aktywną ochronę wartości przyrodniczych i przestrzeni kulturowej.

Opracowaniem objęto obszar subregionu płockiego, w skład którego wchodzi powiaty: płocki ziemski i grodzki, gostyniński oraz sierpecki.

Pierwszy i drugi rozdział przedstawia charakterystykę miast oraz analizę ich stanu zagospodarowania w ujęciu dynamicznym, w poszczególnych aspektach, ze szczególnym zwróceniem uwagi na powiązania pomiędzy miastami. Przeprowadzone analizy miały na celu uchwycenie tendencji społeczno-gospodarczych. Dokonano również próby określenia wzajemnych związków pomiędzy zachodzącymi zjawiskami i procesami oraz przestrzenne zróżnicowanie sytuacji społecznej i gospodarczej.

Informacje źródłowe, niezbędne do wykonania opracowania, gromadzone były w dwóch układach, a mianowicie:

- retrospektywnym, w celu przedstawienia zjawisk oraz procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych,
- terytorialnym, w celu porównania dynamiki przebiegu zjawisk społeczno-gospodarczych w miastach.

W następnych częściach opracowania określono funkcje ośrodków, wzajemne strefy wpływów oraz zasady funkcjonowania i kształtowania miast w policentrycznej sieci osadniczej.

Podstawę prawną opracowania stanowią:

- art. 11, ust. 2 i 5 *Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa* (Dz. U. z 2001 roku, nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), który brzmi: *Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa oraz wykonywanie zadań związanych z rozwojem regionalnym na obszarze województwa należy do zadań samorządu województwa,*
- art. 38 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 roku, nr 80, poz. 717 z późn. zm.), który brzmi: *Organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego odpowiednio do potrzeb i celów podejmowanych w tym zakresie prac.*

Atutem województwa mazowieckiego jest policentryczna sieć osadnicza z rozwiniętymi pięcioma ośrodkami subregionalnymi: Radomiem, Płockiem, Siedlcami, Ostrołęką

i Ciechanowem. Ośrodki te, stanowiące szkielet układu osadniczego województwa mazowieckiego, są ośrodkami równoważenia rozwoju dla własnych, wytworzonych od lat „obszarów ciężenia”.

W celu zwiększania spójności województwa i kształtowania mechanizmów generujących rozwój nie tylko w pasmach aktywizacji gospodarczej, Samorząd Województwa proponuje rozszerzenie działań na miasta średnie i małe oraz na tereny wiejskie.

Odpowiedzi na te wyzwania znalazły się w dokumentach określających całościową, kompleksową koncepcję rozwoju województwa, w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2020 roku* (Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwalił zaktualizowaną *Strategię* na posiedzeniu w dniu 29 maja 2006 roku – Uchwała nr 78/06) i *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* (przyjętym przez Sejmik Województwa Mazowieckiego

w dniu 7 czerwca 2004 roku).

Wszelkie działania prowadzone są tak, aby *Mazowsze było konkurencyjnym regionem w układzie europejskim i globalnym*, a dążeniami i aspiracjami władz województwa, mieszkańców, instytucji i firm, powinno być urzeczywistnienie misji strategicznej:

Mazowsze, jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce, podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

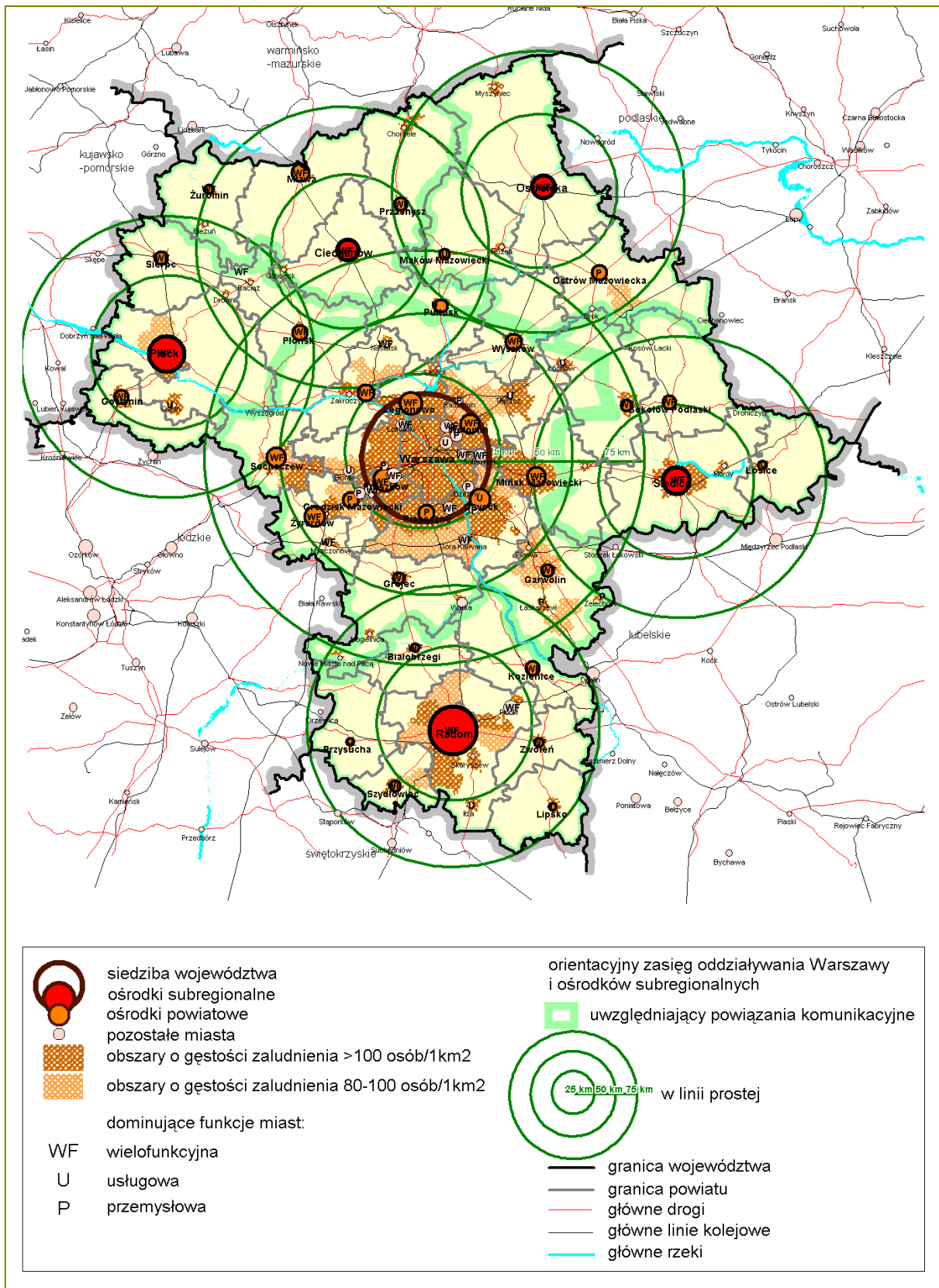
W *Strategii* przyjęto zasadę wzmocnienia ośrodków równoważenia rozwoju, jakimi są byłe miasta wojewódzkie. Dla realizacji celów wyznaczono szereg działań, które spowodują zniwelowanie pogłębiających się dysproporcji rozwojowych, m.in. poprzez działania związane z rewitalizacją ośrodków subregionalnych i małych miast, które powinny zaowocować przekształceniem miast subregionalnych w ośrodki równoważenia rozwoju, a w przypadku małych miast – w lokalne ośrodki aktywizacji społecznej, umożliwiające przenoszenie impulsów rozwojowych z metropolii na otaczające tereny, w tym tereny wiejskie.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* określono politykę przestrzenną województwa, obejmującą zespół działań zmierzających do przekształcenia struktury funkcjonalno-przestrzennej w celu osiągnięcia spójności terytorialnej oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju regionu.

Działania dotyczące miast zawarto w polityce *Wspierania rozwoju wybranych ośrodków*, w *Polityce przeciwdziałania nadmiernym dysproporcjom rozwojowym*, adresowanej do obszarów problemowych oraz w ramach innych polityk, skierowanych do obszaru całego województwa. Przewidywane są działania mające na celu zwiększenie pozytywnego oddziaływania miast na otaczające ich tereny oraz łagodzenie narastających dysproporcji w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego województwa.

Na obszarze objętym niniejszym opracowaniem polityka województwa będzie wspierała działania mające na celu aktywizację Płocka jako ponadregionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, zwłaszcza w zakresie szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego oraz instytucji otoczenia biznesu. Mając na uwadze zwiększenie pozytywnego oddziaływania miast na otaczające je tereny w zakresie obsługi ludności, objęto wspomaganie rozwoju wskazane ośrodki powiatowe: Gostynin i Sierpc oraz miejscowości gminne: Drobin, Gąbin i Wyszogród, jako wielofunkcyjne ośrodki aktywizacji rejonów.

Mapa 1. Miejska sieć osadnicza

Źródło: Plan Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego, s. 35, mapa 14

1. CHARAKTERYSTYKA MIAST

1.1. Ogólna charakterystyka subregionu płockiego

Obszar ten obejmuje trzy powiaty ziemskie oraz jedno z pięciu w województwie mazowieckim miasto na prawach powiatu. Położony jest w zachodniej części województwa, na obu brzegach Wisły i stanowi centrum historycznego Mazowsza. Od południa graniczy z powiatami: kutnowskim i łowickim (należącymi do województwa łódzkiego), od zachodu z powiatami: włocławskim, lipnowskim i rypińskim (należącymi do województwa kujawsko-pomorskiego).

Położenie w województwie mazowieckim, w obszarze administracyjnym Polski, to bardzo ważny punkt odniesienia dla wszystkich zachodzących na terenie subregionu płockiego procesów społeczno-gospodarczych.

Powierzchnia subregionu wynosi 3 356 km², co stanowi 9,4% powierzchni województwa mazowieckiego. Zamieszkuje tu 334,6 tys. osób¹ (6,5% ogółu ludności województwa) przy wskaźniku urbanizacji wynoszącym 52,3% (w województwie 64,7%). Gęstość zaludnienia wynosi 99,8 osób na 1 km² (w województwie 144 osoby na km²).

W skład obszaru subregionu płockiego wchodzi powiaty: płocki (grodzki i ziemski), gostyniński i sierpecki. Samorząd stopnia podstawowego tworzy 28 gmin, w tym 22 gminy wiejskie, 3 gminy miejsko-wiejskie oraz 3 gminy miejskie. Na terenie subregionu znajdują się 884 miejscowości wiejskie. Miasta rozmieszczone są równomiernie.

Dominującą pozycję w strukturze funkcjonalno-przestrzennej osadnictwa zajmuje Płock – miasto na prawach powiatu, posiadające rozwinięte funkcje o znaczeniu regionalnym, a także o zasięgu ponadregionalnym, związane z przemysłem, rozwijającym się szkolnictwem wyższym, instytucjami kulturalnymi oraz skupiające działalność produkcyjną bezpośrednio i pośrednio związaną z Polskim Koncernem Naftowym ORLEN S.A.

Ważną rolę w strukturze subregionu pełnią również ośrodki powiatowe: Gostynin i Sierpc oraz gminy miejsko-wiejskie: Gąbin, Drobin i Wyszogród (*Mapa 2*).

W latach 2001-2006 wyraźnie widoczne są procesy przekształceń sieci osadniczej. Największe zmiany dotyczą wiejskiej sieci osadniczej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie miast, gdzie rozwój terenów zabudowanych powoduje zacieranie się granic między miastem a wsią. Zjawisko to szczególnie zaznacza się w gminach położonych w sąsiedztwie ośrodka subregionalnego – Płocka. Duża dynamika zmian sieci osadniczej ma miejsce na terenach położonych w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych (drogowych) oraz na obszarach atrakcyjnych turystycznie.

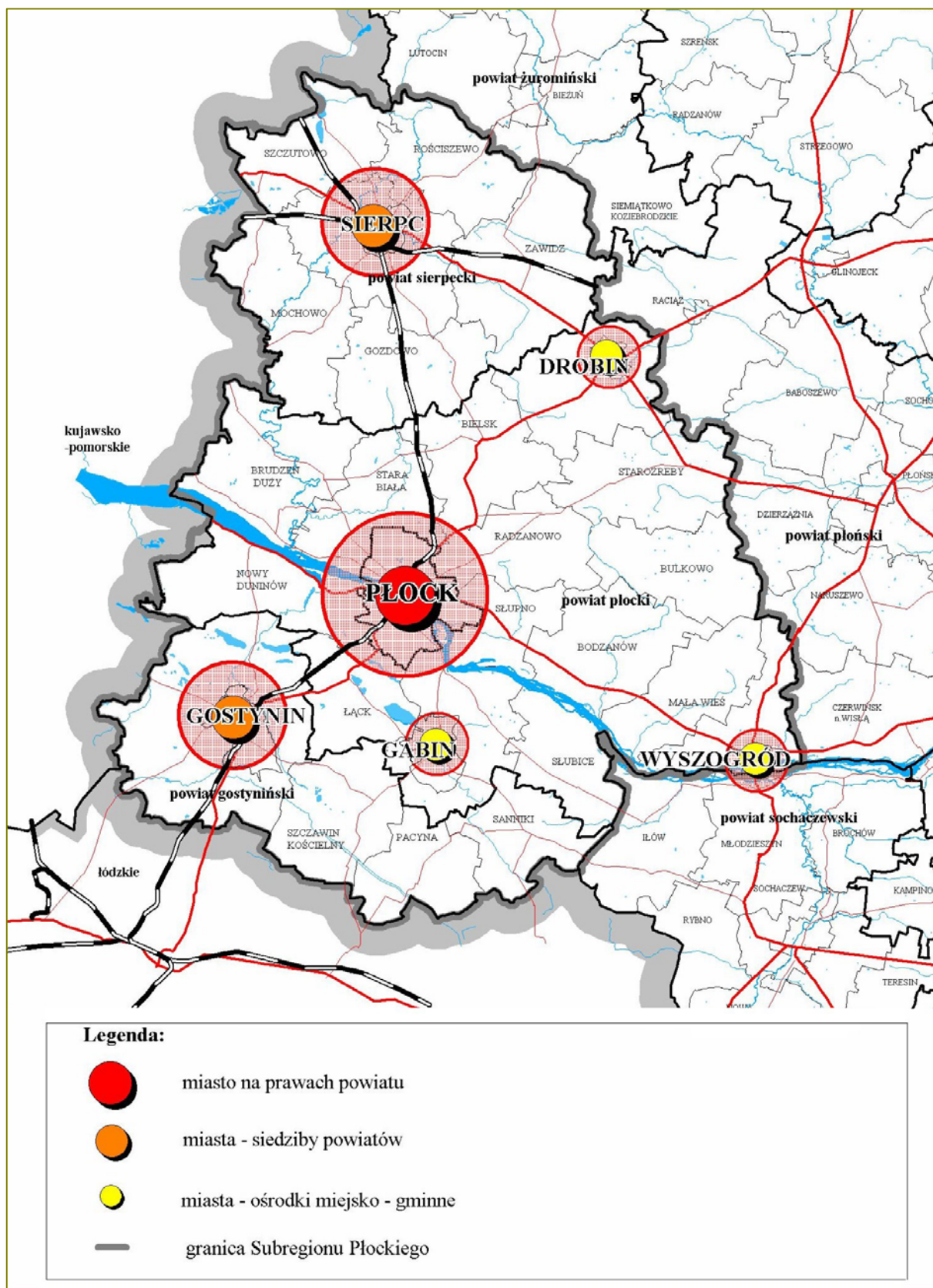
Subregion płocki to obszar z wielkim potencjałem rozwojowym. Posiada cenne przyrodniczo tereny wzdłuż doliny rzeki Wisły, Pojezierza Gostynińskiego oraz rzek: Skrwy Prawej i Sierpienicy, a także wiele innych obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i czystym powietrzu.

Dominującą gałęzią gospodarki na terenie subregionu jest rolnictwo. Wyjątek stanowi tu Płock, będący największym w kraju ośrodkiem przemysłu petrochemicznego.

Główne problemy dotyczące subregionu mają związek z jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wysokim bezrobociem oraz niską jakością usług rynkowych i zaspokajaniem potrzeb społecznych. Istotnym problemem jest również niski standard zagospodarowania turystycznego oraz niski standard infrastruktury komunikacyjnej.

¹Główny Urząd Statystyczny, Baza Danych Regionalnych, według stanu na 2006 rok.

Mapa 2. Ośrodki miejskie w subregionie plockim

Źródło: Opracowano w MBPR OT Plock

Rozwój sieci osadniczej

Mazowsze wyróżnia się spośród innych regionów nie tylko krajobrazem i folklorem, ale również niezwykle regularnym rozmieszczeniem sieci miejskiej. Analizowany obszar nie odbiega pod tym względem od reszty regionu. Obszar płocki to rejon najstarszej, średnio-wiecznej urbanizacji na Mazowszu.

Najwcześniejszą lokacją może pochwalić się Płock (1237 rok), który należy do najstarszych i najcenniejszych miast w województwie. W czasie swej długoletniej historii miasto pełniło bardzo ważną rolę na Mazowszu – jako stolica województwa płockiego, stolica Mazowsza i przez krótki okres stolica kraju. Do czasów współczesnych pozostało również najważniejszym ośrodkiem w tym rejonie.

Poza Płockiem historyczną sieć miejską tworzą: Bielsk (lokacja 1424 rok^{*}) – obecnie wieś, Bodzanów (lokacja 1351 rok^{*}) – obecnie wieś, Drobin (lokacja przed 1556 rokiem^{*}, być może w 1487 roku^{**}) – prawa miejskie odzyskał w 1994 roku, Gostynin (lokacja 1382 rok^{*}), Gąbin (lokacja 1332 rok^{*}), Osmolin (lokacja 1472 rok^{*}) – obecnie wieś, Sierpc (lokacja 1322 rok^{*}), Wyszogród (lokacja 1398 rok^{*}).

Oprócz Płocka, który przez cały okres pełnił rolę ośrodka regionalnego, w historycznej strukturze osadniczej rolę ośrodków o znaczeniu ponadlokalnym (powiatowym) pełniły: Gostynin – stolica kasztelanii i stolica ziemi, Wyszogród – stolica kasztelanii i stolica ziemi, Sierpc – stolica kasztelanii, Bielsk – ośrodek powiatu. Brak kontynuacji funkcji administracyjnych był jedną z przyczyn upadku ośrodka miejskiego w Bielsku.

W strukturze zawodowo-społecznej mieszkańców małych miast w subregionie, podobnie jak na Mazowszu, duży odsetek ludności stanowili zatrudnieni w rolnictwie, ogrodnictwie oraz trudniący się hodowlą bydła.

Ważnymi ośrodkami rzemieślniczymi w subregionie płockim były: Gostynin, Wyszogród (główny ośrodek sukienictwa na Mazowszu w XV w.), Bielsk, Gąbin i Sierpc (ośrodek rzemieślniczo-handlowy). Pozostałe miasta, czyli Bodzanów, Drobin i Osmolin, były ośrodkami rolniczo-rzemieślniczymi.

W dziejach miast subregionu można wyróżnić następujące okresy: okres rozkwitu gospodarczego – do XVI w., okres upadku – od końca XVI w. do XVIII w. i okres ożywienia w XIX i XX w. Nie wszystkie miasta regionu zdołały podźwignąć się po upadku i kilka z nich bezpowrotnie utraciło prawa miejskie: Bielsk, Bodzanów i Osmolin. Przez długi okres pozbawiony praw miejskich był również Drobin (odzyskał je dopiero w 1994 roku). Głównymi przyczynami utraty praw miejskich były: regres gospodarczy oraz zniszczenia w wyniku pożarów i wojen. Nie wykluczone, że była to również kara zaborców za powstania niepodległościowe. Do degradacji miast przyczyniły się także zniszczenia spowodowane obiema wojnami światowymi.

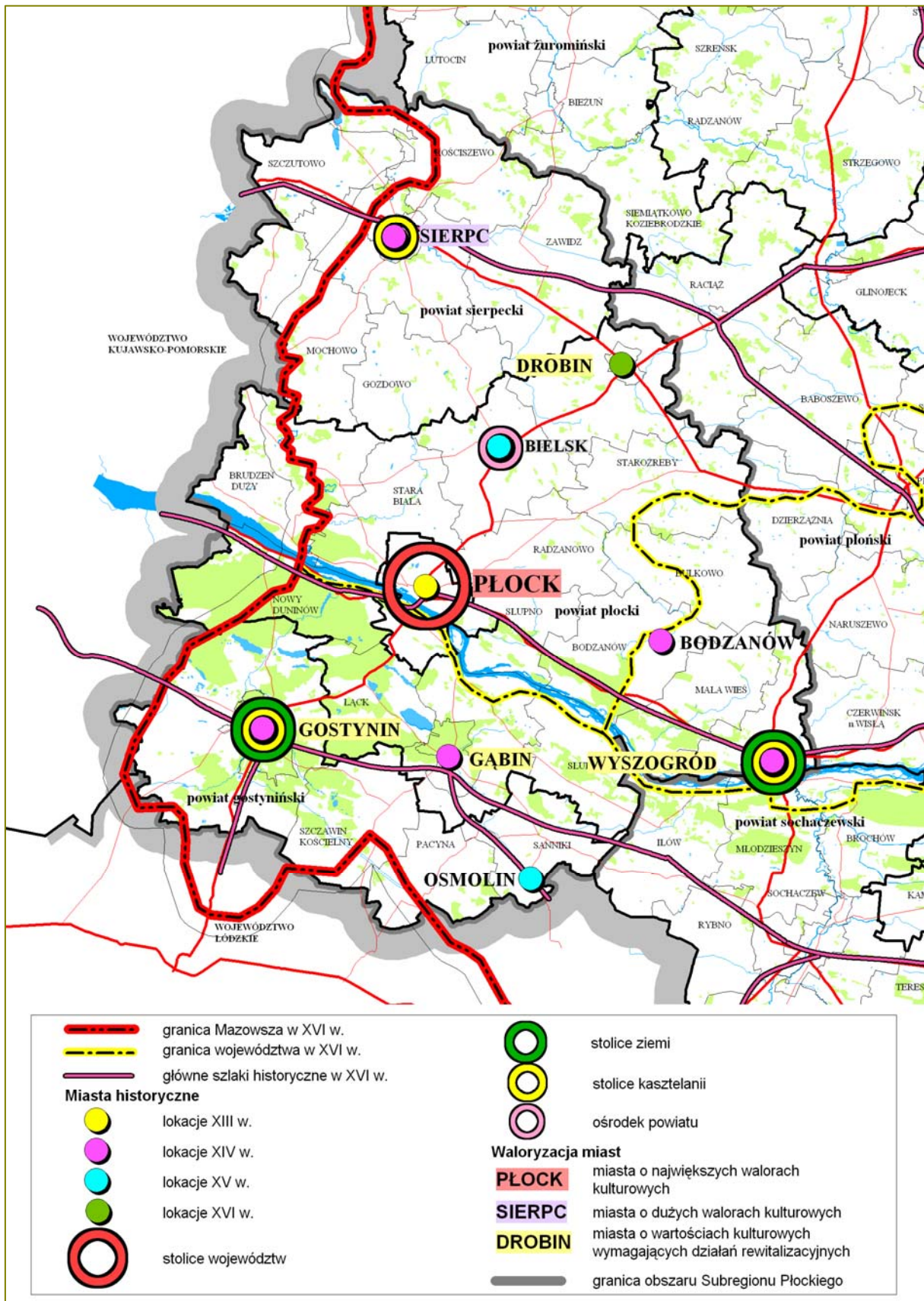
Najcenniejszym miastem pod względem zachowanych walorów historyczno-przestrzennych, zaliczanym do grupy najwybitniejszych miejskich zespołów zabytkowych jest Płock. Duże walory kulturowe posiada także Sierpc. Pozostałe miasta subregionu – Gostynin, Gąbin, Drobin i Wyszogród charakteryzują się wykształconym układem historycznym, który powinien stać się istotnym elementem identyfikacji mieszkańców. W Bielsku, Bodzanowie i Osmolinie historyczne miejskie układy przestrzenne są słabo widoczne (obecnie miejscowości te nie mają praw miejskich).

* Według opracowania *Makroregion warszawski, Osadnictwo miejskie i struktura funkcjonalna – uwarunkowania historyczne i kulturowe*, wykonanego pod kierunkiem prof. Teresy Zarębskiej.

** Według strony internetowej Urzędu Miasta w Drobinie

http://www.drobin.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=30

Mapa 3. Historyczna sieć osadnicza

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie bazy OT Plock

Infrastruktura techniczna subregionu płockiego

Zagospodarowanie infrastrukturalne decyduje bezpośrednio o atrakcyjności lokalizacyjnej dla rozwoju gospodarczego miast subregionu płockiego.

Komunikacja

Główne połączenia w subregionie płockim stanowią drogi krajowe, zapewniające spójność połączeń krajowych i wojewódzkich oraz stanowiące dojazd do ogólnodostępnych przejść granicznych.

Należy tu wymienić drogi:

- nr 10 (GP) Płońsk – Toruń – Szczecin – granica państwa, położoną w europejskim korytarzu transportowym,
- nr 50 (GP) Ciechanów – Płońsk – Sochaczew – Mszczonów – Grójec – Góra Kalwaria – Mińsk Mazowiecki – Ostrów Mazowiecka (ciąg ten stanowi *Dużą Obwodnicę Warszawy* dla tranzytowego ruchu towarowego),
- nr 60 (GP) Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka; ciąg komunikacyjny obsługujący północne rejony województwa, droga stanowiąca fragment *Wielkiej Obwodnicy Mazowsza*, która oparta jest na połączeniach w paśmie ośrodków subregionalnych, ciąg prowadzący ciężki transport krajowy i międzynarodowy z ominięciem „węzła warszawskiego”,
- nr 62 (G) Strzelno – Włocławek – Płock – Wyszogród – Zakroczym – Sokołów Podlaski – Anusin.

Wśród dróg wojewódzkich ważniejszymi są przede wszystkim: droga nr 575 (G) Płock – Dobrzyków – Słubice – Iłów – Kamion – Śladów – Secemin Polski – Nowy Kazuń i nr 577 (G) Łąck - Gąbin – Sanniki – Ruszki.

Przez subregion płocki przebiegają dwie linie kolejowe: nr 33 Kutno – Płock oraz nr 27 Nasielsk – Toruń. Obecnie wykorzystywane są one głównie w ruchu towarowym, związanym z działalnością PKN ORLEN.

Przez rzekę Wisłę przechodzą przeprawy mostowe, dwie w Płocku i jedna w Wyszogrodzie.

Na terenie miasta Płocka zlokalizowane jest lotnisko sanitarno-sportowo-polowe (drugie na Mazowszu).

Elektroenergetyka

Na analizowanym obszarze nie występują źródła energii elektrycznej, zasilające system elektroenergetyczny kraju.

Subregion płocki zasilany jest z sieci krajowych 400 i 220 kV ze stacji: Płock II Kruszczevo 400/110 o mocy 2x250 = 50 MVA, Płock I Podolszyce 220/110 kV o mocy 2x160 MVA+ 2x16 MVA, Sochaczew 220/110/30/15 kV o mocy 2x25 MVA = 16MVA, Warszawa-Mory 220/110 kV.

Istniejący układ zasilania analizowanego obszaru charakteryzuje się wysoką niezawodnością zasilania w stanach normalnej i awaryjnej pracy układu.

Gazociągi

Przez teren subregionu płockiego prowadzony jest gazociąg tranzytowy Jamał, stanowiący fragment gazociągu biegnącego z Rosji do Europy Zachodniej.

Przez obszar ten przechodzą również podstawowe krajowe gazociągi magistralne relacji: Warszawa (Rembelszczyzna) – Płock – Włocławek (dwa równoległe rurociągi po DN 500), Kutno – Gostynin DN 400 z częścią Gostynin – Gustorzyn DN 500.

Sieć przesyłową i dystrybucyjną oraz towarzyszącą jej infrastrukturę stanowią gazociągi tranzytowe o średnicy powyżej DN 300, magistrale gazowe oraz DN 150-300 ze stacjami redukcyjno-pomiarowymi I stopnia (Gulczewo – Sierpc, Gostynin – Pacyna), a także gazociągi średniego ciśnienia, obsługujące obszary miast i gmin subregionu płockiego.

Paliwa płynne

Na analizowanym obszarze występują obiekty i urządzenia związane z przerobem ropy naftowej: rafineria ropy naftowej w Płocku, baza surowcowa Plebanka k/Płocka, ropociąg Przyjaźń Rosja – Polska – Niemcy, ropociąg Pomorski Płock – Gdańsk, rurociągi produktów naftowych relacji: Płock – Koluszki, Płock – Warszawa, Płock – Bydgoszcz i Płock – Ostrów Wielkopolski oraz rurociąg etylenu Płock – Włocławek.

Telekomunikacja

Subregion płocki włączony jest w nowoczesny system krajowej i międzynarodowej łączności. Podstawowe elementy tego systemu to cyfrowa centrala międzymiastowa w Płocku. Obok sieci łączności przewodowej trwa dynamiczny rozwój systemu łączności komórkowej.

Środowisko przyrodnicze

Jednym z podstawowych stabilizatorów rozwoju obszarów jest środowisko przyrodnicze i wynikające z jego potencjału oraz specyfiki uwarunkowania.

Subregion płocki charakteryzuje się występowaniem spójnego przestrzennie systemu obszarów przyrodniczych o wysokich wartościach zarówno z punktu widzenia ich funkcji zachowawczo-ochronnych, jak i walorów turystyczno-krajoznawczych oraz wypoczynkowych.

Ważną rolę w strukturze środowiskowo-przyrodniczej subregionu odgrywa dolina Wisły – oś Polski stanowiąca korytarz ekologiczny o znaczeniu europejskim oraz jej ważniejsze dopływy: Skrwa Prawa i Skrwa Lewa. Na Wiśle został utworzony *Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) sieci Natura 2000 – Dolina Środkowej Wisły (PLB140004)*.

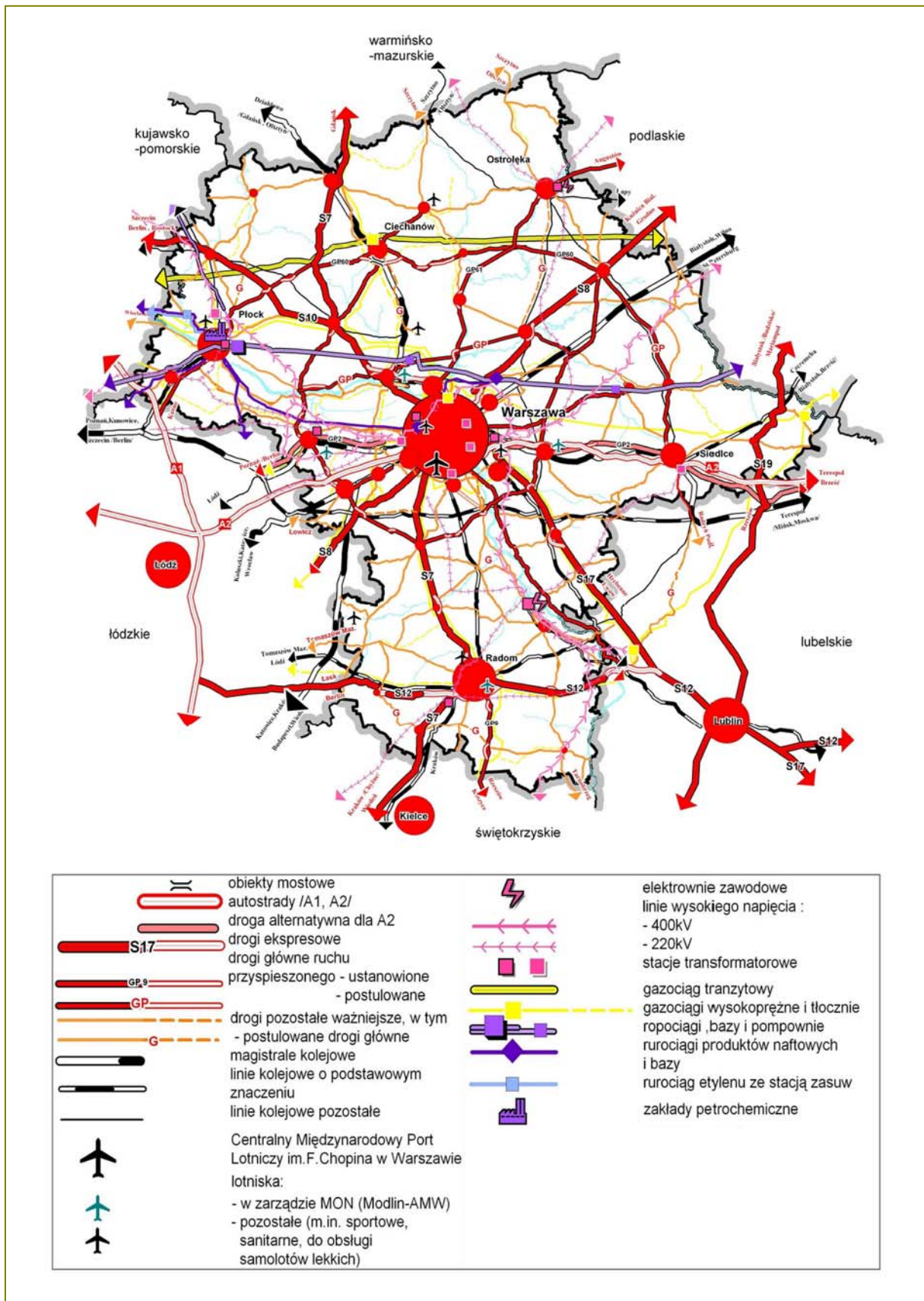
W subregionie znajdują się największe jeziora województwa o powierzchni ponad 100 ha. Największą powierzchnię osiąga bardzo płytkie Jezioro Zdrowskie (355 ha). Inne większe jeziora to: Lucieńskie, Białe, Urszulewskie i Szczutowskie.

Rysunek 1. Pojezierze Gostynińskie

Źródło: Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, 2006 rok

Mapa 4. Ponadlokalne systemy infrastruktury technicznej

Źródło: Opracowano na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, s. 49, mapa 21

W subregionie płockim położone są dwa parki krajobrazowe:

- Brudzeński Park Krajobrazowy, który obejmuje dolinę dolnego biegu rzeki Skrwy Prawej oraz przylegające kompleksy leśne: Brwilno, Sikórz, Budzeń. Główną atrakcją przyrodniczą jest malownicza, głęboko wcięta dolina Skrwy Prawej, na pewnych odcinkach o bystrym, wartkim nurcie, w innych zaś tworząca meandry i rozlewiska. Obok siebie występują tu rozległe, płaskie tarasy i bardzo strome stoki.
- Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy zajmujący zasadniczą część Pojezierza Gostynińskiego. Park charakteryzuje się jednymi z piękniejszych w Polsce, wydłużonymi, piaszczystymi wzgórzami, wytworzonymi polodowcowo – ozami. Szczególnie atrakcyjne krajobrazowo są liczne jeziora o różnych kształtach, bardzo zróżnicowanych wielkościach i głębokościach. Jest to centralny obszar ochrony krajobrazu w województwie. Na terenie parku wyznaczone zostały liczne ścieżki dydaktyczne.

Ponadto na analizowanym obszarze występują następujące formy ochrony przyrody:

- 22 rezerваты przyrody (4 leśne, 2 krajobrazowo-leśne, 1 krajobrazowy, 6 faunistycznych),
- obszary krajobrazu chronionego: *Nadwiślański, Przyczecze Skrwy Prawej, Dolina Skrwy Lewej, Gostynińsko-Gąbiński*,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe ustanowione wokół jezior (18). W powiecie płockim obejmują one: starorzecze białobrzesckie, ujście Skrwy, jeziora: Józefowskie, Ciechomiczkie, Górskie, Łąckie Duże, Sendeń, Zdwojskie. W powiecie gostynińskim utworzono zespoły wokół jezior: Białego, Drzesno, Gościąż, Lucieńskiego, Przytomnego, Sumino, Zuzinowskiego, natomiast w powiecie sierpeckim – wokół jezior: Bledzewskiego, Szczutowskiego i Urszulewskiego,
- 284 pomniki przyrody obejmujące okazałe i sędziwe drzewa, grupy drzew, zabytkowe aleje, głązy narzutowe i inne.

Obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych, objęte ochroną prawną, stanowią 37,3% powierzchni ogólnej subregionu płockiego (w województwie mazowieckim – 29,7%).

1.2. Płock

Metryczka 1. Miasto Płock

Źródło: Herb – UM Płocka, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

Płock charakteryzuje wysoki potencjał demograficzny, ok. jedna czwarta mieszkańców nie ukończyła 20 lat. Przeciętny wiek płocczanina wynosi ok. 35 lat.

W strukturze ludności miasta zaznacza się przewaga kobiet (na 100 mężczyzn przypada 109 kobiet) oraz znaczny udział ludności w wieku produkcyjnym (ok. 67% – przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 63,7%).

Poziom wykształcenia mieszkańców wzrasta i zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym z 2002 roku udział ludności z wykształceniem wyższym wynosi ok. 13,6%². Najwięcej osób posiada wykształcenie średnie zawodowe, tj. ok. 25,1%. Środowisko akademickie liczy ok. 13 tys.³ studiujących na sześciu wyższych uczelniach.

Położenie

Płock to jedno z najstarszych polskich miast – pierwsza stolica Mazowsza. Szczyci się bogatą historią i wielowiekową tradycją. Zaliczany jest do 100 najpiękniejszych miast w Polsce. Położony jest w centrum Polski, w podregionie ciechanowsko-płockim, otoczony gminami należącymi do ziemskiego powiatu płockiego, wzniesiony na wysokiej, ponad 50-metrowej nadwiślańskiej skarpie, na pograniczu Kotliny Płockiej i Pojezierza Dobrzyńskiego.

Płock oddalony jest około 120 km od Warszawy i 112 km od Łodzi. Największy w kraju port lotniczy *Warszawa-Okęcie* znajduje się w odległości 110 km, natomiast międzynarodowy węzeł kolejowy w Kutnie – w odległości ok. 50 km od miasta.

W Płocku zbiegają się i krzyżują 2 drogi międzyregionalne: nr 60 Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka, która łączy centrum Polski z województwami północno-wschodnimi oraz województwem łódzkim i południowo-zachodnią częścią Polski; nr 62 Strzelno – Włocławek – Płock – Wyszogród – Zakroczym, łącząca projektowaną autostradę północ-południe w kierunku wschodnim oraz cztery drogi regionalne wychodzące z miasta

² Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej.

³ *Miejski Zeszyt Statystyczny*, Płock 2006 rok.

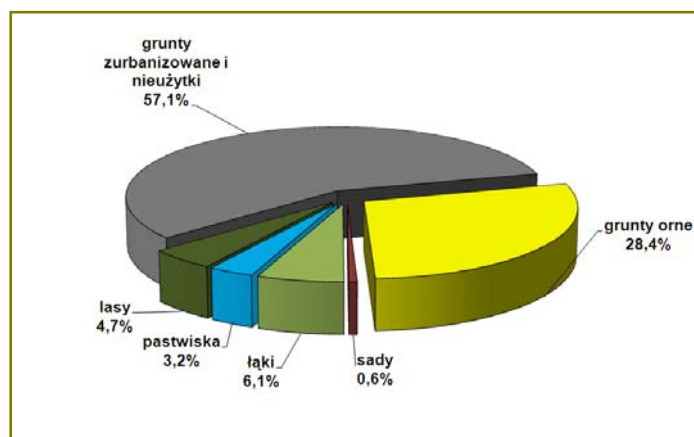
(nr 559 w kierunku na Lipno i Toruń, nr 562 – na Dobrzyń nad Wisłą, nr 567 – na Górze, nr 575 – na Kazuń Nowy).

Terytorium

Układ przestrzenny miasta założony został na prawobrzeżnej, wysokiej skarpie rzeki Wisły. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowo-usługowa, która rozciąga się ok. 2 km od skarpy. Strefa ta obejmuje zwarty układ miejski (śródmieście i otaczające je osiedla mieszkaniowe) oraz osiedla „satelitarne” i peryferyjne. Za strefą mieszkaniowo-usługową znajduje się dzielnica przemysłowo-techniczna oraz tereny rolne. Centralna część Płocka posiada zabudowę wielorodzinną, w tym kamieniczną. Osiedla peryferyjne posiadają zabudowę jednorodziną o charakterze podmiejskim lub wiejskim. Na terenie Płocka występuje 21 osiedli mieszkaniowych i dwie dzielnice przemysłowe.

W ogólnej powierzchni miasta, wynoszącej 8 806 ha, ponad połowę stanowią grunty zurbanizowane i nieużytki, znaczny procent stanowią użytki rolne. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych zajmuje 22,7 % ogólnej powierzchni miasta.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów miasta Płocka

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS 2006

Gospodarka

Płock jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast Polski, o ugruntowanej pozycji gospodarczej na Mazowszu, którą wyznacza przemysł rafineryjny i petrochemiczny.

Działający w Płocku **Polski Koncern Naftowy Orlen S.A.**, firma transparentna, regionalny lider, największa korporacja przemysłu naftowego w Europie Środkowo-Wschodniej, to największy producent i dystrybutor paliw, zarządzający siedmioma rafineriami w Polsce, Czechach i na Litwie. Jedyna polska spółka o znaczeniu globalnym, która znalazła się na liście największych firm świata magazynu *Fortune*.

Zintegrowany kompleks rafineryjno-petrochemiczny w Płocku zaliczany jest do najnowocześniejszych i najefektywniejszych tego typu obiektów w Europie. Posiada największą w Europie Centralnej sieć stacji paliw zlokalizowanych w Polsce, Niemczech, Czechach i na Litwie.

PKN Orlen S.A. wraz z Grupą Kapitałową Orlen posiada ponad 200 spółek, wśród których można wymienić: Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. (plastik i syntetyczne materiały), Orlen (marka stacji benzynowych na rynku polskim i niemieckim), Benzina (marka stacji benzynowych na rynku czeskim), Orlen PetroProfit Sp. z o.o. (marka paliwowo-motoryzacyjna na polskim rynku), Orlen-Petro Zachód Sp. z o.o., Arge Sp. z o.o., UniPetrol (czeski holding

rafineryjny), IKS Solino Sp. z o.o. (producent solanki przemysłowej), Anwil S.A. (polska firma chemiczna).

Płock jest silnym ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej strukturze branżowej, zorientowanej na innowacyjność, nowoczesne technologie i sukces w biznesie. Obok sektora naftowo-paliwowego dużą aktywność wykazują podmioty związane z usługami antykorozyjnymi, instalacyjnymi, izolacyjnymi i wykonawstwem konstrukcji stalowych, jak również przedsiębiorstwa operujące w branży maszynowej, budowlanej, spożywczej i odzieżowej.

Głównym źródłem dochodów gminy są dochody własne (61% w 2006 roku), co świadczy o wzroście stopnia samodzielności dochodowej miasta. Podatki płacone przez PKN ORLEN stanowią ok. 40% dochodów podatkowych miasta.

W Płocku inwestorzy mogą liczyć na sprzyjającą biznesowi infrastrukturę. Działają tu liczne banki (14), instytucje szkoleniowe (6), instytucje okołobiznesowe (12), kancelarie prawne (33) i ośrodki konferencyjne (6).

Płock jest gotowy do współpracy z inwestorami i włączenia się w procesy inwestycyjne. Do obsługi kontaktów z inwestorami i realizacji wsparcia procesów inwestycyjnych powstało Płockie Centrum Obsługi Inwestora (COI), utworzone we współpracy z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Kultura

Kolebka Płocka to Wzgórze Tumskie ze śladami jednej z najstarszych budowli sakralnych – bazyliką katedralną, dawnym zamkiem książąt mazowieckich z XIV w. oraz opactwem benedyktyńskim.

Muzeum Mazowieckie w Płocku to jedna z najstarszych placówek muzealnych w Polsce, posiadająca w zbiorach europejskiej klasy kolekcję sztuki secesyjnej.

Szczególną rolę kulturotwórczą w mieście odgrywa Towarzystwo Naukowe Płockie o statusie regionalnym (jedno z ośmiu działających na Mazowszu).

Biblioteka im. Zielińskich w Płocku, która jest znaną i cenioną w kraju (siódmą w kolejności wśród najstarszych bibliotek w Polsce), należy do elitarnego grona 55 bibliotek tworzących Narodowy Zasób Biblioteczny.

Płocką scenę teatralną tworzy od 30 lat Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego.

W kulturalnym obrazie miasta bogatą ofertę proponują również: Biuro Wystaw Artystycznych, Płocka Galeria Sztuki, Płocka Orkiestra Symfoniczna.

Ambasadorem płockiej kultury jest najstarszy zespół dziecięcy w kraju – Harcerski Zespół Pieśni i Tańca *Dzieci Płocka*, który kultywuje tradycje, zwyczaje i obrzędy ludowe.

Życie kulturalne miasta współtworzy koncertujący, również w całej Europie, chór chłopięcy *Pueri Cantores Plocenses*, odnoszący sukcesy na międzynarodowych festiwalach.

Płock to miasto, w którym odbywają się liczne koncerty i festiwale o zasięgu międzynarodowym i krajowym (Festiwal Muzyki Jednogłosowej, Międzynarodowy Festiwal Organowy, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Elektronicznej).

PKN ORLEN S.A., jako największa firma polska, realizuje politykę mecenatu kulturalnego, wnosi trwały wkład w ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego Polski. Wspiera przedsięwzięcia popularyzujące polską kulturę nie tylko w kraju, ale także na arenie międzynarodowej (m.in. sponsor koncertów Wielkanocnego Festiwalu Ludwika van Beethovena oraz Międzynarodowego Festiwalu Pianistycznego). Szczególną troską koncert otacza twórczość Fryderyka Chopina. Od kilku lat jest mecenasem Koncertów Chopinowskich w Łazienkach Królewskich w Warszawie.

Zaangażowanie PKN ORLEN S.A. na rzecz promocji muzycznej spuścizny Chopina i wsparcia kariery Rafała Blechacza zostały nagrodzone w polskiej edycji konkursu ARTS&BUSINESS AWARDS – nagroda Mecenas Kultury w kategorii Wydarzenie Roku, za wsparcie realizacji koncertu Rafała Blechacza w jego rodzinnym mieście Nakle.

Media

W Płocku działa telewizja *Tele-Top Płock* oraz dwie ponadlokalne rozgłośnie radiowe: *Katolickie Radio Płock* i *Radio Eska*. Prasa – *Tygodnik Płocki*, *Życie Płocka*, *Nowy Tygodnik Płocki NTP*, *Gazeta Wyborcza Płock*, *Nasze Miasto Płock*, *Sygnaly Płocka* (bezpłatna), *Zadzwoń – Płocka Gazeta Bezpłatnych Ogłoszeń*, *Gazeta Płocka* (bezpłatna), *Nasz Płock* (bezpłatna).

Wybrane wyróżnienia, rankingi

- 2002 rok – tytuł **Mazowiecka Gmina – Przyjazna Środowisku**. Celem konkursu była ocena m.in. stanu i rozwoju gmin województwa mazowieckiego w zakresie inwestycji prośrodowiskowych, kompleksowej gospodarki odpadami, stanu czystości wód, prowadzonych ekologicznych programów edukacyjnych,
- 2002 rok – **Polska Nagroda Jakości** – Polska Izba Gospodarcza w Warszawie – miasto Płock zostało finalistą VIII edycji konkursu,
- 2003 rok – II miejsce w kategorii gmin miejskich za osiągnięcia w gospodarce odpadami, nagroda za działania na rzecz ochrony środowiska w konkursie **Nasza gmina w Europie**, organizowanym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 2004 rok – **Europejski Dyplom** przyznawany przez Komitet ds. Środowiska, Rolnictwa i Stosunków Lokalno-Regionalnych Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy w dowód uznania dla wysiłków w propagowaniu idei jedności europejskiej, wspieranie solidarności europejskiej oraz wzajemnych relacji pomiędzy obywatelami Europy (nagroda I stopnia Rady Europy),
- 2004 rok – **Flaga Honorowa Europy** – za działalność na arenie europejskiej, przyznawana przez Radę Europy miastom, które prowadzą udaną współpracę ze swoimi gminami partnerskimi i angażują się w wydarzenia przyczyniające się do rozwoju europejskiej idei,
- 2004 rok – certyfikat **Gminy Przyjaznej Inwestorowi** – Urząd Miasta Płocka znalazł się, obok urzędów miast Włocławka i Grudziądz, w gronie dziesięciu wyróżnionych miast Polski. Ocena dotyczyła czterech kryteriów-standardów: Standard Strategii, Standard Marketingu, Standard Informacji dla Inwestora, Standard Terenów i Budynków. Standardy te opracowano w oparciu o badania koncentrujące się na potrzebach największych inwestorów zagranicznych oraz najlepszych rozwiązaniach systemowych, stosowanych przez wiodące agencje, zajmujące się pozyskiwaniem inwestorów. Płock otrzymał najwyższą notę – pięć gwiazdek,
- 2004 rok – drugie miejsce, po Krynicy Morskiej, wśród gmin miejskich za wysoki wskaźnik wydatków budżetu na jednego mieszkańca oraz trzecia pozycja w kategorii miasto na prawach powiatu, po Warszawie i Sopocie, o relatywnie wysokim dochodzie budżetu na jednego mieszkańca,
- 2005 rok – tytuł **Gmina Fair Play** (certyfikowana lokalizacja inwestycji) nadawany przez Instytut Badań nad Demografią i Przedsiębiorstwem Prywatnym; główna idea konkursu to wskazanie polskim i zagranicznym firmom miejsca, w którym mogą inwestować, licząc na pomoc i doradztwo,
- lata 2002-2005 – ranking **Złota setka samorządowców**, organizowany przez Rzeczpospolitą i Centrum Badań Regionalnych, za wysokie nakłady na inwestycje komunalne miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca – miasto uzyskało 2 miejsce w 2002 i 2003 roku i 1 miejsc w 2004 i 2005 roku,
- 2006 rok – ranking **Sukces kadencji** opublikowany przez gazetę *Wspólnota*, w kategorii miast na prawach powiatu Płock zajął 1 miejsce w kategorii sukces ka-

dencji, 1 miejsce w kategorii sukces finansowy i ekonomiczny oraz 8 miejsce w kategorii sukces infrastrukturalny,

- lata 2005-2007 – ranking **Najbogatsze samorzady** opublikowany przez gazetę *Wspólnota*, ranking tworzony jest w oparciu o dochody budżetu miasta na 1 mieszkańca: w 2005 i 2006 rok – 2 miejsce, w 2007 roku – 3 miejsce,
- lata 2005-2007 – ranking **Inwestycje w infrastrukturę techniczną** opublikowany przez gazetę *Wspólnota*, w kategorii powiatów grodzkich Płock zajął w tych latach 1 miejsce,
- lata 2006-2007 – niezależna agencja ratingowa (Fitach Ratings) wyceniła kondycję finansową i potwierdziła krajowy długoterminowy rating miasta Płocka na poziomie „**A+(pol)**” oraz ustaliła jego perspektywę ze stabilnej na pozytywną. Rating odzwierciedla bardzo wysokie i stabilne wyniki operacyjne miasta, wysokie i rosące dochody podatkowe, które dominują w dochodach operacyjnych, rozwijającą się gospodarkę oraz bezpieczne wskaźniki zadłużenia.

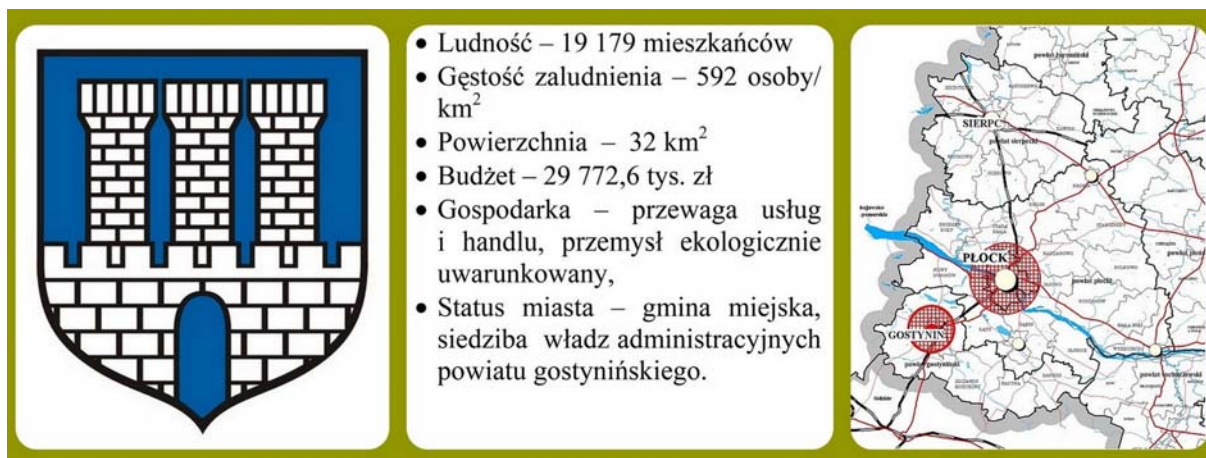
Zdjęcie 1. Miasto Płock

Źródło: Fot. Piotr Brzeski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

1.3. Gostynin

Metryczka 2. Miasto Gostynin

Źródło: Herb – UM Gostynina, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

Mieszkańców charakteryzuje wysoki wskaźnik feminizacji (na 100 mężczyzn przypada 111 kobiet).

Miasto zajmuje drugie miejsce w subregionie, po Płocku, pod względem liczby ludności w wieku produkcyjnym (ok. 66% ogółu ludności).

Największy procent ludności zamieszkującej miasto posiada wykształcenie podstawowe ukończone (29,3%). Wykształcenie wyższe posiada 10,2%⁴ mieszkańców.

Położenie

Gostynin to prastary gród mazowiecki, przez wieki stolica ziemi gostynińskiej, która należała do historycznego regionu Mazowsza. Jest miastem malowniczo położonym na Pojezierzu Gostynińskim, na brzegu ozu, o unikatowej formie polodowcowej nad rzeką Skrwą Lewą, o długości 14 km i wysokości względnej 20 metrów.

Miasto otacza Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy oraz trzy rezerwy przyrody, które zachowały swój pierwotny charakter. Piękne tereny rekreacyjne stanowią potencjał dla stworzenia i rozbudowy bazy turystycznej.

Miasto wraz z pięcioma okolicznymi gminami tworzy powiat gostyniński, będący granicznym powiatem województw: mazowieckiego, łódzkiego i kujawsko-pomorskiego. Gostynin oddalony jest 24 km od Płocka oraz 120 km od Warszawy, 80 km od Torunia i 100 km od Łodzi. Stanowi ważny węzeł komunikacyjny na trasie Łódź – Kutno – Płock oraz Warszawa – Toruń. Połączenie Gostynina z innymi częściami województwa zapewnia droga krajowa nr 60, łącząca Łódź z Płockiem, a z pozostałą częścią kraju oraz z zagranicą – znajdujący się w odległości 26 km węzeł autostradowy A-1 i A-2.

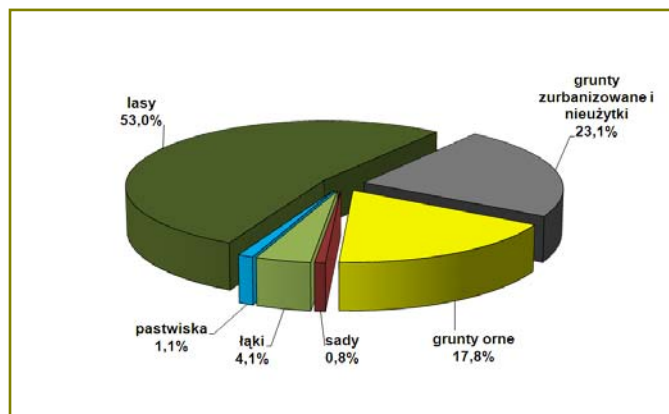
Terytorium

Na ogólną powierzchnię miasta, wynoszącą 3231 ha, przypada gruntów zurbanizowanych i nieużytków ok. 746 ha (23%), użytków rolnych 771 ha, zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej

⁴ Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej.

– 22,6 ha. Przeszło połowę gruntów miasta stanowią lasy i grunty leśne (1714 ha). Powierzchnia obszarów prawnie chronionych stanowi zaś 29,6% powierzchni ogólnej miasta.

Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów miasta Gostynina

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS 2006

Gospodarka

Cechą rozwoju gospodarczego miasta jest znaczny stopień rozbicia branżowego przedsiębiorstw. W Gostyninie dominuje strefa usług i handlu, co staje się bardzo istotnym czynnikiem profilu funkcjonalnego miasta. Miasto charakteryzuje duża ilość małych i jednoosobowych podmiotów gospodarczych.

Do największych gostynińskich firm zaliczyć należy: Zakłady Sprzętu Oświetleniowego ELGO – specjalizujące się w produkcji szerokiej gamy opraw oświetleniowych wewnętrznych i zewnętrznych, Izolbet – producenta materiałów hydroizolacyjnych, chemii budowlanej i styropianu czy Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Era-Gost Sp. z o.o. – filię Warszawskiej Fabryki Mierników i Komputerów – oferujące szeroką gamę mierników elektrycznych i Kirchhoff & Lehr Polska – producenta elementów i kształtowników metalowych.

W produkcji rolno-spożywczej należy wymienić: Dubimex Zakład Masarski s.j. Zdzisława Dubielaka i Zygmunta Dubieli, Zakład Pracy Chronionej – zakład przetwórstwa mięsa czy Przedsiębiorstwo Rolno-Spożywcze DUBIELAK – produkcja oraz sprzedaż pieczywa i mąki.

Gostynin sięga obecnie po nowatorskie rozwiązania w skali Europy. Jako jedno z nielicznych miast w kraju, pozyskuje ze źródeł odnawialnych energię słoneczną dla uzupełnienia zabezpieczenia w ciepło krytej pływalni.

Gostynin wykorzystuje posiadane walory przyrodnicze, jako *Brama Pojezierza Gostynińsko-Włocławskiego* oraz posiadane złoża wód geotermalnych dla celów rozwoju miasta – realizacja projektu *Gostynin – Płuca Mazowsza* (Uzdrowisko Gostynin – wykorzystanie leczniczych solanek, stworzenie oferty rekreacyjno-leczniczej z projektowanego obecnie, największego w regionie mazowieckim, kompleksu basenów termalnych z zapleczem hotelowo-usługowym i konferencyjnym).

Kultura

Życie kulturalne miasta Gostynina skupia się wokół istniejącego Domu Kultury. Znajdująca się w obiekcie sala widowiskowa, mieszcząca 390 widzów, umożliwia organizację im-

prez estradowych i spektakli teatralnych oraz jest miejscem prezentacji prac amatorów i profesjonalistów.

W Domu Kultury działa Gostynińskie Towarzystwo Popierania Twórczości Plastycznej. Głównym celem towarzystwa jest promocja sztuki regionu gostynińskiego i twórców lokalnych.

Media

W Gostyninie wydawane są cztery gazety o zasięgu lokalnym: *Życie Gostynina*, *Głos Gostyniński*, *Wiadomości Gostynińskie*, *Gazeta Gostynińska*. Nadaje tu także lokalna stacja telewizyjna *Media-Gost*.

Wybrane wyróżnienia, rankingi

- 2002 rok – Gostynin znalazł się w **Srebrnej Setce Samorządów** w Polsce – to prestiżowe wyróżnienie potwierdziło wysoki poziom miejscowej gospodarki i życia mieszkańców oraz stan finansów samorządowych,
- 2003 rok – laureat I edycji konkursu **Nasza Gmina w Europie**,
- 2004 rok – laureat konkursu **Gminy Mazowieckie w Europie**,
- 2004 rok – nagroda **Firma na Medal** w kategorii **Investor Obiektów Sportowych i Rekreacyjnych w Gminach** za prowadzone inwestycje sportowe, za wkład w rozwój nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
- lata 2003-2005 – laureat konkursu **Gmina Przyjazna Środowisku** za działania na rzecz poprawy środowiska naturalnego oraz podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- 2005 rok – II miejsce przyznane burmistrzowi w konkursie **Najlepszy Samorządowiec 2005 Roku** za działania w zakresie: zrealizowanych inwestycji, pozyskanych na inwestycje funduszy, nowych rozwiązań dotyczących funkcjonowania Urzędu Miasta, form wspierania działań na rzecz miasta i mieszkańców, udogodnień dla lokalnych przedsiębiorców wspierających rozwój gospodarczy terenu, form promocji terenu i osiągnięć w zakresie edukacji, kultury i sportu, a przede wszystkim dokonań na rzecz lokalnej społeczności,
- lata 2005-2006 – tytuł **Mecenasa Polskiej Ekologii** potwierdzający wysoki poziom przedstawionych osiągnięć proekologicznych miasta. Gostynin uhonorowano za realizację przedsięwzięć technicznych, chroniących i poprawiających stan środowiska naturalnego w mieście oraz za kształtowanie właściwych postaw proekologicznych i wychowanie w duchu przyjaźni do otaczającej nas natury.

Zdjęcie 2. Miasto Gostynin

Źródło: Fot. Barbara Kopańska, Tomasz Fistkowski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

1.4. Sierpc

Metryczka 3. Miasto Sierpc

Źródło: Herb – UM Sierpca, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

Ludność miasta charakteryzuje wysoki wskaźnik feminizacji (na 100 mężczyzn przypada 111 kobiet). Sierpc to również duży potencjał ludności w wieku produkcyjnym (ok. 65% ogółu ludności), przyczyniający się do atrakcyjności gospodarczej miasta.

W zakresie wykształcenia największy udział mają osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (30,7%), następnie średnim zawodowym (24%). Wykształceniem wyższym legitymuje się 9,8%⁵ ludności.

Położenie

Geograficznie miasto położone jest nad rzeką Sierpienicą przy jej ujściu do Skrwy, na pograniczu dwóch regionów fizjograficznych – Wysoczyzny Dobrzyńskiej i Wysoczyzny Płockiej. Powiat sierpecki, w którym położone jest miasto, ma również powiązania komunikacyjne i przyrodnicze z województwem kujawsko-pomorskim.

Miasto oddalone jest o 35 km od Płocka oraz 125 km od Warszawy, 85 km od Torunia. Leży ono na skrzyżowaniu dróg krajowych (Warszawa – Toruń i Łódź – Olsztyn). Przez powiat sierpecki przebiega droga nr 10 o znaczeniu krajowym (Płońsk – Toruń – Szczecin).

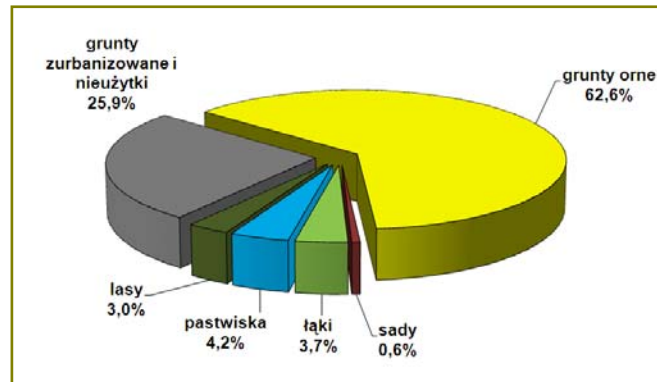
Przez Sierpc przebiega linia kolejowa jednotorowa, relacji Sierpc – Płońsk – Nasielsk oraz linia Płock – Rypin – Brodnica. Na terenie miasta istnieje również węzeł kolejowy (Warszawa – Toruń, Brodnica – Płock) ze stacją rozładunkową.

Terytorium

Największą powierzchnię miasta stanowią użytki rolne – 70%. Tereny zurbanizowane zajmują 22% powierzchni miasta, z tego 71% tereny zabudowy mieszkaniowej i 29% tereny przemysłowe. Lasy stanowią niewielki odsetek (3%).

⁵ Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów miasta Sierpca

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS 2006

Gospodarka

W Sierpcu skupia się głównie przemysł rolno-spożywczy, gdyż miasto otoczone jest gminami o typowo rolniczym charakterze. Korzystne warunki klimatyczne, niewielkie zanieczyszczenie powietrza i gleby sprzyjają produkcji zdrowej żywności, ze względu na występujące w granicach administracyjnych miasta użytki rolne.

Sierpc to również ośrodek przemysłu piwowarskiego (browar Kasztelan) i spożywczego. Znaczącą rolę w lokalnej gospodarce odgrywają także: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, produkująca szeroki asortyment wyrobów, głównie sery dojrzewające oraz amerykańska firma Cargill Polska Sp. z o.o. – producent pasz.

W mieście swoje siedziby mają również prywatne firmy budowlane, kilka firm odzieżowych, małe zakłady produkcyjne oraz inne podmioty gospodarcze, zajmujące się świadczeniem usług i handlem. W gospodarce dominuje sektor usług nierynkowych.

Kultura

Sierpc utożsamiany jest z Muzeum Wsi Mazowieckiej, które cieszy się w kraju ogromnym zainteresowaniem i popularnością. Życie kulturalne miasta związane jest z prężnie działającym Domem Kultury, organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Folklorystycznego *Kasztelania*, podczas którego można poznać obyczaje i folklor innych krajów. Dom Kultury organizuje także Ogólnopolski Plener Plastyczny oraz wystawy, konkursy, przeglądy, warsztaty oraz zajęcia dla dzieci i młodzieży. Miejska Biblioteka Publiczna odgrywa ważną rolę w procesie edukacji i krzewienia kultury w Sierpcu, prowadząc ożywioną działalność popularyzującą czytelnictwo oraz twórczość literacką i plastyczną zarówno młodzieży, jak i dorosłych.

Media

W Sierpcu wydawana jest prasa o zasięgu lokalnym: *Gazeta Sierpecka*, *Nasz Sierpc*, *Sierpeckie Rozmaitości*, *Inter Sierpc* – gazeta internetowa. Istnieje również lokalna telewizja – *Telewizja Kablowa Sierpc*.

Wybrane wyróżnienia, rankingi

- 2002 rok – ranking **Sukces mijającej kadencji** opublikowany w gazecie *Wspólnota* – miasto Sierpc zajęło 12 miejsce w rankingu najbardziej rozwijających się miast powiatowych,

- 2003 rok – wyróżnienie w konkursie **Firma na medal**, organizowanym przez Kalejdoskop Budowlany, pod patronatem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz Prezesa Polskiego Komitetu Olimpijskiego, za rozwój bazy sportowej w kategorii **Inwestor obiektów sportowych**,
- 2003 rok – dyplom za wydanie pracy *Dzieje Sierpca i Ziemi Sierpeckiej* – miasto uhonorowało Mazowieckie Towarzystwo Kultury w konkursie na najlepsze Mazoviana im. Aleksandra Gieysztora,
- 2007 rok – tytuł **Stolica Kulturalna Mazowsza** – w rywalizacji Sierpc pokonał cztery inne mazowieckie miasta. Wyróżnienie to jest nadawane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego dla najbardziej aktywnych ośrodków kulturalnych i stanowi zarazem promocję miniregionów Mazowsza.

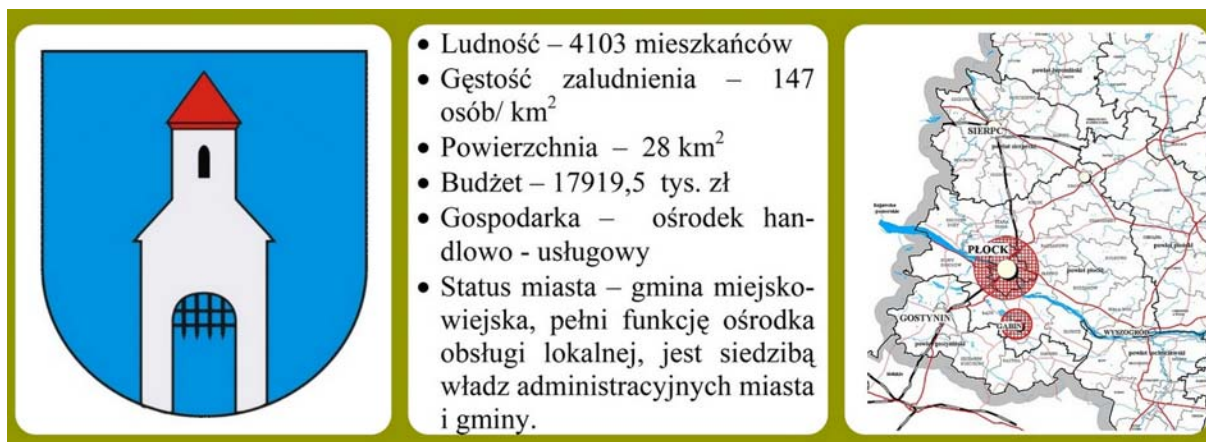
Zdjęcie 3. Miasto Sierpc

Źródło: Fot. Barbara Kopańska, Tomasz Fistkowski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

1.5. Gąbin

Metryczka 4. Miasto Gąbin

Źródło: Herb – UMiG Gąbin, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

Ludność miasta charakteryzuje najwyższy wskaźnik feminizacji w subregionie płockim (na 100 mężczyzn przypada 114 kobiet), wyższy niż zarejestrowany w województwie mazowieckim.

Udział osób w wieku produkcyjnym wynosi 64,5% ogółu mieszkańców.

W mieście zamieszkuje najwięcej osób z wykształceniem podstawowym ukończonym (31,6%). Natomiast wykształcenie wyższe posiada 9,7%⁶ ludności.

Położenie

Gąbin jest jednym z najstarszych miast zachodniego Mazowsza. Miasto i gmina Gąbin położone są w południowej części powiatu płockiego, na pograniczu Równiny Kutnowskiej i Kotliny Płockiej. Miasto usytuowane jest centralnie w stosunku do terenu całej gminy i położone nad rzeką Nidą.

W odległości 3 km od Gąbina rozciągają się największe jeziora Pojezierza Gostynińskiego – Jezioro Zdwojskie (353 ha) oraz Jezioro Ciechomickie (pow. 51 ha). W odległości 7 km od miasta, w kierunku na północ, przepływa rzeka Wisła, granicząca z gminą na długości 12 km.

Gąbin położony jest na południe od Płocka, w odległości ok. 14 km oraz ok. 24 km od Gostynina oraz ok. 100 km od Warszawy.

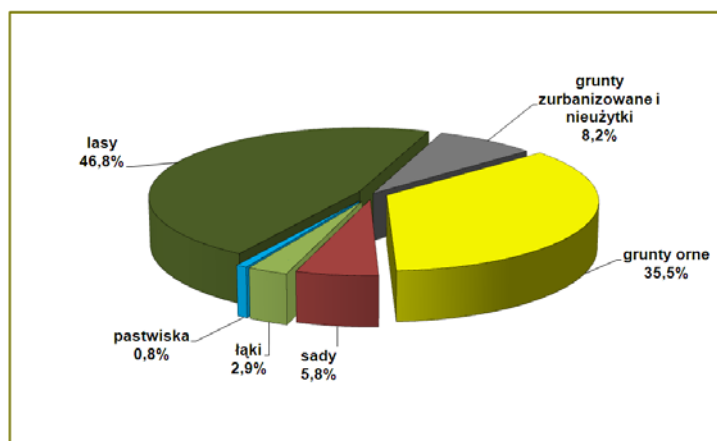
W mieście krzyżują się dwie drogi wojewódzkie: z Płocka i Żychlina (nr 574) oraz z Łącką i Sochaczewą (nr 577).

Terytorium

W ogólnej powierzchni miasta dominują użytki leśne (47%) oraz użytki rolne (41%), tereny zurbanizowane i nieużytki stanowią niewielki procent powierzchni miasta (8%).

⁶ Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej.

Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów miasta Gąbina

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS 2006

Gospodarka

Tereny miasta i gminy Gąbin należą do słabo uprzemysłowionych obszarów. Jest to jeden z licznych atutów, sprzyjający rozwojowi tych terenów pod względem agroturystycznym. Gmina posiada, znane w Polsce, wysoko wyspecjalizowane, przeszło 100-hektarowe gospodarstwa rolne, wchodzące w skład Stowarzyszenia Producentów Wysokiej Jakości Materiału Szkółkarskiego. Ziemie gąbińskie to zagłębie owoców, warzyw i sadzonek jabłoni, śliw, grusz, porzeczek i innych.

Ważny element działalności gospodarczej na terenie miasta stanowi budownictwo i transport, dobrze rozwinięte są usługi rynkowe (handlowo-usługowe).

Kultura

W Gąbinie istotną rolę kulturową spełnia Muzeum Ziemi Gąbińskiej, założone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Gąbińskiej i Związek Piłsudczyków Oddział w Gąbinie.

Media

Prasa lokalna: *Echo Gąbina* – biuletyn informacyjny wydawany przez Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Gąbinie.

Zdjęcie 4. Miasto Gąbin

Źródło: Fot. Barbara Kopańska, Tomasz Fistkowski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

1.6. Drobin

Metryczka 5. Miasto Drobin

	<p>Ludność – 2 946 mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none">• Gęstość zaludnienia – 305 osoby/km²• Powierzchnia – ok.10 km²• Budżet – 15535,9 tys. zł• Gospodarka – rolnictwo• Status miasta – gmina miejsko-wiejska, pełni funkcję ośrodka obsługi lokalnej, jest siedzibą władz administracyjnych miasta i gminy.	
---	--	---

Źródło: Herb – UMiG Drobin, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

W 2006 roku udział mężczyzn w ogólnej liczbie ludności wynosił 47,8%, a na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet.

Udział ludności w wieku produkcyjnym kształtuje się na poziomie ok. 64%.

Pod względem wykształcenia największy procent ludności stanowią osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (35,9%). Wykształcenie wyższe posiada tylko ok. 6%⁷ mieszkańców.

Położenie

Drobin to miasto w powiecie płockim. Według fizyczno-geograficznej regionalizacji Polski, wchodzi w skład mezoregionu Wysoczyzny Płońskiej.

Miasto jest ważnym węzłem drogowym. Leży na skrzyżowaniu dwóch szlaków komunikacyjnych: drogi nr 10, łączącej Warszawę z Toruniem i Pomorzem Zachodnim oraz drogi nr 60, stanowiącej ważny szlak tranzytowy do krajów bałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii. Krzyżują się tu drogi do Warszawy, Torunia, Płocka, Ciechanowa i Baboszewa.

Drobin znajduje się w odległości 32 km od Płocka, 57 km od Ciechanowa, 100 km od Warszawy oraz 110 km od Torunia.

Terytorium

Na terenie miasta przeważa krajobraz o charakterze równinnym, o dominacji gleb z III i IV klasy bonitacyjnej (ok. 70%). W ogólnej powierzchni użytki rolne stanowią ok. 84%. Tereny zurbanizowane zajmują powierzchnię ok. 100 ha

Gospodarka

Miasto Drobin jest ośrodkiem gospodarczym oraz zapleczem usługowym dla całej gminy, w której znajduje się duża ilość gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka i tuczniaków o wysokiej mięsności. Najwięcej na terenie miasta funkcjonuje podmiotów handlowo-usługowych.

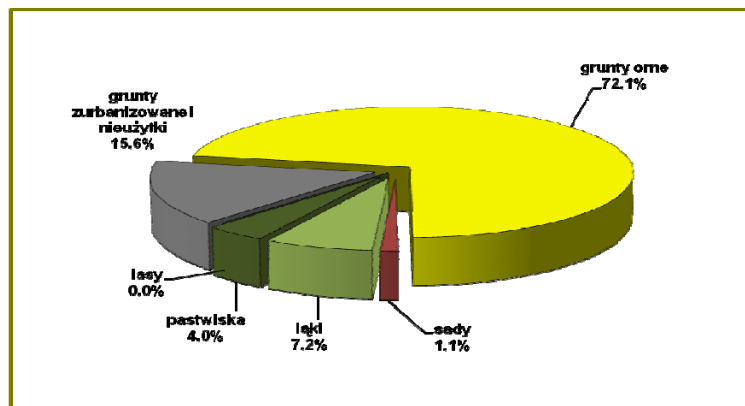
Największym pracodawcą w Drobinie są Zakłady Mięsne Olewnik, działające od 15 lat i zatrudniające około 800 osób. Inne wyróżniające się zakłady to: Piekarnia Guzowscy, Kon-

⁷ Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej

stalmex S.C. (produkcja konstrukcji metalowych), Przedsiębiorstwo produkcyjno-handlowo-usługowe Mariusza Szumańskiego .

Firmy działające w branży handlowej to: Polomarket, Koral, Kemor, AGRO-CHEM (sprzedaż artykułów do produkcji rolnej).

Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów miasta Drobina

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS 2006

Media

Prasa lokalna: *Kontakt* – biuletyn informacyjny wydawany przez Burmistrza i Radę Miejską w Drobiniu.

Rankingi

- 2004 rok – 8 miejsce w Polsce wśród miast o relatywnie dużym przyroście naturalnym na 1000 ludności (7,2).

Zdjęcie 5. Miasto Drobina

Źródło: Źródło: Fot. Barbara Kopańska, Tomasz Fistkowski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

1.7. Wyszogród

Metryczka 6. Miasto Wyszogród

Źródło: Herb – UGiM Wyszogród, fragment mapy – opracowanie MBPR

Ludność

Wyszogród to jedyne miasto w subregionie płockim, w którym występuje względna równowaga płci (na 100 mężczyzn przypada 100,2 kobiet). Ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 63%.

Najwięcej mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe ukończone (34,7%), natomiast wyższe 7,5%⁸ ludności.

Położenie

Tysiącletni Wyszogród należy, obok Płocka, Czerwińska i Czerska, do najstarszych grodów Mazowsza i Polski. Miasto położone jest w powiecie płockim, na prawym brzegu Wisły, na wysokiej, 30-metrowej skarpie, przy granicy z Kotliną Warszawską, w *Nadwiślańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu*.

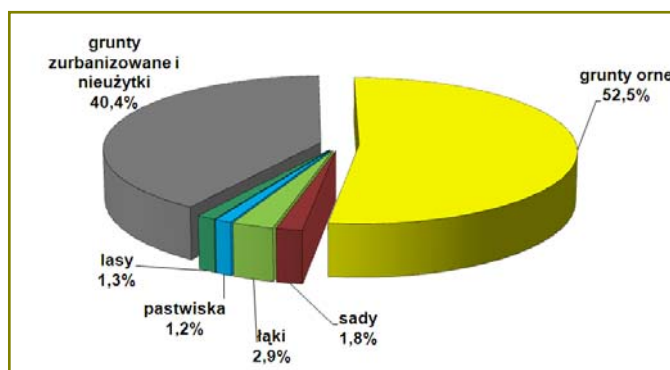
Wyszogród charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Oddalony jest około 40 km od Płocka, 70 km od Warszawy, 20 km od Sochaczewa oraz 29 km od Płońska. Najważniejsze znaczenie, pod względem komunikacyjnym, mają obecnie dwie drogi krzyżujące się w Wyszogrodzie: droga krajowa międzyregionalna nr 62 i droga krajowa regionalna nr 50 z przeprawą mostową przez Wisłę.

Terytorium

W ogólnej powierzchni miasta dominują grunty orne (52%) o powierzchni ok. 728 ha oraz tereny zurbanizowane i nieużytki, stanowiące 560 ha (40%).

⁸ Udział ludności w liczbie ludności 13 lat i więcej.

Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów miasta Wyszogrodu

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie GUS

Gospodarka

Wyszogród to lokalny ośrodek handlowy i usługowy dla rolniczej okolicy. Mieszkańcy znajdują zatrudnienie w usługach, handlu i rolnictwie. Wzrasta rozwój nieuciążliwej działalności gospodarczej, związanej z przetwórstwem płodów rolnych.

W mieście dużym pracodawcą jest firma Vitesse Sportswear, która szyje ubrania dla kolarzy.

Rozwój miasta nastawiony jest w kierunku utworzenia centrum rekreacji i turystyki na szlaku Warszawa – Czerwińsk – Żelazowa Wola, z zachowaniem dziedzictwa historyczno-kulturowego.

Kultura

Od trzydziestu lat w mieście działa Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego, zajmujący się organizacją narad, konferencji, sympozjów naukowych oraz wystaw artystycznych. Wśród imprez, odbywających się w mieście, na uwagę zasługują: *Dni Wisły* oraz *Memoriał im. Janusza Grzegorzewskiego*, obie o zasięgu ponadlokalnym.

Media

Lokalna prasa nie jest wydawana.

Rankingi

- 2004 rok – 43 miejsce w Polsce wśród miast o relatywnie małym przyroście naturalnym na 1000 ludności (- 5,3).

Zdjęcie 6. Miasto Wyszogród

Źródło: Fot. Barbara Kopańska, Tomasz Fistkowski, 2009 (Archiwum MBPR OT w Płocku)

2. TYPY OŚRODKÓW

Miasta postrzegane są jako czynniki dynamizujące rozwój obszarów i wywierające coraz większy wpływ na życie ich mieszkańców. Koncentrują ogromny potencjał ekonomiczny, demograficzny i rozwojowy.

W celu wyłonienia specyfiki ośrodków określono stan ilościowy poszczególnych zasobów występujących w strukturze miejskiej, ich zróżnicowanie jakościowe, zróżnicowanie przestrzenne sytuacji społeczno-gospodarczej, powstałe w wyniku istnienia wielu uwarunkowań regionalnych i lokalnych.

Dokonując oceny zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych, wykorzystano materiały statystyczne oraz dokumenty programowe i strategiczne miast.

Wykonane analizy mają na celu określenie typów ośrodków miejskich w poszczególnych aspektach, wskazanych na podstawie przyjętych kryteriów, wyróżniających je spośród omawianych miast. Przeprowadzono również próbę określenia wzajemnych związków i powiązań ośrodków.

Analizy pozwolą na wyłonienie następujących typów ośrodków:

- A – lider – ośrodek główny,
- B – ośrodek wspomagający (uzupełniający) lidera – wspomagający lidera w danej dziedzinie,
- C – potencjalne ośrodki wspierające,
- D – pozostałe ośrodki wymagające wsparcia.

2.1. Analizy w poszczególnych aspektach

2.1.1. Demografia

Procesy demograficzne są czynnikiem mającym istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy analizowanego obszaru. Demograficzne uwarunkowania rozwoju wiążą się z tempem przyrostu ogólnej liczby ludności oraz zmianami w jej strukturze. Struktura wieku ludności określa zasoby siły roboczej. Czynnikiem kształtującymi rzeczywisty przyrost ludności są przyrost naturalny i saldo migracji.

Dla przedstawienia zachodzących procesów demograficznych w subregionie płockim do analizy przyjęto wskaźniki najistotniejsze dla rozwoju społecznego i gospodarczego: liczbę ludności ogółem, dynamikę liczby ludności ogółem w latach 2001-2006, gęstość zaludnienia, wskaźnik urbanizacji, wskaźnik feminizacji, przyrost naturalny, saldo migracji, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, udział ludności w wieku mobilnym oraz poziom wykształcenia ludności.

Analizy statystyczne zostały przeprowadzone w oparciu o dane z lat 2001-2006, a w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności z lat 2002-2006. Natomiast analiza poziomu wykształcenia, z uwagi na dostępność danych, dotyczyła tylko 2002 roku.

Subregion płocki

Ludność w subregionie płockim, według stanu na grudzień 2006 roku, stanowiła 6,5% ludności województwa mazowieckiego oraz 0,9% ludności kraju. Z analizy stanu ludności w latach 2001-2006 wynika, że dla tego obszaru występuje dynamika ujemna.

Przeciętna gęstość zaludnienia w subregionie płockim w 2006 roku wynosiła 99,7 osób/km² i zmalała w stosunku do 2001 roku o 0,4 (wynosiła 100,1 osób/km²). Najwyższy wskaźnik występował w Płocku i wynosił 1445 osób/km², drugie miejsce zajmował Sierpc – 1007 osób/km². Najniższe wartości osiągały takie gminy, jak: Nowy Duninów (27 osób/km²), Rościszewo (36 osób/km²), Zawidz (37 osób/km²) oraz Szczutowo i Wyszo-

gród (z tą samą wartością, tj. 39 osób/km²). Pozostałe gminy charakteryzował wskaźnik powyżej 40 osób/km² (Mapa 6).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku, ludność miejska stanowiła 52,3%, a ludność wiejska – 47,7% ogółu populacji analizowanego obszaru. W subregionie płockim odnotowano spadek udziału ludności miejskiej, przy jednoczesnym wzroście udziału ludności wiejskiej, w porównaniu do roku 2001.

W 2006 roku najwyższy wskaźnik urbanizacji występował w powiecie gostynińskim i wynosił 40,8% (oprócz miasta Płocka), najniższy zaś w powiecie płockim i osiągał zaledwie 9,2%.

Płock

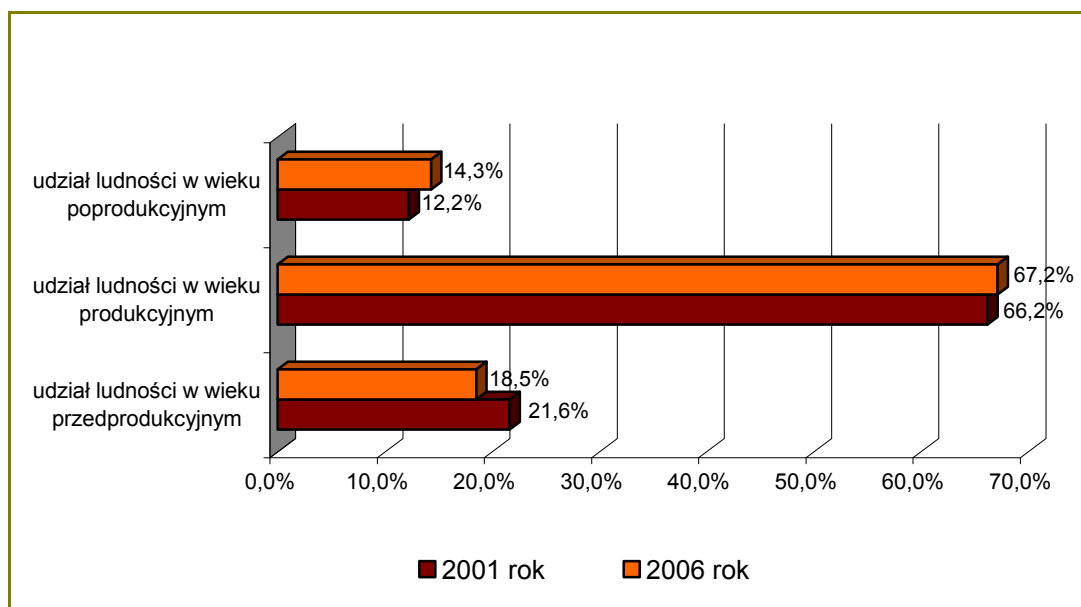
Ludność miasta na koniec 2006 roku stanowiła ok. 38% ogółu ludności subregionu płockiego (2,5% ogółu ludności województwa mazowieckiego). Miasto liczyło 127 224 osób (udział mężczyzn 47,9% w ludności ogółem, na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet).

Gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 1445 osób/km² (w 2001 roku 1458 osób/km²) i był to najwyższy wskaźnik dla analizowanego obszaru.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców był dodatni i w latach 2002-2006 wynosił odpowiednio +0,3 i +1,2. Jest to najwyższa wartość wśród miast analizowanego obszaru. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności było ujemne i w latach 2001-2006 wynosiło odpowiednio -0,4 i -3,8.

Ze względu na strukturę wieku ludności, w Płocku zauważalny jest spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym zwiększeniu udziału ludności zarówno w wieku produkcyjnym, jak i poprodukcyjnym. Większy przyrost nastąpił w grupie osób w wieku poprodukcyjnym (Wykres 7).

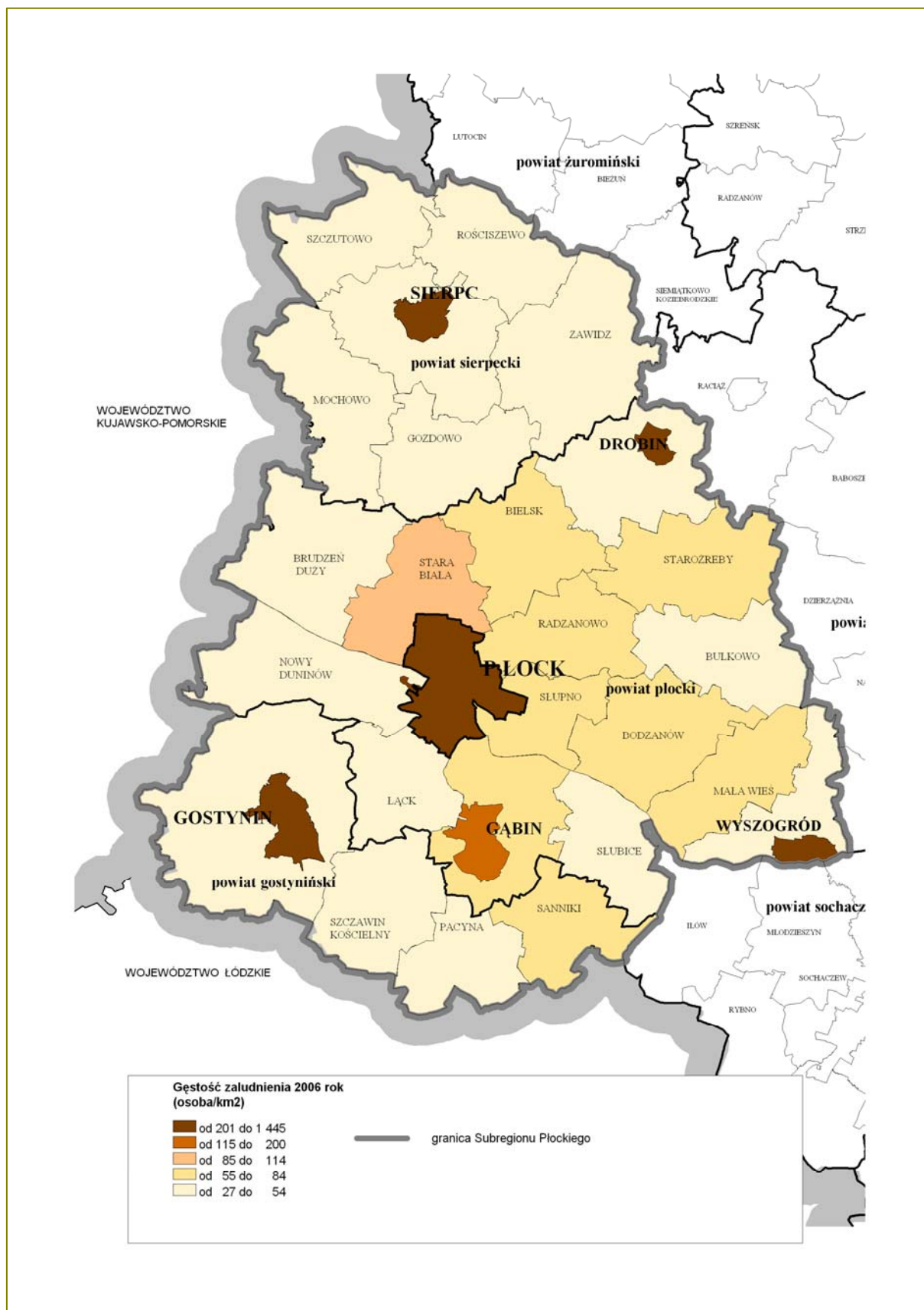
Wykres 7. Struktura ludności według wieku dla miasta Płocka – wskaźnik procentowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

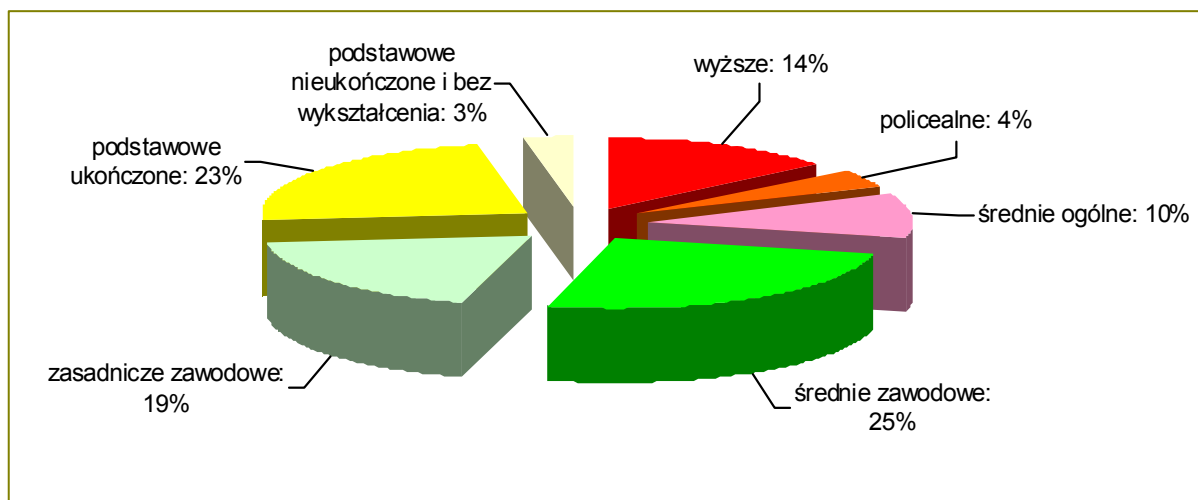
Wskaźnik poziomu wykształcenia ludności miasta Płocka został przedstawiony na Wykresie 8, dla 2002 roku – w oparciu o Narodowy Spis Powszechny (NSP). Udział ludności z wykształceniem wyższym wynosił ok. 14%. Najwięcej osób mieszkających w mieście posiadało wykształcenie średnie zawodowe, tj. ok. 25%, a następnie podstawowe ukończone – ok. 23%

Mapa 6. Gęstość zaludnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Wykres 8. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Płocka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Gostynin

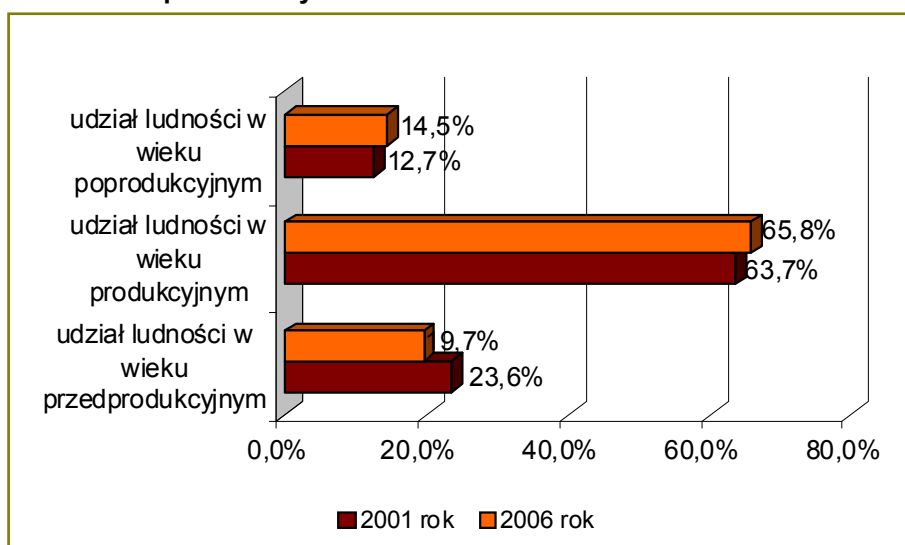
Miasto Gostynin na koniec 2006 roku zamieszkiwało 19 179 osób, co stanowiło 5,7% ogółu ludności subregionu płockiego (0,4% ogółu ludności województwa mazowieckiego). Udział mężczyzn w ogólnej liczbie ludności wynosił 47,4%, na 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet.

Gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 592 osób/km² (w 2001 roku 606 osób/km²) i był to trzeci co do wielkości wskaźnik dla analizowanego obszaru.

W zakresie przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, w analizowanym okresie, obserwujemy wzrost wskaźnika, który w 2006 roku wynosił +0,3. Natomiast saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 mieszkańców było ujemne i wynosiło -3,70 (w 2001 roku także ujemne -2,04).

Tendencje w strukturze ludności, według grup wieku, przedstawia *Wykres 9*. Zauważalny jest spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Niewielki spadek odnotowano w liczbie ludności w wieku mobilnym. Podobnie kształtowała się dynamika tych grup ludności w okresie 2001-2006 i wynosiła odpowiednio 81,52%, 101,24% i 111,47%.

Wykres 9. Struktura ludności według wieku dla miasta Gostynina – wskaźnik procentowy

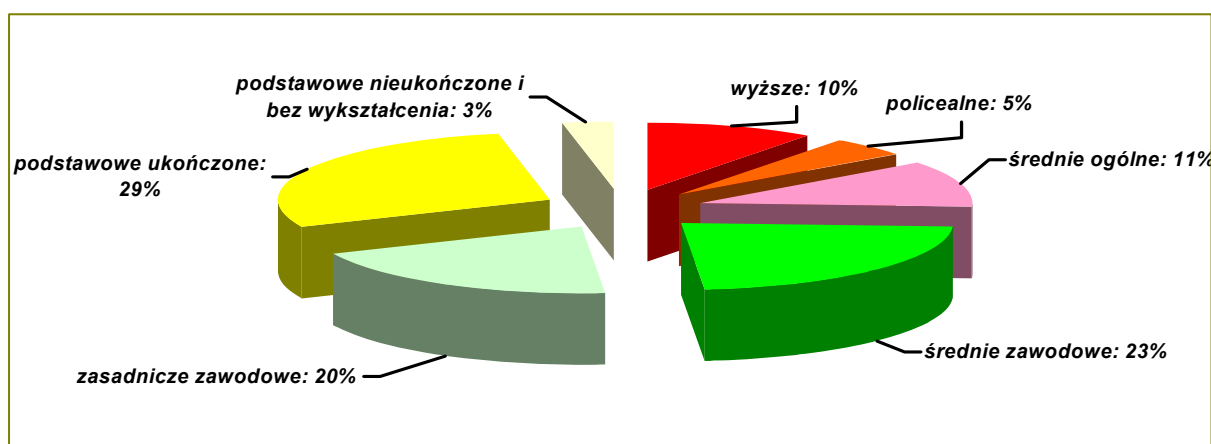

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Wskaźnik poziomu wykształcenia ludności miasta Gostynina został przedstawiony na *Wykresie 10*, dla 2002 roku – w oparciu o NSP.

Najwięcej osób posiadało wykształcenie podstawowe ukończone, następnie średnie zawodowe. Wykształcenie wyższe posiadało ok. 10% mieszkańców.

Wykres 10. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Gostynina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Sierpc

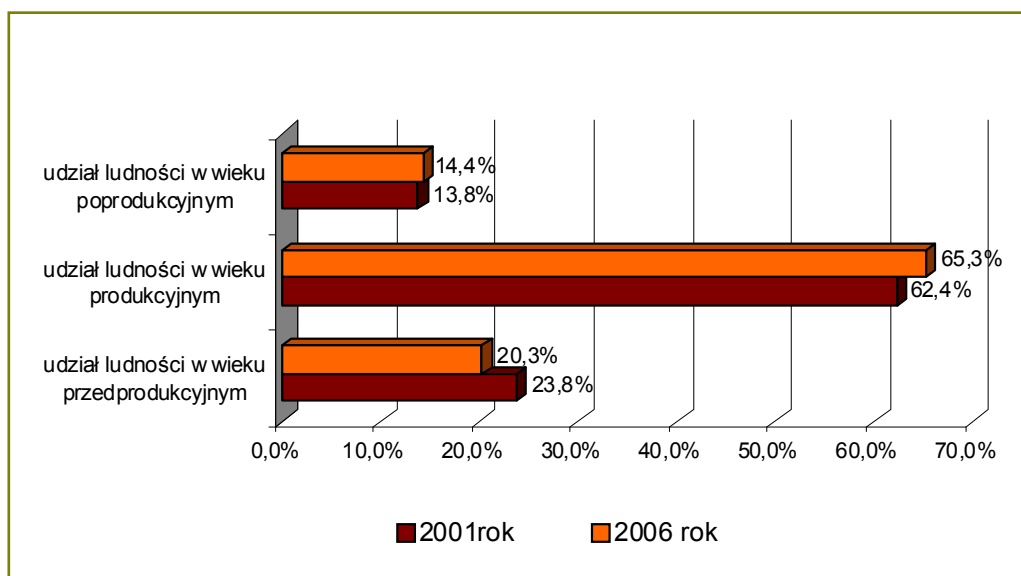
Miasto Sierpc na dzień 31 grudnia 2006 roku zamieszkiwało 18 725 osób, co stanowiło 5,6% ludności subregionu oraz 0,4% ludności województwa mazowieckiego. W ogólnej liczbie ludności miasta mężczyźni stanowili 47,5%, na 100 mężczyzn przypadało aż 111 kobiet.

Gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 1007 osób/km² (w 2001 roku 1015 osób/km²) i był to drugi co do wielkości wskaźnik dla analizowanego obszaru.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Sierpcu, w 2006 roku, osiągał wartości ujemne i wynosił $-0,4$ (w 2002 roku $+0,3$). W latach 2001-2006 odnotowano także ujemne saldo migracji na 1000 ludności, które wynosiło odpowiednio $-0,9$ i $-1,01$.

Udział ludności w poszczególnych grupach wieku w Sierpcu wykazywał spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym (*Wykres 11*). Podobne tendencje występowały w zakresie dynamiki zmian liczby ludności w analizowanych latach, która wynosiła odpowiednio $84,44\%$, $103,87\%$ i $103,26\%$.

Wykres 11. Struktura ludności według wieku dla miasta Sierpca – wskaźnik procentowy

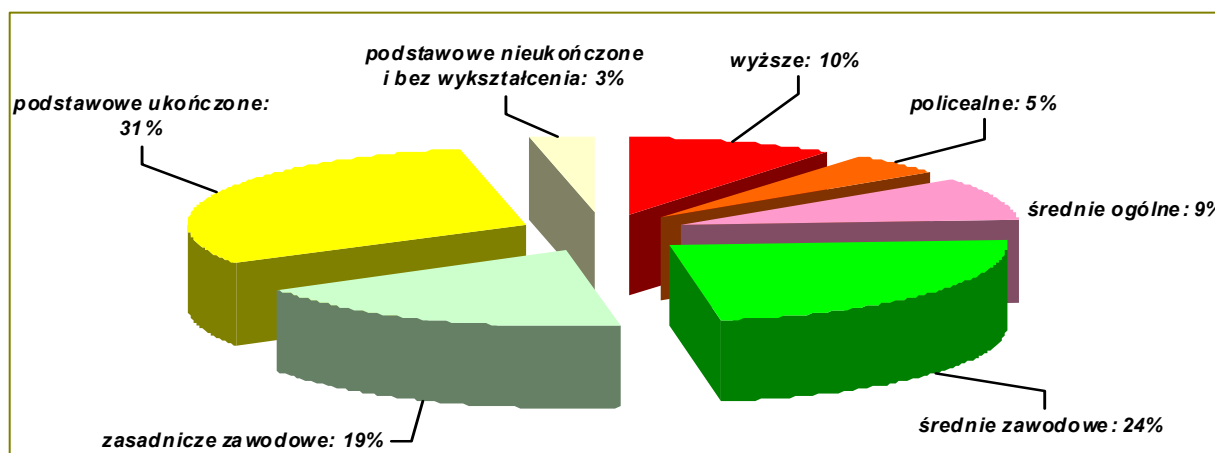

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Wskaźnik poziomu wykształcenia ludności miasta Sierpca został przedstawiony na *Wykresie 12*, w oparciu o NSP z 2002 roku.

Największy udział stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (ok. 31%), następnie średnim zawodowym (ok. 24%), natomiast wyższe posiadało ok. 10% ludności.

Wykres 12. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Sierpca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Gąbin

Ludność Gąbina na dzień 31 grudnia 2006 roku stanowiła 1,2% ludności subregionu płockiego oraz 0,8 % ludności województwa mazowieckiego. Miasto liczyło 4103 mieszkańców. Liczba ludności na przestrzeni lat 2001-2006 kształtuje się na podobnym poziomie. Miasto charakteryzował najwyższy wskaźnik feminizacji w subregionie, tj. na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet.

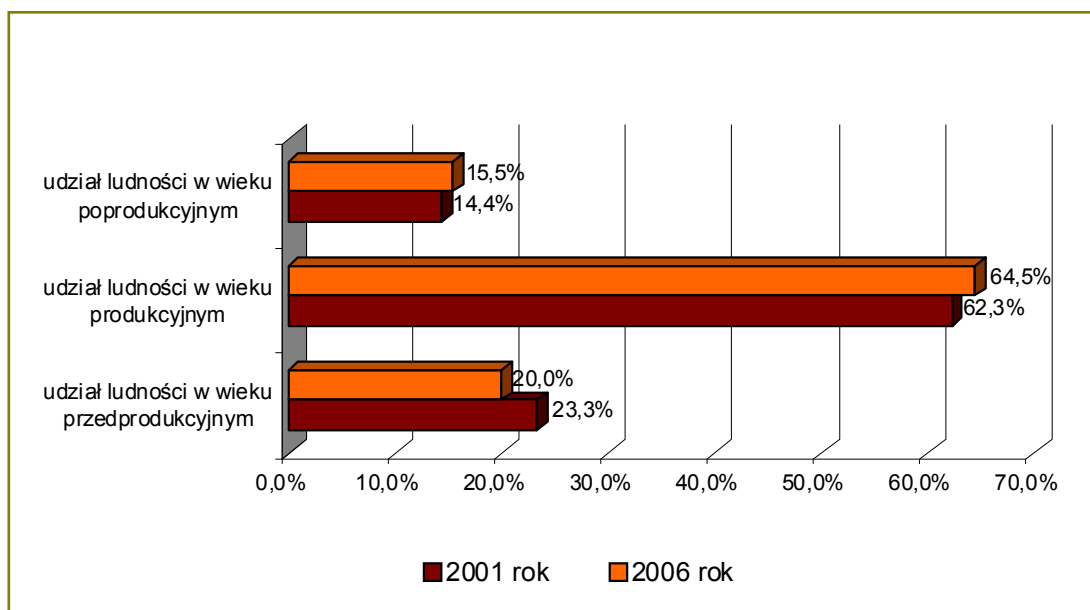
Gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 147 osób/km² (w 2001 roku – 146 osób/km²) i był to najniższy wskaźnik wśród miast analizowanego obszaru.

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gąbinie osiągał pozytywne dodatnie wartości (+0,7), wzrost tego wskaźnika następował od 2002 roku. Podobnie było w zakresie salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności, w mieście tym odnotowano dodatnie saldo migracji, jednak nastąpił tu spadek wartości tego wskaźnika (2001 rok +1,71, 2006 rok +0,49).

Kształtowanie się struktury ludności według wieku na terenie miasta Gąbina, na przestrzeni lat 2001-2006, przedstawia *Wykres 13*. Z analizy danych wynika, iż nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Ponadto występował nieznaczny spadek udziału ludności w wieku mobilnym.

Dynamika zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym oraz mobilnym w latach 2001-2006 kształtowała się odpowiednio: 85,94%, 103,48%, 107,77% oraz 99,62%.

Wykres 13. Struktura ludności według wieku dla miasta Gąbina – wskaźnik procentowy

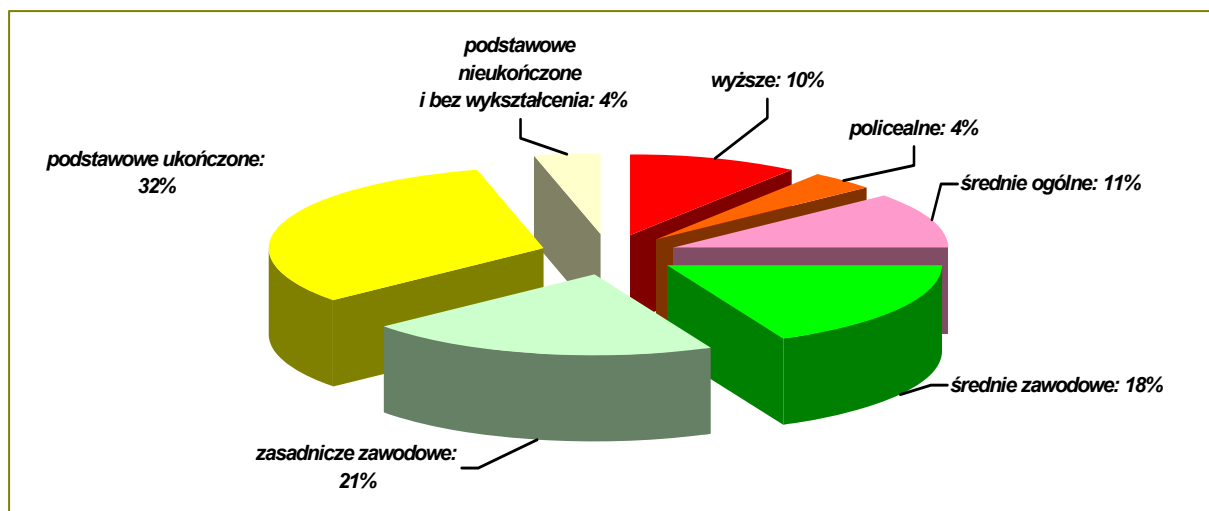

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Wskaźnik poziomu wykształcenia ludności miasta Gąbina, w oparciu o NSP, dla 2002 roku, został przedstawiony na *Wykresie 14*.

W mieście zamieszkiwało najwięcej osób z wykształceniem podstawowym ukończonym (ok. 32%) oraz zasadniczym zawodowym (ok. 21%). Wykształcenie wyższe posiadało ok. 10% mieszkańców.

Wykres 14. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Gąbina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Drobin

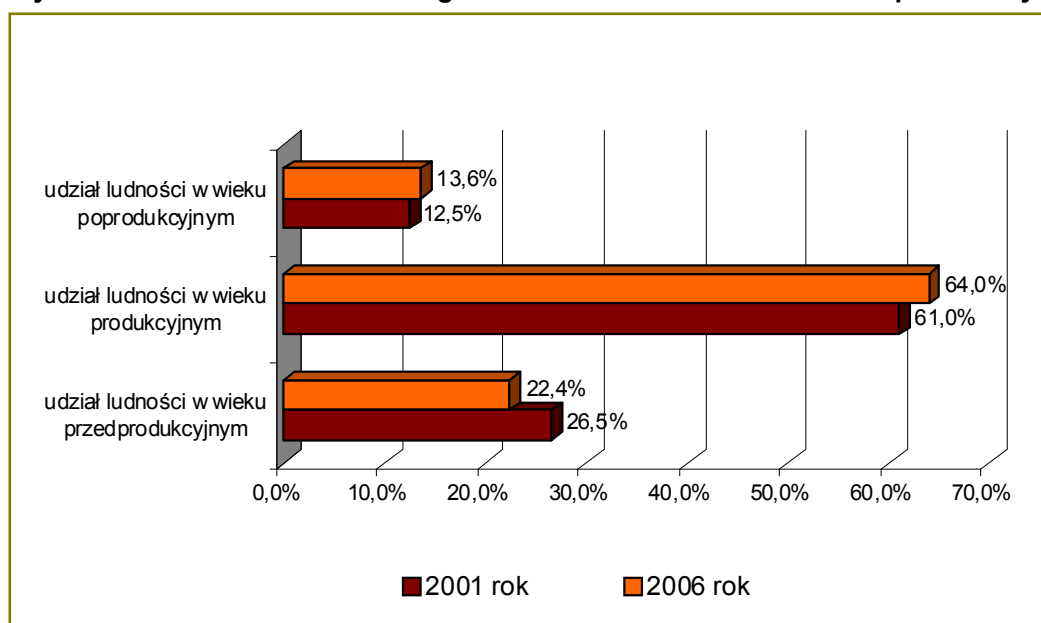
Stan liczby ludności miasta Drobin na dzień 31 grudnia 2006 roku wynosił 2946 osób, co stanowiło 0,9% ludności subregionu oraz 0,1% ludności województwa mazowieckiego. Mężczyźni stanowili 47,8% ludności, a na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet.

W 2006 roku gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 305 osób/km² (w 2001 roku – 316 osób/km²) i był to czwarty co do wielkości wskaźnik dla analizowanego obszaru.

Odnotowano ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni pięciu lat nastąpił wyraźny spadek wartości tego wskaźnika. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności, w 2006 roku, w Drobinie również było ujemne i osiągnęło wartość –14,60.

W strukturze grup wieku ludności w Drobinie nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Odnotowano również spadek ludności w wieku mobilnym.

Wykres 15. Struktura ludności według wieku dla miasta Drobin – wskaźnik procentowy

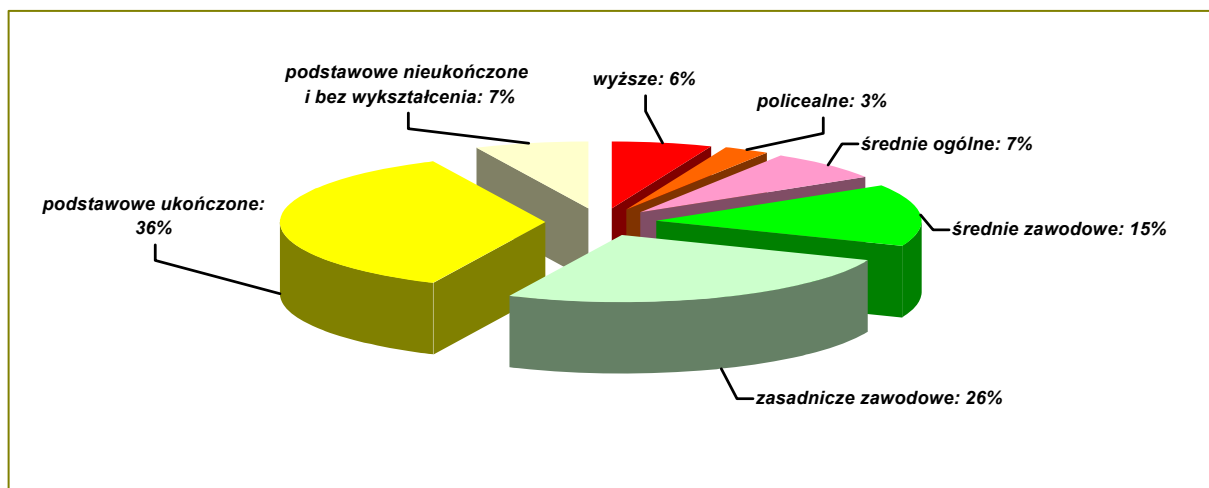

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Wskaźnik poziomu wykształcenia ludności miasta Drobina został przedstawiony na *Wykresie 16*, dla 2002 roku – w oparciu o Narodowy Spis Powszechny (NSP).

Największy udział stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (ok. 36%), następnie z zasadniczym zawodowym (26%). Natomiast wykształcenie wyższe posiadało tylko ok. 6% mieszkańców.

Wykres 16. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Drobina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Wyszogród

Ludność miasta Wyszogrodu, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku, wynosiła 2779 osób, co stanowiło 0,8% ludności subregionu płockiego oraz 0,1% ludności województwa mazowieckiego.

W strukturze ludności miasta występowała prawie równowaga płci, na 100 mężczyzn przypadło 100,2 kobiet.

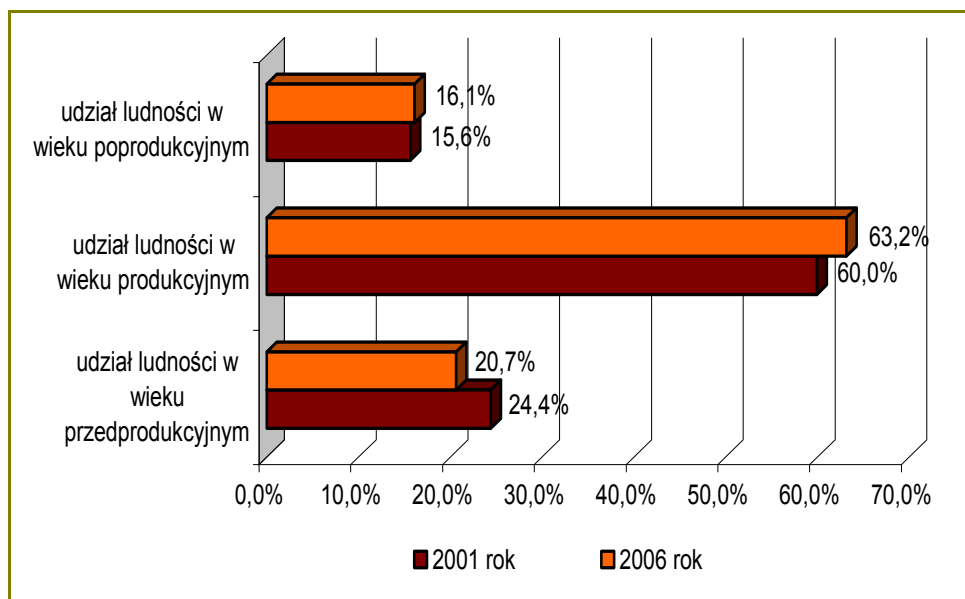
W 2006 roku gęstość zaludnienia dla miasta wynosiła 214 osób/km² (w 2001 roku – 206 osób/km²) i był to piąty co do wielkości wskaźnik dla analizowanego obszaru.

W mieście odnotowano dodatni przyrost naturalny na 1000 mieszkańców. W okresie 2002-2006 nastąpił wzrost wartości tego wskaźnika do +0,4. Natomiast saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności, w 2006 roku, w Wyszogrodzie było ujemne i wynosiło -1,08 (w 2001 roku dodatnie +4,89).

Dane dotyczące struktury ludności miasta Wyszogrodu ilustrują zmiany w zakresie udziału ludności w poszczególnych grupach wieku (*Wykres 17*), a także, jak kształtowała się dynamika demograficzna. Nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Zmiany w liczbie ludności, w latach 2001-2006, były następujące: ludność w wieku przedprodukcyjnym – 82,12%, w wieku produkcyjnym – 102,27%, w wieku poprodukcyjnym – 100,22% oraz w wieku mobilnym – 96,20%.

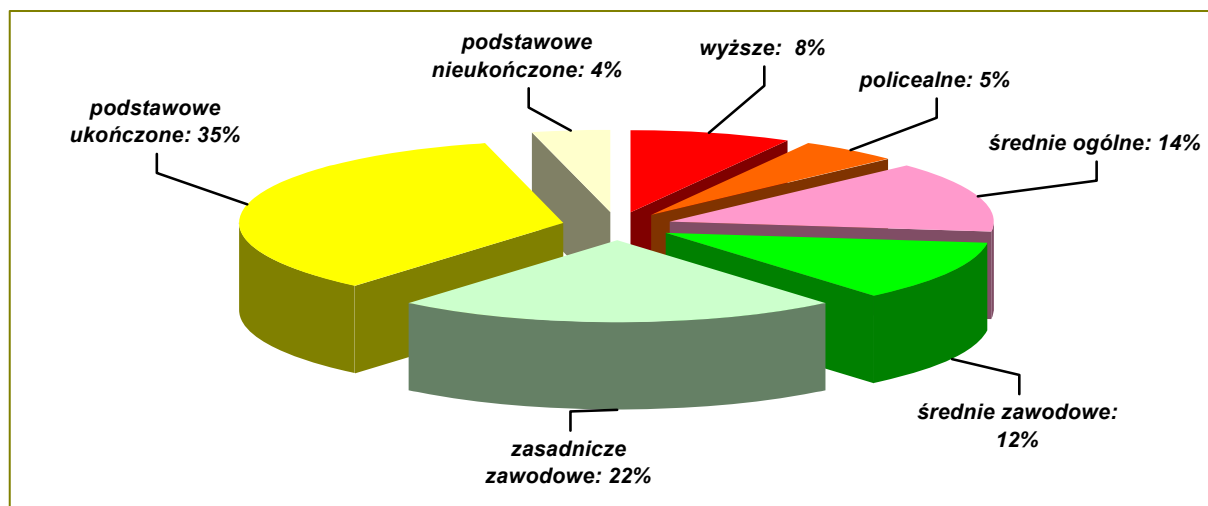
Wykres 17. Struktura ludności według wieku dla miasta Wyszogrodu – wskaźnik procentowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Na terenie miasta najczęściej osób posiadało wykształcenie podstawowe ukończone (ok. 35%), następnie zasadnicze zawodowe (ok. 22%). Natomiast wykształcenie wyższe posiadało ok. 8% mieszkańców (*Wykres 18*).

Wykres 18. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Wyszogrodu

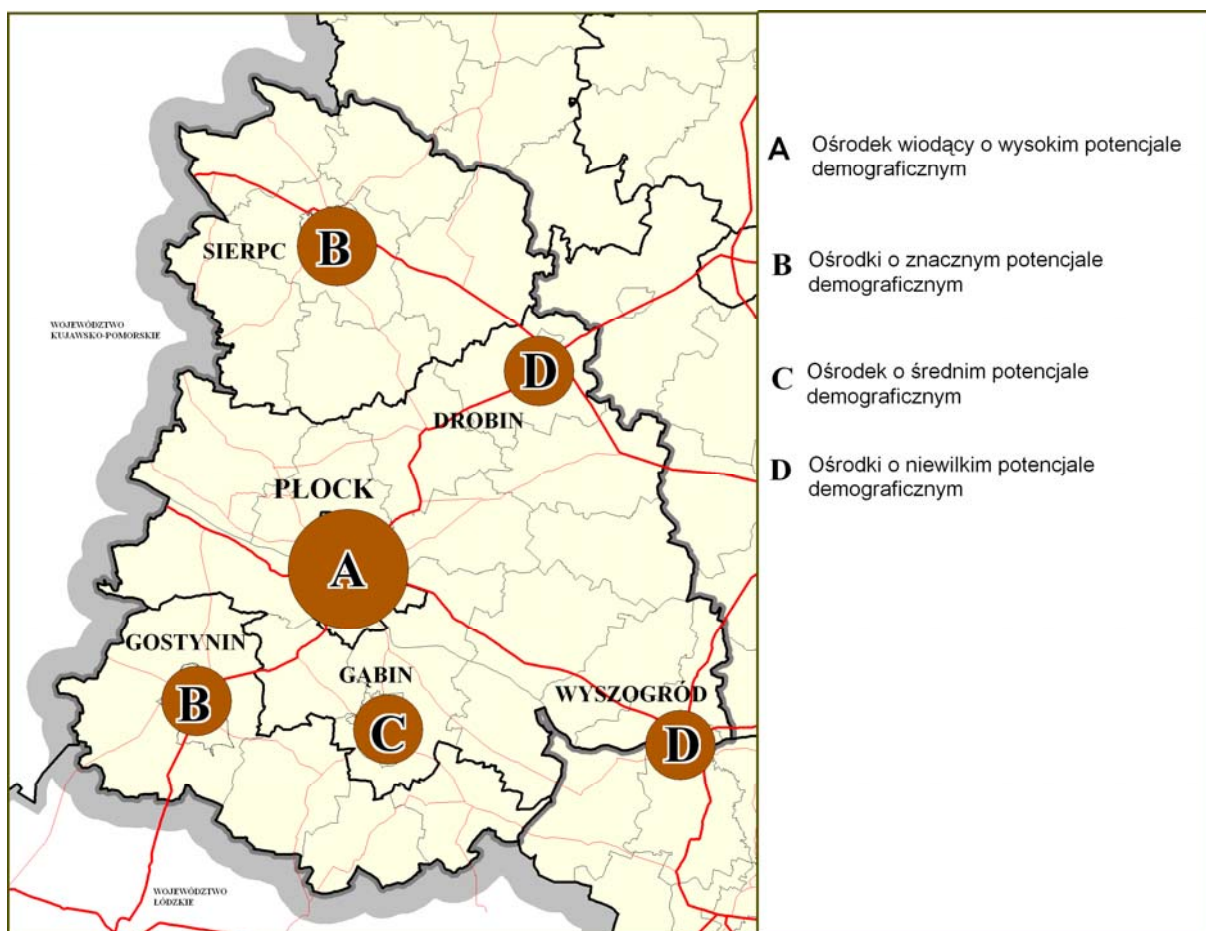
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR (NSP ludność 2002)

Wnioski

Z przeprowadzonej analizy wskaźników wynika, że:

- Płock charakteryzuje wysoki potencjał demograficzny. Przy największym potencjale ludnościowym posiada on najwyższy udział ludności w wieku produkcyjnym, najniższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i jeden z niższych udziałów ludności w wieku poprodukcyjnym. Miasto charakteryzuje ponadto największa gęstość zaludnienia, wysoki poziom wykształcenia mieszkańców, a także najwyższy przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wśród miast analizowanego obszaru. Saldo migracji jest ujemne.
- Gostynin charakteryzuje znaczny potencjał demograficzny, z dużym udziałem ludności w wieku produkcyjnym, dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji. Znaczny potencjał ludnościowy o dość dobrym poziomie wykształcenia stwarza przesłanki dla rozwoju miasta.
- Sierpc posiada znaczny potencjał demograficzny. Wzrost ludności w wieku produkcyjnym i niewielki spadek w wieku przedprodukcyjnym. W mieście występuje niekorzystne ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, ale także wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Jednak znaczny potencjał ludnościowy o dość dobrym poziomie wykształcenia stwarza przesłanki rozwoju.
- Stan ludności w Gąbinie od kilku lat utrzymuje się na porównywalnym poziomie. Charakteryzuje się korzystnym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, najwyższym wskaźnikiem feminizacji, pozytywnymi dodatnimi wartościami przyrostu naturalnego i salda migracji oraz podstawowych zjawisk, mających istotny wpływ na stan i strukturę ludności.
- Drobin posiada niewielki potencjał demograficzny. Następuje ubytek ludności w wieku przedprodukcyjnym, ale utrzymuje się znaczny udział ludności w wieku produkcyjnym. Występują niekorzystne przesłanki rozwoju demograficznego miasta, tj. ujemne wartości przyrostu naturalnego oraz wysokie ujemne saldo migracji. Ponadto miasto charakteryzuje niski poziom wykształcenia mieszkańców.
- Wyszogród charakteryzuje niewielki potencjał demograficzny. Struktura poszczególnych grup wieku wyróżnia się znacznym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (druga wielkość wśród analizowanych miast), najniższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym i najwyższym udziałem w wieku poprodukcyjnym. Miasto charakteryzuje ponadto: dodatni przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz niezbyt wysoki poziom wykształcenia mieszkańców.

Schemat 1. Typy ośrodków wynikające z uwarunkowań demograficznych

Źródło: Opracowanie własne

2.1.2. Rynek pracy

Procesy zachodzące na rynku pracy stanowią istotny czynnik, wywierający wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy analizowanego obszaru. Potencjał rynku pracy ma duże znaczenie dla kształtowania pozycji miasta w sieci osadniczej.

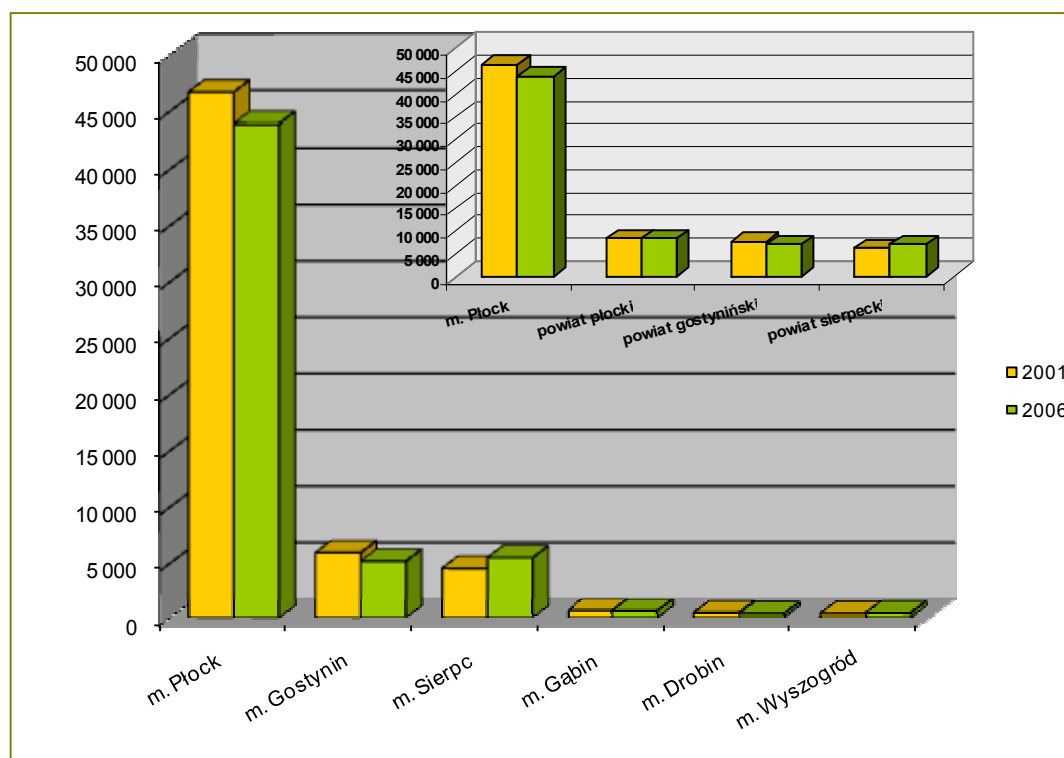
Do analizy rynku pracy w subregionie płockim wybrano wskaźniki najważniejsze dla rozwoju społeczno-gospodarczego: dynamikę pracujących według sektorów ekonomicznych, dynamikę bezrobotnych ogółem oraz strukturę bezrobotnych.

Charakterystyka rynku pracy została przeprowadzona na podstawie danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie. Większość analiz dotyczyła lat 2001-2006, jednak – ze względu na dostępność do danych statystycznych – strukturę pracujących według sektorów ekonomicznych pokazano posługując się danymi z lat 1999-2003, za wyjątkiem Płocka, dla którego analizowano lata 2001-2005. Strukturę bezrobotnych w Gąbinie, Drobinie i Wyszogrodzie pokazano korzystając z danych za lata 2003-2006, zaś w Płocku i w Sierpcu wzięto pod uwagę lata 2001-2006.

Subregion płocki

W subregionie płockim pracuje prawie 70 tys. osób (według stanu na koniec grudnia 2006 roku), co stanowi nieco ponad 5% pracujących w województwie mazowieckim oraz 0,8% pracujących w kraju. Chociaż, w odniesieniu do 2001 roku, liczba pracujących uległa zmniejszeniu, to w latach 2004-2006 pojawiła się korzystna tendencja wzrostu zatrudnienia, szczególnie widoczna w Płocku i powiecie sierpeckim. Rynek pracy subregionu jest wyraźnie spolaryzowany, a jego największy potencjał skupiony jest w Płocku (68% pracujących w subregionie). Rynek pracy kolejnych dwóch miast – Sierpca i Gostynina jest nieporównywalnie mniejszy. Kolejną grupę ośrodków miejskich, z niewielkim rynkiem pracy, tworzą Gąbin, Wyszogród i Drobin (*Wykres 19*).

Wykres 19. Pracujący w miastach i powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

Liczba bezrobotnych w subregionie płockim, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku, stanowiła 5,7% bezrobotnych województwa mazowieckiego oraz 0,7% bezrobotnych w kraju. Korzystnym zjawiskiem jest stały spadek bezrobocia, wynoszący w analizowanym okresie 25,6%. Niepokojący jest jednak, utrzymujący się w strukturze bezrobotnych, duży udział osób długotrwale pozbawionych pracy.

Płock

Płock wyróżnia się najwyższym potencjałem rynku pracy w subregionie (68% pracujących). Jego struktura charakteryzuje się wysokim odsetkiem pracujących w sektorze usług (53,8% ogólnej liczby pracujących), wśród których dominują usługi rynkowe (31,8% ogólnej liczby pracujących). Poziom zatrudnienia w sektorze usług przewyższa średnią dla kraju (49,4%), ale jest nieco niższy niż średni poziom dla województwa mazowieckiego (58,8%). Znaczny odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie (44,2%) wynika z lokalizacji licznych zakładów pracy, w tym największego na Mazowszu Polskiego Koncernu Naftowego Orlen S.A.

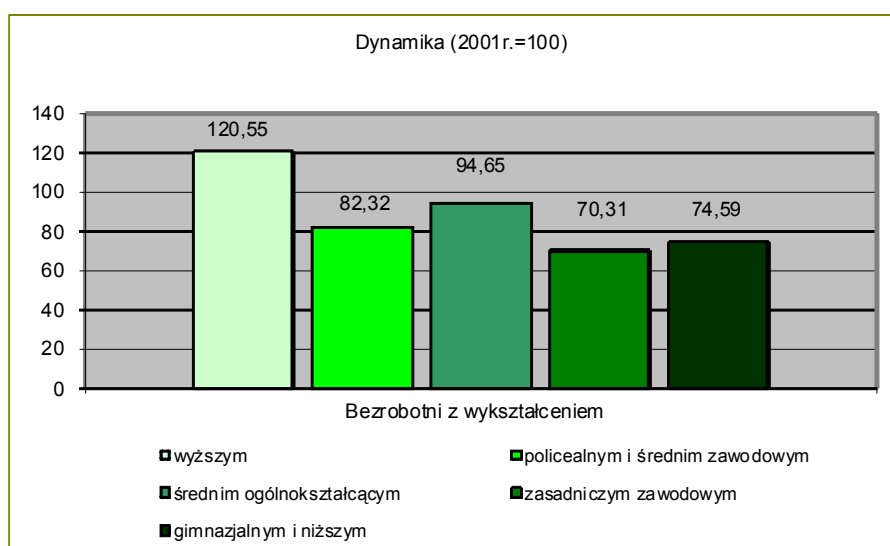
Lokalizacja urzędów państwowych i samorządowych wywiera niewątpliwie wpływ na największą liczbę pracujących w usługach publicznych.

Wysoki potencjał rynku pracy Płocka sprawia, że staje się on atrakcyjnym miejscem pracy nie tylko dla jego mieszkańców, ale również dla mieszkańców Sierpca, Droбина, Gąbina i Wyszogrodu.

Korzystnym zjawiskiem na płockim rynku pracy jest spadek liczby bezrobotnych, który w odniesieniu do 2001 roku wynosił 2675 osób, tj. 20,76%.

Najmniejszą populację bezrobotnych niezmiennie stanowiły osoby z wyższym wykształceniem – 862 osób, tj. 8,4% ogólnej liczby bezrobotnych, chociaż – w porównaniu do 2001 roku – liczba bezrobotnych z wyższym wykształceniem wzrosła o 20,55%. Największy spadek bezrobocia odnotowano w grupie osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe – o 29,7% (*Wykres 20*).

Wykres 20. Bezrobotni według wykształcenia w Płocku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy

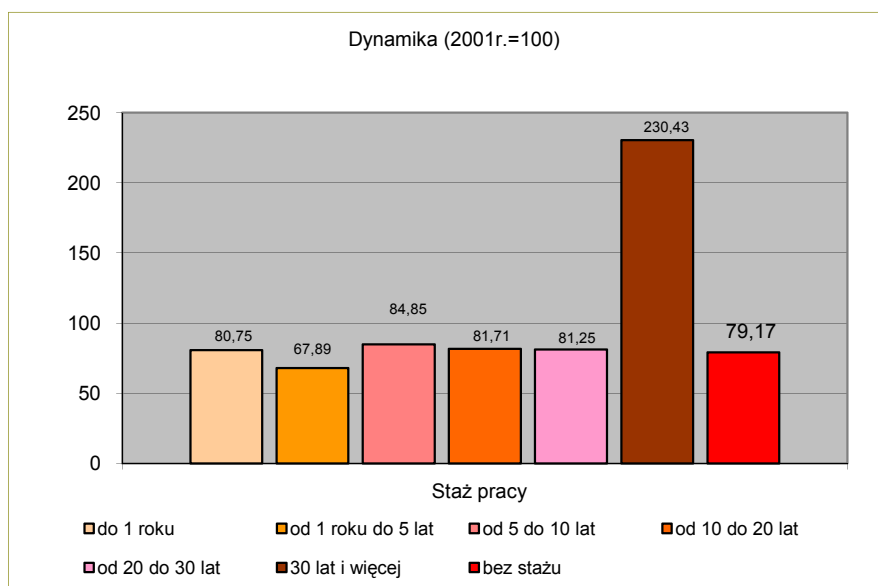
Pomimo spadku ogólnej liczby bezrobotnych, w analizowanym okresie znacznie zwiększyła się liczba bezrobotnych wśród osób o najdłuższym stażu pracy, tj. 30 lat i więcej (o po-

nad 130%). Wyraźnie obniżyło się natomiast bezrobocie wśród młodzieży rozpoczynającej pracę, spadek bezrobocia w tej grupie wynosił ok. 42%.

Niekorzystnym zjawiskiem na płockim rynku pracy jest utrzymująca się duża grupa długotrwale bezrobotnych (ok. 38%). W odniesieniu do 2001 roku spadek liczby osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy jest niewielki, zaledwie 2-procentowy.

Największe kłopoty z zatrudnieniem na koniec grudnia 2006 roku miały osoby z dość krótkim stażem pracy, tj. od 1 roku do 5 lat – 2070 osób (20,3% ogółu bezrobotnych) (*Wykres 21*). Jest to jednocześnie grupa bezrobotnych, w której zaobserwowano największą tendencję spadkową i w konsekwencji, w analizowanym okresie udział osób wchodzących na rynek pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych uległ zmniejszeniu o 32,11%.

Wykres 21. Bezrobotni według stażu pracy w Płocku

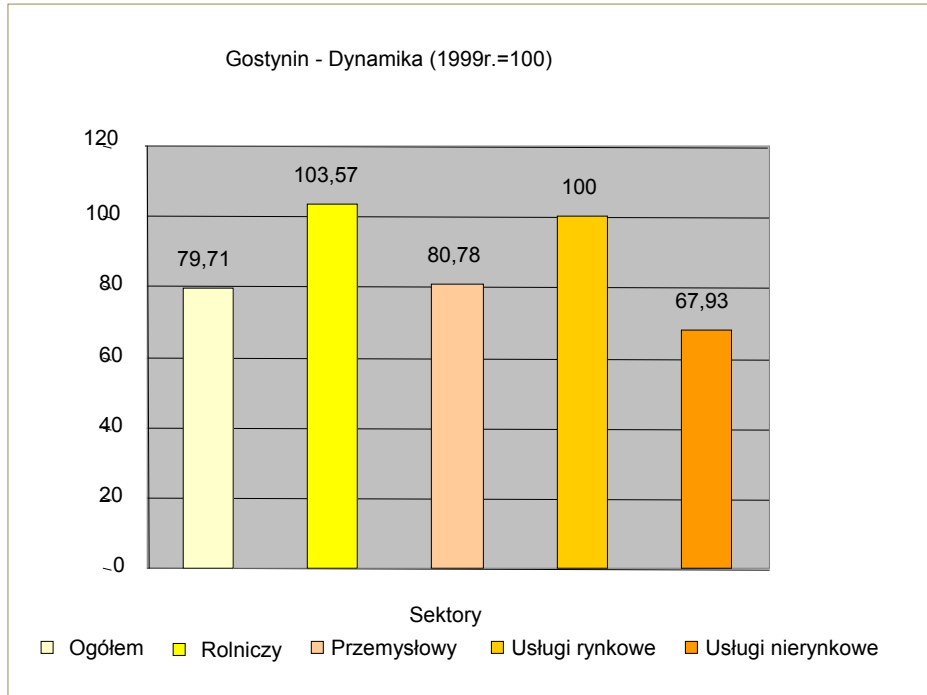
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Gostynin

Rynek pracy Gostynina jest trzecim co do wielkości rynkiem pracy w subregionie płockim. Strukturę rynku pracy charakteryzuje wysoki odsetek pracujących w sektorze usług (52,96% ogólnej liczby pracujących), w którym dominują usługi nierynkowe (30,53% ogólnej liczby pracujących). Duży udział pracujących w usługach związany jest z funkcją ośrodka administracyjnego i obsługą ruchu turystycznego (*Wykres 22*).

Znaczny odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie w 2003 roku (46,49%) wynika z lokalizacji zakładów przemysłowych, w tym ELGO Lighting Industries S.A.

Wykres 22. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Gostyninie

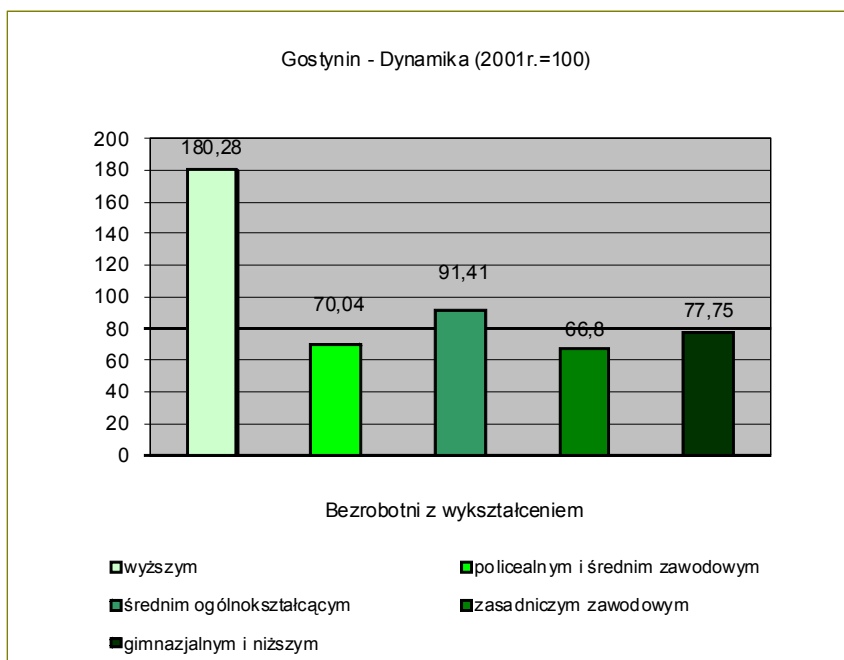

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

W odniesieniu do 2001 roku wystąpił spadek liczby bezrobotnych o 567 osób, tj. o 22,9%.

W latach 2003-2006 nastąpił duży wzrost liczby bezrobotnych, posiadających wyższe wykształcenie (o ok. 80%). Udział tej grupy w strukturze bezrobotnych jest jednak nadal niewielki – 128 osób, tj. 6,7% ogólnej liczby bezrobotnych (*Wykres 23*).

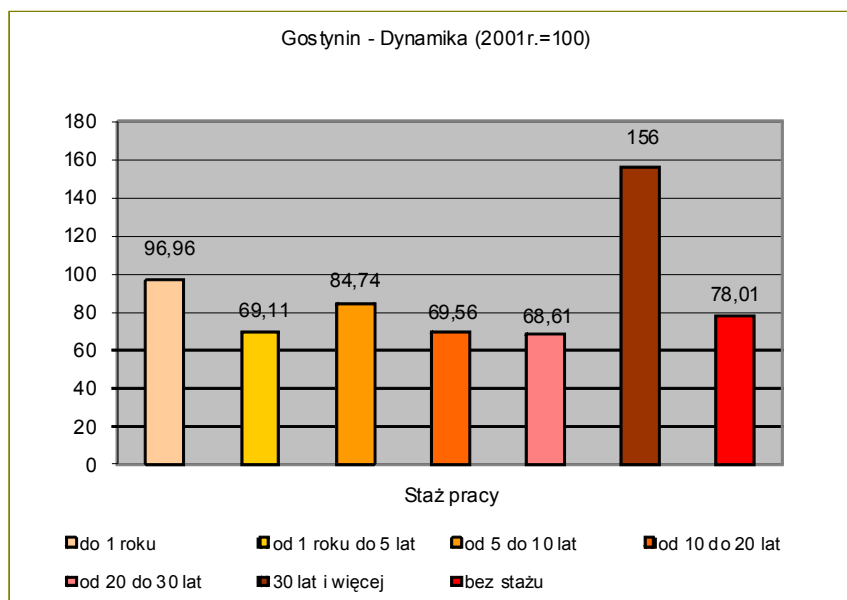
Wykres 23. Bezrobotni według wykształcenia w Gostyninie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gostyninie

Pomimo spadku liczby bezrobotnych bez stażu pracy (*Wykres 24*), w grudniu 2006 roku były to 394 osoby (20,63% ogółu bezrobotnych), a w 2001 roku 505 osób (20,39% ogółu bezrobotnych), w analizowanym okresie w niewielkim stopniu zmienił się udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Wykres 24. Bezrobotni według stażu pracy w Gostyninie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gostyninie

Niekorzystną tendencją jest utrzymujące się duże bezrobocie wśród osób długotrwale pozostających bez pracy. Według stanu na koniec grudnia 2006 roku, bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy stanowili najliczniejszą grupę (693 osoby, tj. 36,3% ogółu bezrobotnych), chociaż, w odniesieniu do grudnia 2001 roku, zaobserwowano spadek ich liczby o 10,35%.

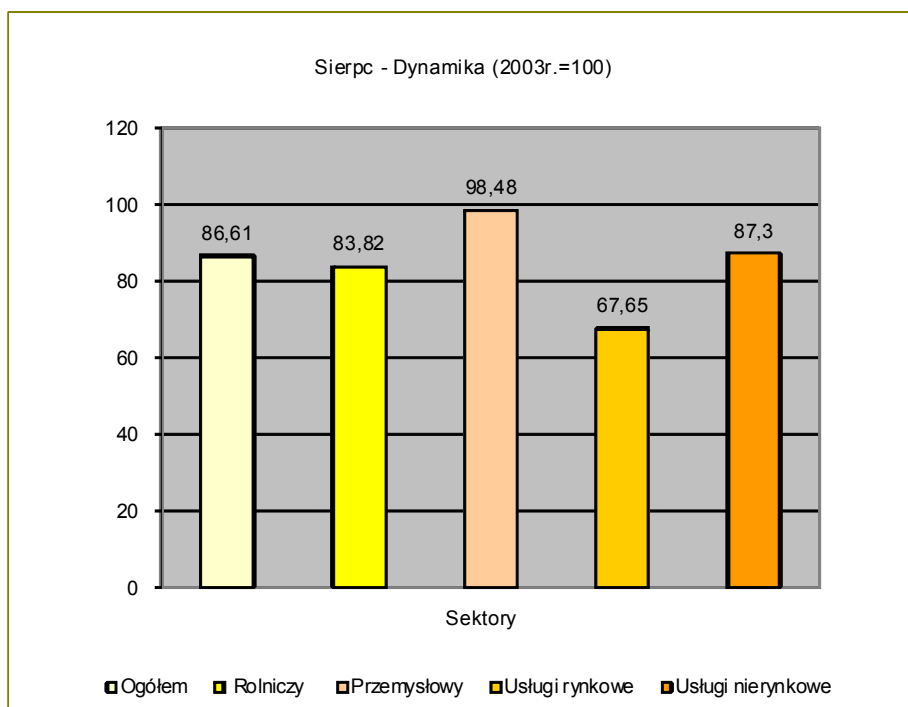
Korzystnym zjawiskiem jest znaczący spadek bezrobocia (o ok. 41%) wśród młodych osób wchodzących na rynek pracy (z 609 osób w grudniu 2001 roku do 362 osób w grudniu 2006 roku).

Sierpc

Rynek pracy Sierpca jest drugim pod względem wielkości w subregionie. Struktura rynku pracy charakteryzuje się dominacją sektora usług (50,42% ogólnej liczby pracujących), w którym przeważają usługi nierynkowe – 28,96% ogólnej liczby pracujących. Odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie w Sierpcu, w 2003 roku wynosił 48,32% (*Wykres 25*).

W mieście zlokalizowany jest Cargill Polska, będący międzynarodowym dostawcą produktów i usług dla przemysłu rolno-spożywczego oraz usług związanych z zarządzaniem ryzykiem.

Wykres 25. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Sierpcu

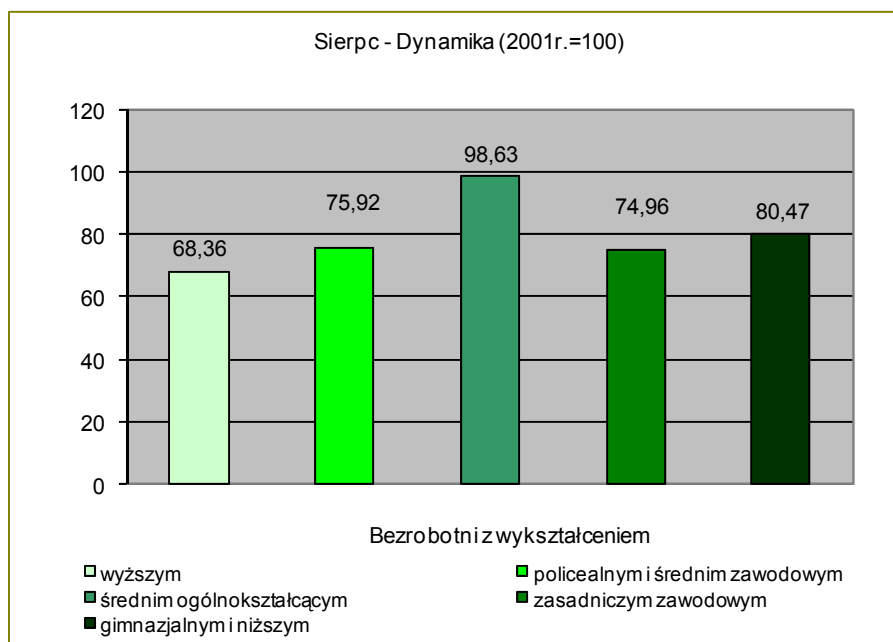

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Sierpc jest jednym z miast subregionu, w którym odnotowano wzrost liczby pracujących w 2006 roku, w odniesieniu do 2001 roku, o ok. 21%. Innym korzystnym zjawiskiem na rynku pracy jest spadek bezrobocia o ok. 22%.

W analizowanym okresie największy spadek liczby bezrobotnych dotyczy osób z wykształceniem wyższym (o ok. 32%), jest to jednocześnie najmniejsza populacja bezrobotnych – 121 osób, tj. 6,8% ogólnej liczby bezrobotnych (*Wykres 26*).

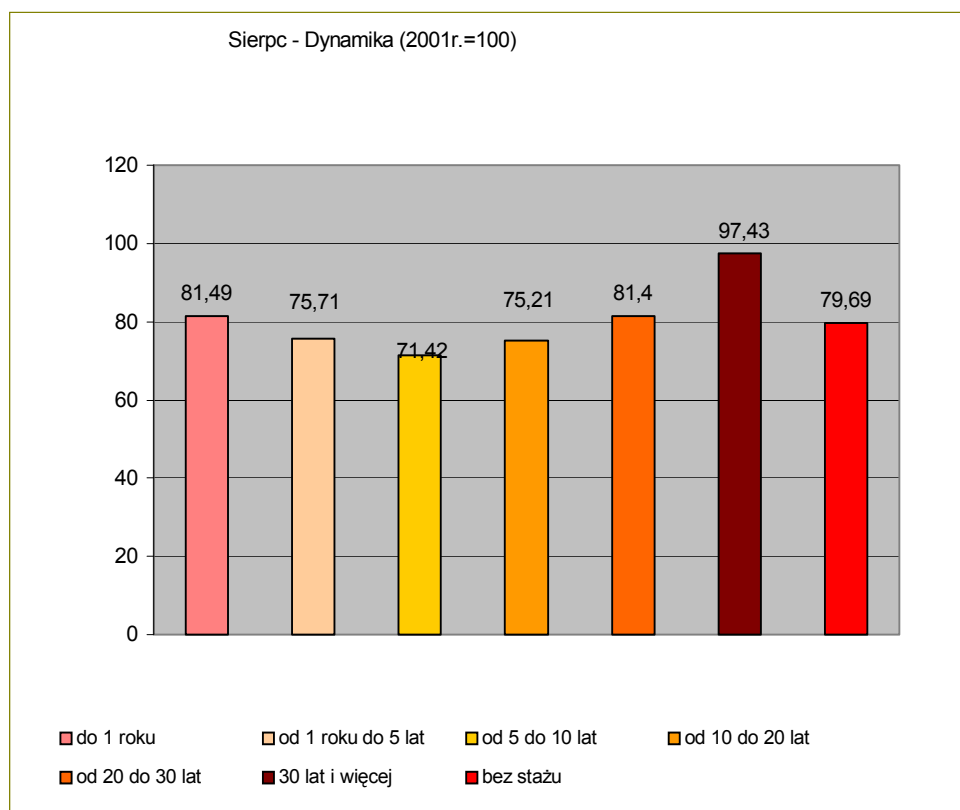
Wykres 26. Bezrobotni według wykształcenia w Sierpcu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu

W trudnej sytuacji, ze względu na brak doświadczenia zawodowego, są bezrobotni, którzy chcą podjąć pierwszą pracę. W strukturze bezrobotnych pod względem stażu pracy stanowią oni nadal najliczniejszą populację – w grudniu 2006 roku liczyła ona 463 osoby (26% ogółu bezrobotnych) i w stosunku do 2001 roku, w którym liczebność grupy wynosiła 581 osób, tj. 25% ogółu bezrobotnych, wystąpił spadek bezrobocia o 20% (Wykres 27).

Wykres 27. Bezrobotni według stażu pracy w Sierpcu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu

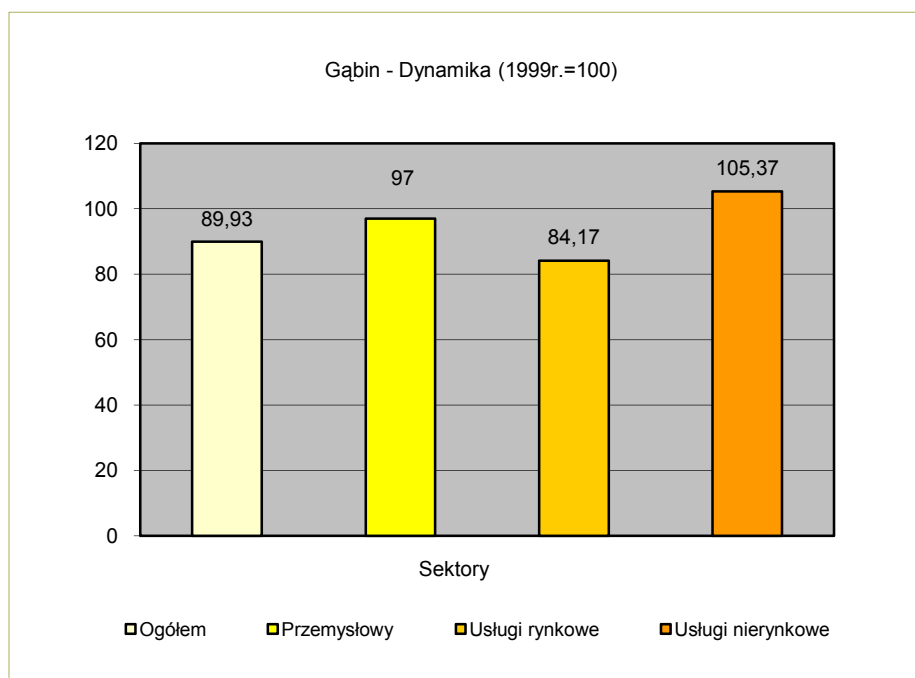
Niepokojącym zjawiskiem na rynku pracy jest utrzymująca się liczna grupa długotrwale bezrobotnych, która według stanu na koniec grudnia 2006 roku liczyła 625 osób (35,1% ogółu bezrobotnych). W odniesieniu do grudnia 2001 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych w tej grupie o 12,3%.

W analizowanym okresie znacząco (o ok. 42%) zmniejszyła się liczba bezrobotnych do 24 roku życia. W grudniu 2006 roku grupa ta liczyła 316 osób (17,8% ogółu bezrobotnych), zaś na koniec grudnia 2001 roku – 549 osób.

Gąbin

Struktura rynku pracy w Gąbinie charakteryzuje się przewagą pracujących w sektorze usług (71,19% ogólnej liczby pracujących), wśród których dominują usługi nierynkowe, skupiając 46,78% ogólnej liczby pracujących. W analizowanym okresie nastąpiła niekorzystna zmiana tej struktury w wyniku zmniejszenia udziału pracujących w usługach rynkowych. Odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie w 2003 roku wynosił 25,76% (Wykres 28).

Wykres 28. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Gąbinie

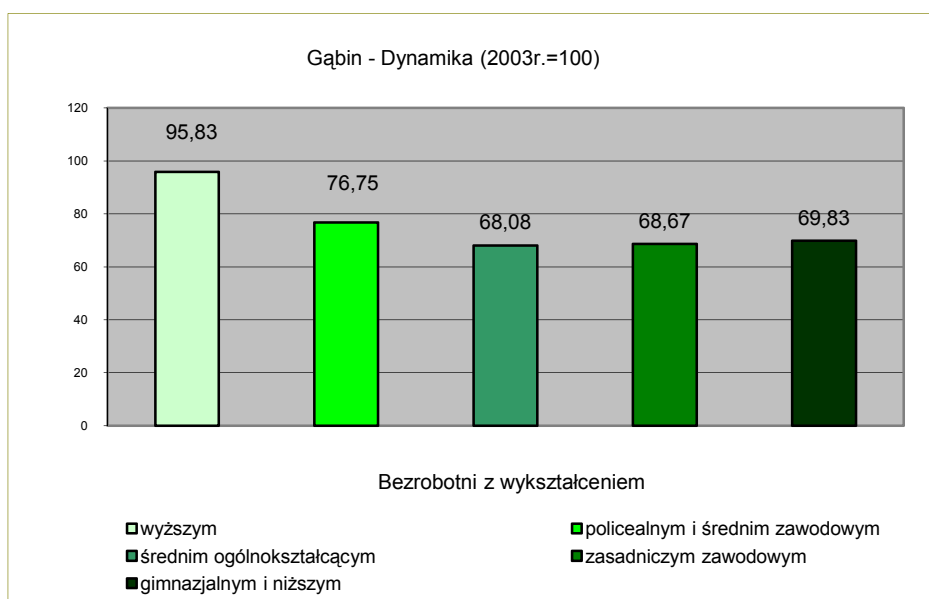

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

W analizowanym okresie wystąpił spadek liczby bezrobotnych o 381 osób, tj. o 28,12%.

Najmniejszą populację bezrobotnych stanowiły osoby z wyższym wykształceniem – 46 osób, tj. o 4,72% ogólnej liczby bezrobotnych. Odnotowano niewielki spadek bezrobocia w tej grupie – o 4,17% (Wykres 29).

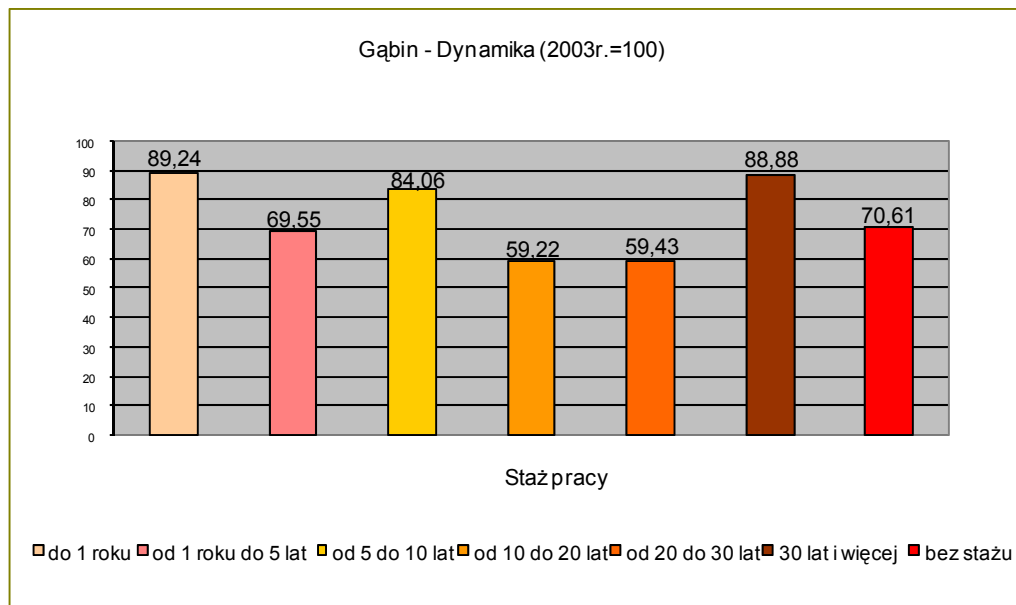
Wykres 29. Bezrobotni według wykształcenia w Gąbinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

W trudnej sytuacji, ze względu na brak doświadczenia zawodowego, są bezrobotni, którzy chcą podjąć pierwszą pracę. Problemy z podjęciem zatrudnienia miały na koniec grudnia 2006 roku osoby bez stażu pracy – 286 osób (29,36% ogółu bezrobotnych). W 2003 roku grupa ta liczyła 405 osób, tj. 29,88% ogółu bezrobotnych (*Wykres 30*).

Wykres 30. Bezrobotni według stażu pracy w Gąbinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

Gąbin charakteryzuje się jednym z większych udziałów osób długotrwale pozostających bez pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych i to pomimo odnotowanego spadku liczby bezrobotnych w tej grupie (o 24,21%). W grudniu 2006 roku były to 454 osoby (46,6% ogółu bezrobotnych). W odniesieniu do grudnia 2003 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych o 24,21%.

W analizowanym okresie odnotowano duży spadek liczby bezrobotnych do 24 roku życia (ok. 39%). Na koniec grudnia 2006 roku liczba bezrobotnych w tej grupie wynosiła 226 osób.

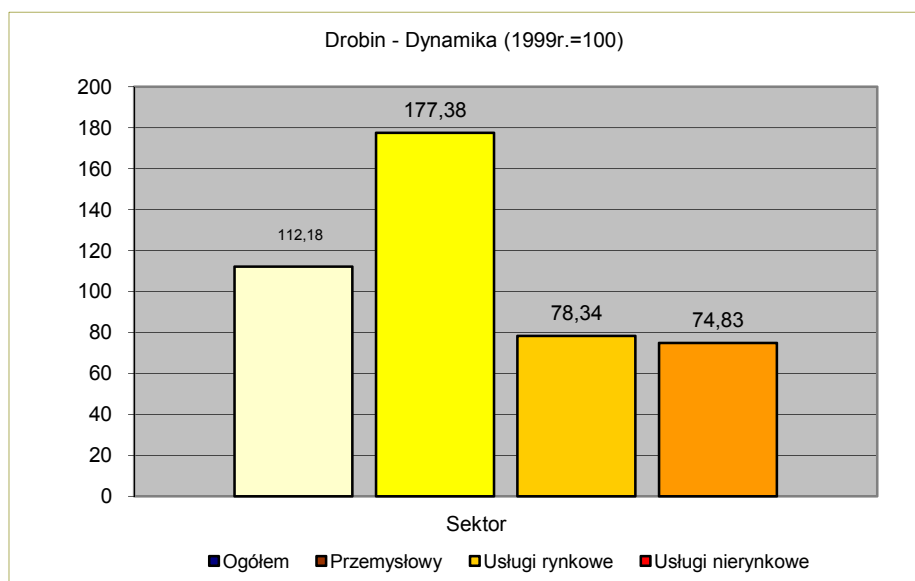
Drobin

Drobin stanowi najmniejszy rynek pracy w analizowanym obszarze. Jego struktura charakteryzuje się dominacją pracujących w sektorze przemysłowym (55,8% ogólnej liczby pracujących). Warto dodać, że sektor ten wyróżnia się wzrostem liczby pracujących o 77%.

Odsetek pracujących w usługach wynosi 50,5%, przy czym w usługach rynkowych pracuje 23% ogólnej liczby pracujących (*Wykres 31*).

Wśród podmiotów gospodarczych największe znaczenie mają Zakłady Mięsne Olewnik.

Wykres 31. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Drobinie

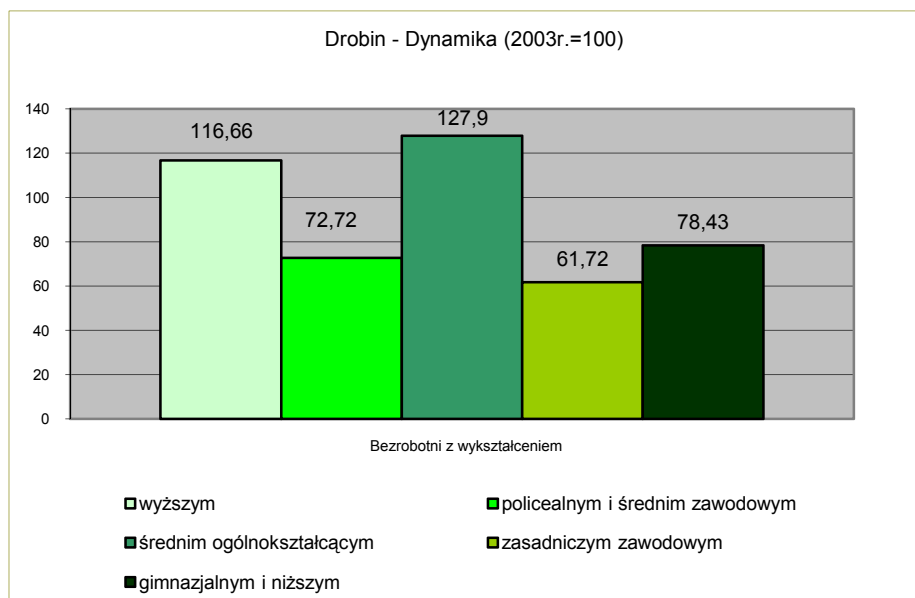

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

W odniesieniu do 2003 roku wystąpił spadek liczby bezrobotnych o 287 osób, tj. o 25,93%.

Najmniejszą populację bezrobotnych stanowiły osoby z wyższym wykształceniem – 21 osób, tj. 2,56% ogólnej liczby bezrobotnych, chociaż – w porównaniu do 2003 roku – liczba bezrobotnych z wyższym wykształceniem wzrosła o 16,66% (Wykres 32).

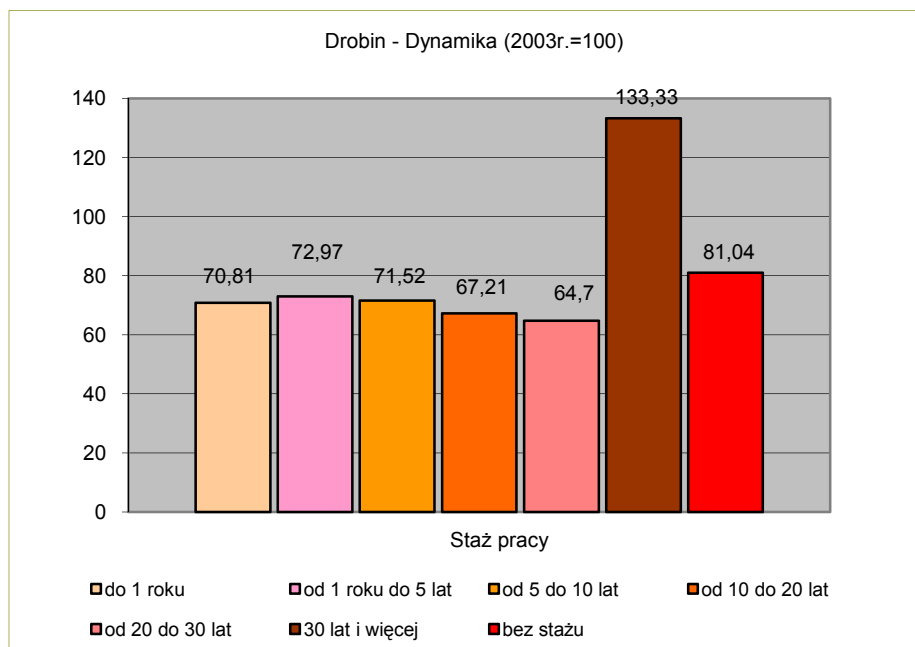
Wykres 32. Bezrobotni według wykształcenia w Drobinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

Największe trudności z podjęciem pracy na koniec grudnia 2006 roku miały osoby wchodzące na rynek pracy – 278 osób (33,9% ogółu bezrobotnych). W 2003 roku grupa ta liczyła 343 osoby, tj. 30,98% ogółu bezrobotnych. Obserwuje się tendencję spadkową prawie we wszystkich grupach bezrobotnych, za wyjątkiem osób o najdłuższym stażu pracy (*Wykres 33*).

Wykres 33. Bezrobotni według stażu pracy w Drobinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

Poważnym problemem na rynku pracy Drobinia jest, utrzymujący się, największy wśród miast subregionu, udział osób długotrwale pozostających bez pracy (54,26% ogółu bezrobotnych). Sytuacja może ulec poprawie, o ile utrzyma się tendencja spadkowa (w odniesieniu do 2003 roku bezrobocie spadło o 19,97%).

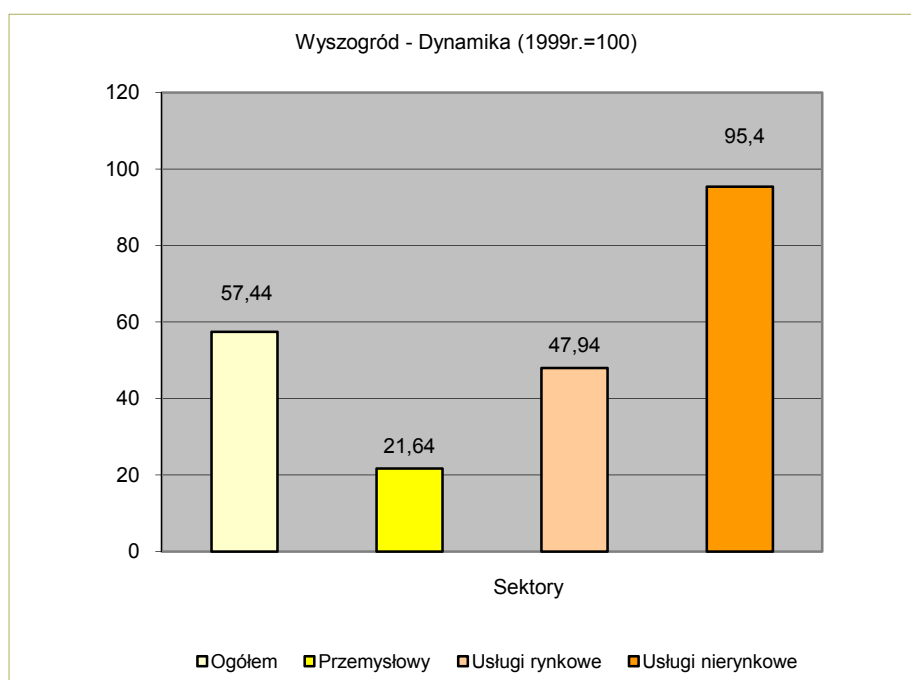
Duży spadek odnotowano wśród bezrobotnych do 24 roku życia. W latach 2003-2006 spadek ten wynosił 43,46%. Na koniec grudnia 2006 roku liczba bezrobotnych w tej grupie wynosiła 190 osób.

Wyszogród

Wyszogród jest drugim miastem subregionu, w którym odnotowano wzrost liczby pracujących w stosunku do 2001 roku (o ok. 12%). Korzystna tendencja wzrostu zatrudnienia dotyczy lat 2004-2006, do 2003 roku widoczna była tendencja spadkowa.

Ze względu na brak dostępu do danych, dotyczących struktury pracujących według sektorów, przedstawione poniżej analizy dotyczą lat 1999-2003. Struktura rynku pracy charakteryzowała się dominacją sektora usług (78,35% ogólnej liczby pracujących), w którym dominowały usługi nierynkowe, skupiając 57,01% ogólnej liczby pracujących. Odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie wynosił 21,64% ogólnej liczby pracujących. W analizowanym okresie nastąpiły korzystne zmiany struktury rynku pracy, wynikające z faktu, że największy spadek pracujących dotyczył sektora przemysłowego, a zatrudnienie w usługach nierynkowych spadło tylko w niewielkim stopniu (*Wykres 34*).

Wykres 34. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Wyszogrodzie

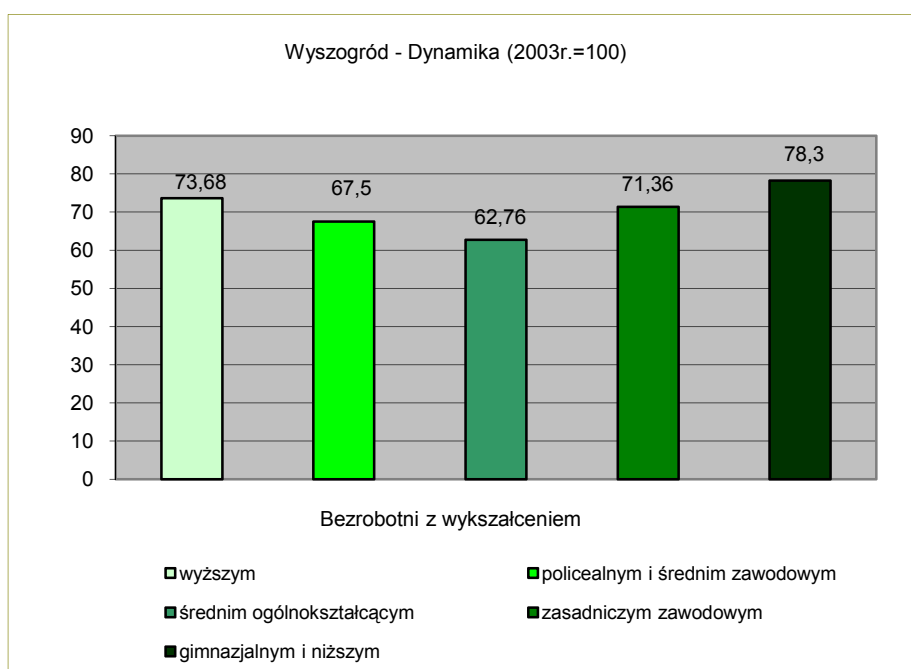

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR

W odniesieniu do 2003 roku zmniejszyła się liczba bezrobotnych o 204 osoby, tj. o 27,54%.

W Wyszogrodzie występuje niewielkie bezrobocie wśród osób posiadających wyższe wykształcenie (2,6%). W porównaniu do 2003 roku liczba bezrobotnych w tej grupie zmniejszyła się o 26% (Wykres 35).

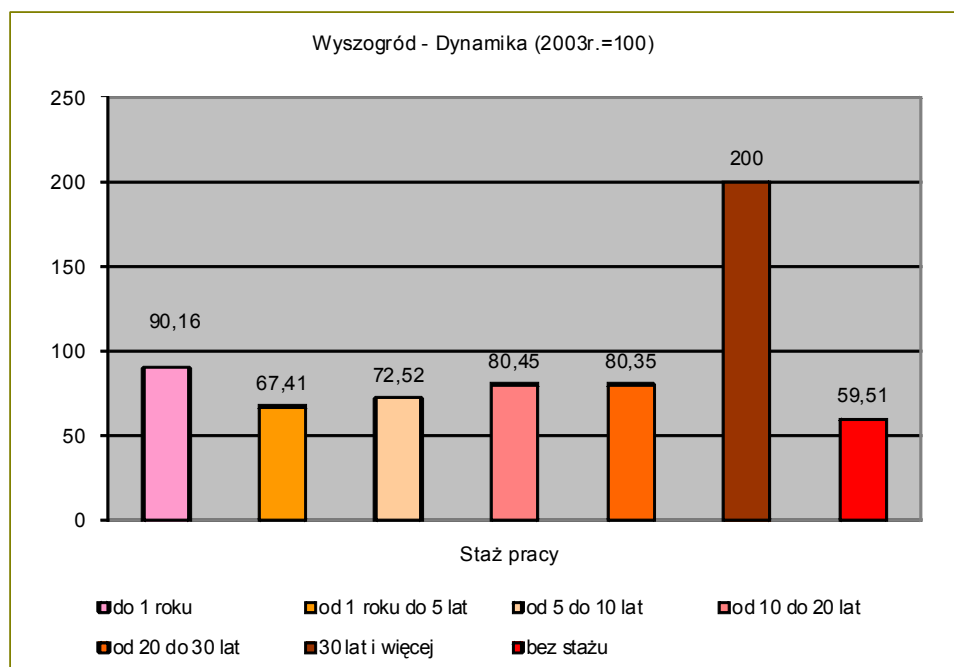
Wykres 35. Bezrobotni według wykształcenia w Wyszogrodzie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

Trudności z podjęciem zatrudnienia miały osoby bez stażu pracy – na koniec grudnia 2006 roku grupa ta liczyła 122 osoby – 22,71% ogółu bezrobotnych (*Wykres 36*). Wśród osób bezrobotnych wchodzących na rynek pracy obserwuje się wyższą niż w innych grupach tendencję spadkową – o 40,49%. Konsekwencją tego jest zmniejszenie udziału tych osób w strukturze bezrobotnych.

Wykres 36. Bezrobotni według stażu pracy w Wyszogrodzie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Płocku

Najliczniejszą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy – w grudniu 2006 roku odnotowano 219 osób (40,78% ogółu bezrobotnych). W odniesieniu do grudnia 2003 roku stwierdzono spadek liczby bezrobotnych o 30,26%.

Bardzo duży spadek widać wśród bezrobotnych do 24 roku życia. W latach 2003-2006 wyniósł on 40,98%. Na koniec grudnia 2006 roku bezrobotni w tej grupie liczyli 121 osób.

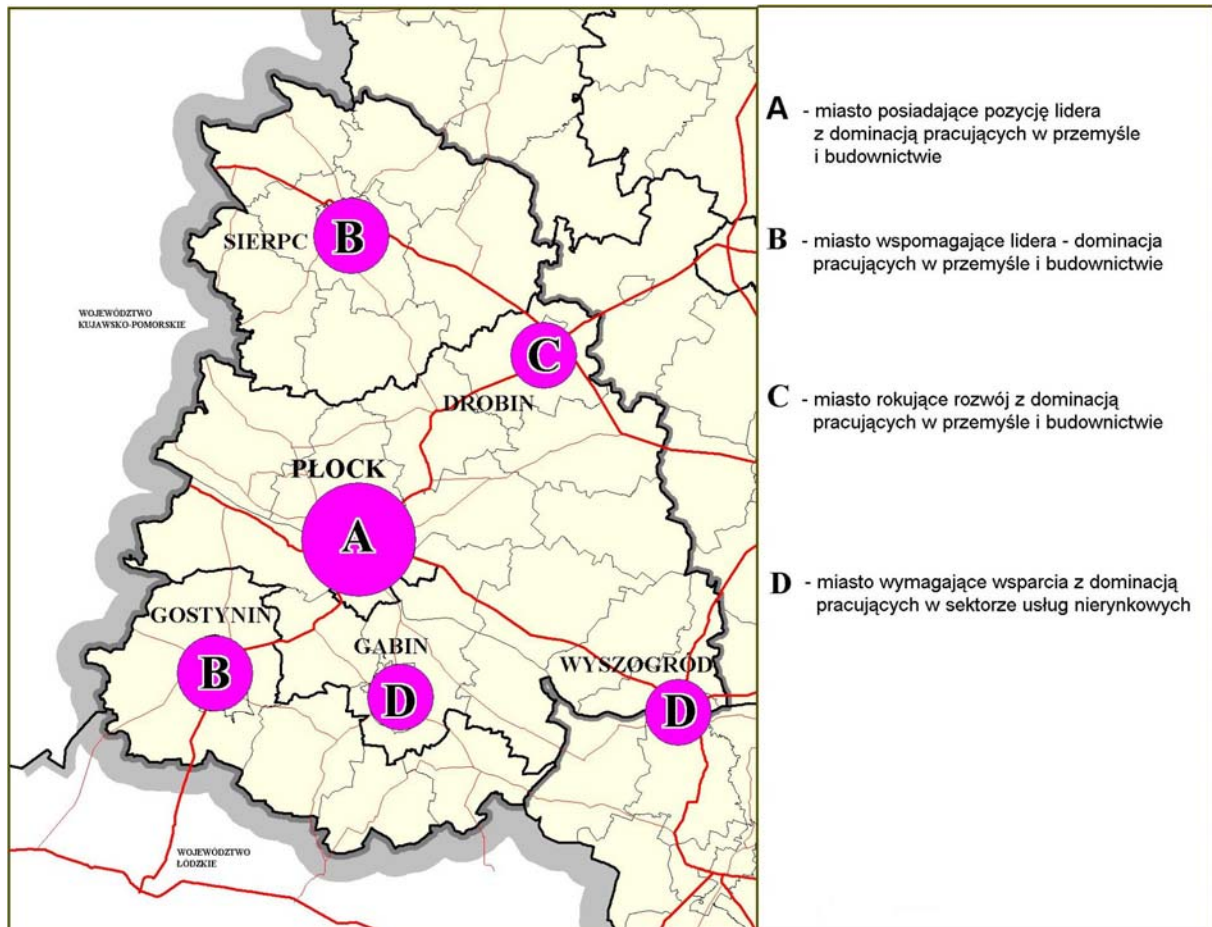
Wnioski

Z przeprowadzonych analiz wynika, że:

- Płock to miasto o największym rynku pracy w subregionie, charakteryzującym się w miarę nowoczesną strukturą, tj. wysokim odsetkiem pracujących w sektorze usług oraz dużym potencjałem rozwojowym.
- Gostynin posiada znaczny potencjał rynku pracy rokujący jego dalszy rozwój. Charakteryzuje się znacznym odsetkiem pracujących w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze usług nierynkowych.
- Sierpc posiada znaczny potencjał rynku pracy rokujący dalszy rozwój, w strukturze pracujących przeważają osoby zatrudnione w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze usług nierynkowych.

- Drobin należy do miast o niewielkim potencjale rynku pracy, charakteryzuje się znacznym odsetkiem pracujących w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze usług rynkowych.
- Gąbin należy do miast o niewielkim potencjale rynku pracy, ale o nowoczesnej strukturze, tj. wysokim odsetku pracujących w sektorze usług nierynkowych.
- Wyszogród należy do miast o niewielkim potencjale rynku pracy, charakteryzuje się także znacznym odsetkiem pracujących w sektorze usług nierynkowych.

Schemat 2. Typy ośrodków miejskich – rynek pracy

Źródło: Opracowanie własne

2.1.3. Oświata

Edukacja jest ważnym elementem w rozwoju zasobów ludzkich, których wartość mierzona jest przede wszystkim poziomem i jakością wykształcenia społeczeństwa. Wysoki poziom wiedzy i umiejętności społeczeństwa przyczynia się do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Analizą objęto bazę edukacyjną pod względem ilościowym szkół, uczniów w poszczególnych szkołach ponadgimnazjalnych oraz liczbę szkół wyższych, studentów, kadre akademicką oraz zmiany zachodzące w obszarze edukacji w latach 2001-2006.

Wskazanie funkcji ośrodków na analizowanym obszarze w zakresie edukacji możliwe jest w oparciu o analizę bazy edukacyjnej. Ważnym elementem jest nie tylko liczba szkół, ale przede wszystkim dostępność do bogatej i zróżnicowanej oferty kształcenia. Ponadto w celu określenia funkcji ośrodków (Płock, Gostynin, Sierpc, Gąbin, Drobin, Wyszogród) w subregionie płockim przeanalizowano wskaźniki świadczące o dostępie do edukacji oraz o zmianach zachodzących w tym obszarze.

Płock

Płock zajmuje w subregionie płockim główne miejsce pod względem bazy edukacyjnej. W Płocku w 2006 roku funkcjonowało szereg szkół ponadgimnazjalnych: 4 zasadnicze szkoły zawodowe, 14 liceów ogólnokształcących, 6 liceów profilowanych oraz 15 średnich szkół zawodowych i 7 szkół policealnych dla młodzieży. W 2006 roku łącznie w szkołach ponadgimnazjalnych uczyło się 9768 uczniów, z czego najwięcej, bo 47,8%, w liceach ogólnokształcących.

W latach 2001-2006 w Płocku zmniejszyła się liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych (o 12,4%), co jest związane z malejącą liczbą młodzieży w wieku edukacyjnym. Biorąc pod uwagę poszczególne typy szkół, liczba uczniów wzrosła w liceach ogólnokształcących (o ponad 8%), liceach profilowanych (o 75,5%), i szkołach policealnych (o 10,7%). Spadek liczby uczniów nastąpił w zasadniczych szkołach zawodowych (ok. 30,0%) i w technikach (37,4%).

Ponadto w Płocku działało 48 szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych, w tym zasadnicza szkoła zawodowa (1), licea ogólnokształcące (10), licea profilowane i technika (16), szkoły policealne (21). Z łącznej liczby 2542 osób, kształcących się w szkołach dla dorosłych, 43,3% uczyło się w szkołach policealnych, na drugim miejscu plasowały się licea profilowane i technika skupiające 27,0% uczniów. Ważnym elementem oferty oświatowej w Płocku jest Liceum Plastyczne (jedno z pięciu w województwie) oraz Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego. W Płocku funkcjonuje także Centrum Kształcenia Ustawicznego, do którego w roku szkolnym 2005/2006 uczęszczało 966 osób. W placówce tej pracowało 55 nauczycieli.

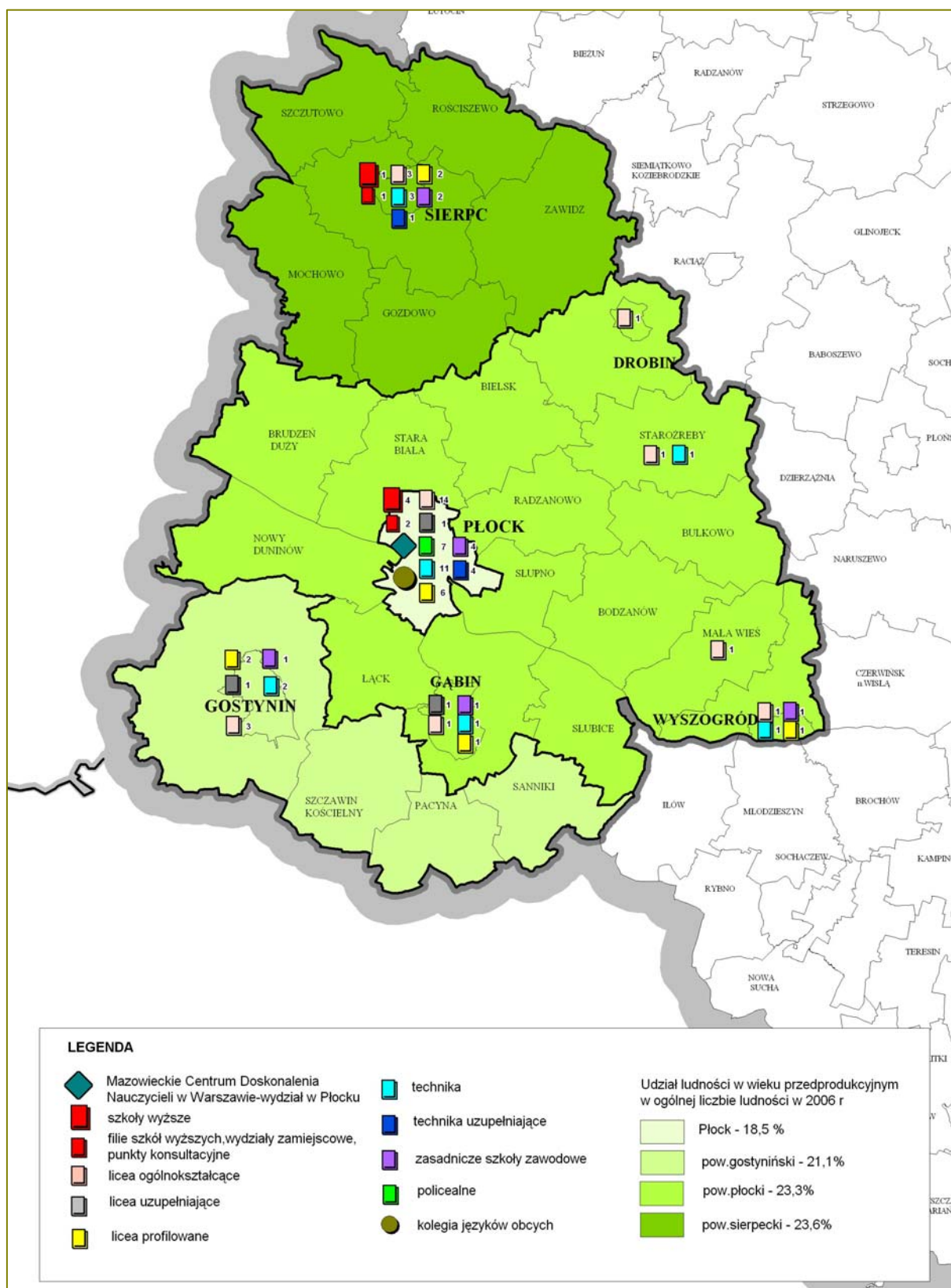
Płock jest największym ośrodkiem szkolnictwa wyższego w subregionie. Funkcjonują tu 4 uczelnie wyższe:

- Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica (kierunki kształcenia: administracja, bezpieczeństwo narodowe, informatyka, pedagogika, pielęgniarstwo, politologia, wychowanie fizyczne, zarządzanie,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Instytut Pedagogiki, Neofilologii, Matematyki i Informatyki, Nauk Ekonomicznych),
- Wyższe Seminarium Duchowne (wydział teologiczny),
- Szkoła Nauk Technicznych i Społecznych – Filia Politechniki Warszawskiej (Wydział Budownictwa, Mechaniki i Petrochemii, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych)

oraz 2 punkty konsultacyjne:

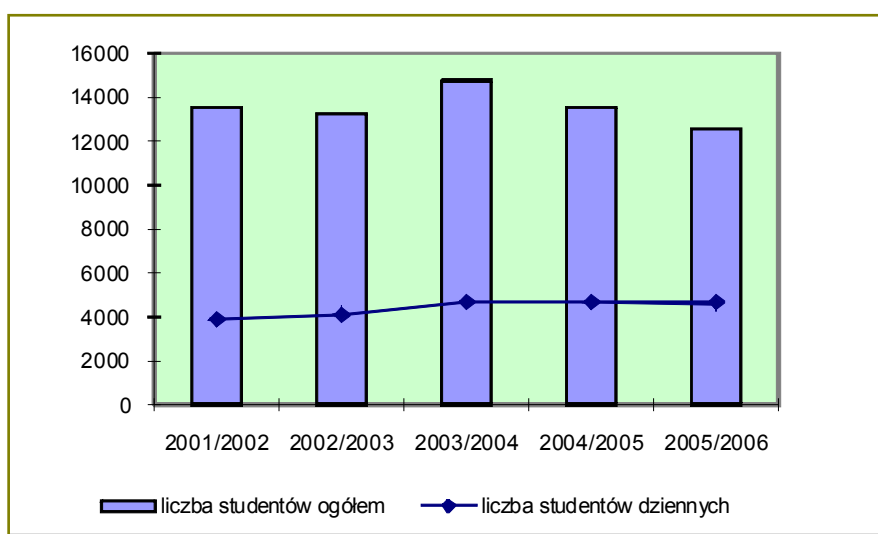
- Uniwersytet Warszawski w Warszawie (wydziały: dziennikarstwa i nauk politycznych, zarządzania, studia menedżerskie),
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (wydziały: teologiczny, psychologiczno-pedagogiczny z poradnictwem rodzinno-szkolnym).

Mapa 7. Baza edukacyjna w subregionie plockim

Źródło: Opracowanie na podstawie BDR, bazy danych MBPR OT Plock

Wykres 37. Liczba studentów w Płocku, w latach akademickich 2001/2002 – 2005/2006

Źródło: *Miejski Zeszyt Statystyczny, Płock 2006*

W latach akademickich 2001/2002 – 2005/2006 liczba studentów w Płocku zmalała z 13 530 do 12 531, co stanowi spadek o 7,4%. W roku akademickim 2005/2006 37,1% studentów uczyła się na studiach dziennych, 49,5% na zaocznych i wieczorowych oraz 13,4% na studiach podyplomowych. W analizowanym okresie liczba studentów na studiach dziennych wykazywała tendencję wzrostową, natomiast zaobserwowano tendencję spadkową wśród liczby studentów zaocznych.

W roku akademickim 2005/2006 w Płocku studia ukończyło 3029 studentów, tj. 15,6% (mniej niż w roku 2001/2002), z czego 34,6% stanowili studenci studiów dziennych.

W roku akademickim 2005/2006 kadre naukową stanowiło 563 nauczycieli akademickich, z czego 38,4% stanowili doktorzy adiunkci, wykładowcy; 28,2% profesorzy; 8,2% starsi asystenci, asystenci. Najmniejszy udział stanowili docenci i doktorzy habilitowani – 4,4%. W roku akademickim 2005/2006 liczba kadry naukowej, w stosunku do roku 2001/2002, wzrosła o 7,4%.

W roku akademickim 2005/2006 najliczniejszą kadre naukową posiadała Wyższa Szkoła im. Pawła Włodkowica – 36,4% wszystkich nauczycieli akademickich w Płocku. Na drugim miejscu znajdowała się Politechnika Warszawska – Szkoła Nauk Technicznych i Społecznych.

W analizowanym okresie największą dynamikę zmian w kadrze naukowej zaobserwowano w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica.

Gostynin

W Gostyninie w 2006 roku młodzież kształciła się w szkołach średnich: Liceum Ogólnokształcącym, Zespole Szkół im. Marii Skłodowskiej-Curie, Gostynińskim Centrum Edukacyjnym oraz Liceum Ogólnokształcącym PUL o rozszerzonym programie z przysposobienia obronnego i wychowania fizycznego.

W Zespole Szkół im. Marii Skłodowskiej-Curie funkcjonują: Liceum Ogólnokształcące, Technikum Ekonomiczne, Technikum Elektroniczne, Liceum Profilowane, natomiast w Centrum Edukacyjnym: Liceum Profilowane, Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Zasadnicza Szkoła Specjalna, Liceum Ogólnokształcące Uzupełniające.

W liceach ogólnokształcących w 2006 roku nauki pobierało 789 uczniów, o 35,6% więcej niż w 2001 roku. W liceach profilowanych w 2006 roku uczyło się 310 uczniów, w technikum 331 uczniów, natomiast w liceum uzupełniającym 44 osoby. W latach 2001-

2006 zmalała liczba osób kształcących się w zasadniczych szkołach zawodowych, z 443 do 293 (o 33,9%).

Ponadto w 2006 roku została utworzona nowa placówka edukacji artystycznej – Szkoła Muzyczna I stopnia, w której nauki rozpoczęło 83 uczniów.

Szkoły pomaturalne i policealne reprezentowane są przez Zespół Oświatowo-Konsultacyjny PROFESOR, który prowadzi Niepubliczne Policealne Studium Zawodowe z zakresu administracji i informatyki.

Od roku akademickiego 2007/2008 w Gostyninie zaczął funkcjonować Wydział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi, proponujący studia na kierunku turystyka i rekreacja.

Sierpc

Na terenie Sierpca w 2006 roku funkcjonowało szkolnictwo ponadgimnazjalne, reprezentowane przez: licea ogólnokształcące (2), licea profilowane (2), technika (2) oraz technikum uzupełniające dla młodzieży (1).

W latach 2001-2006 nastąpił spadek liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych o 5,1%. Największy udział uczniów (40,1%) skupiony był w technikach oraz w liceach ogólnokształcących (33,5%). Ponadto w Sierpcu funkcjonują 3 szkoły policealne dla dorosłych, z łączną liczbą uczniów – 1994 oraz technikum uzupełniające dla dorosłych.

Ważnym elementem oferty oświatowej w Sierpcu jest Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Marcina Kamińskiego, działająca na bazie Filii Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Płocku.

Od 2000 roku w Sierpcu można się kształcić na Wydziale Zamiejscowym Inżynierii i Kształtowania Środowiska Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, na kierunku Inżynierii Środowiska oraz, od 2002 roku, w Zamiejscowej Sali Wykładowej z wykorzystaniem przekazu satelitarnego Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Warszawie, na Wydziale Pedagogicznym i Ekonomicznym. Nauka w Zamiejscowej Sali Wykładowej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Warszawie prowadzona jest w systemie eksternistycznym.

Wyszogród

W Wyszogrodzie w 2006 roku funkcjonował Zespół Szkół im. Jana Śniadeckiego. W Zespole młodzież kształciła się w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym oraz w technikum agrobiznesu. Według danych z 2006 roku, do liceum uczęszczało 149 uczniów, tj. o 51,7% mniej niż w 2001 roku. Natomiast w liceum profilowanym w 2006 roku uczyło się 67 osób. Ze względu na brak danych statystycznych, nie przeanalizowano liczby oraz dynamiki zmian liczby uczniów w technikum.

Drobin

W Drobinie w roku 2006 nauka na poziomie ponadgimnazjalnym realizowana była w Liceum Ogólnokształcącym, do którego uczęszczało 56 uczniów. W latach 2001-2006 liczba szkół w Drobinie nie uległa zmianie, natomiast liczba uczniów wzrosła o 9 osób.

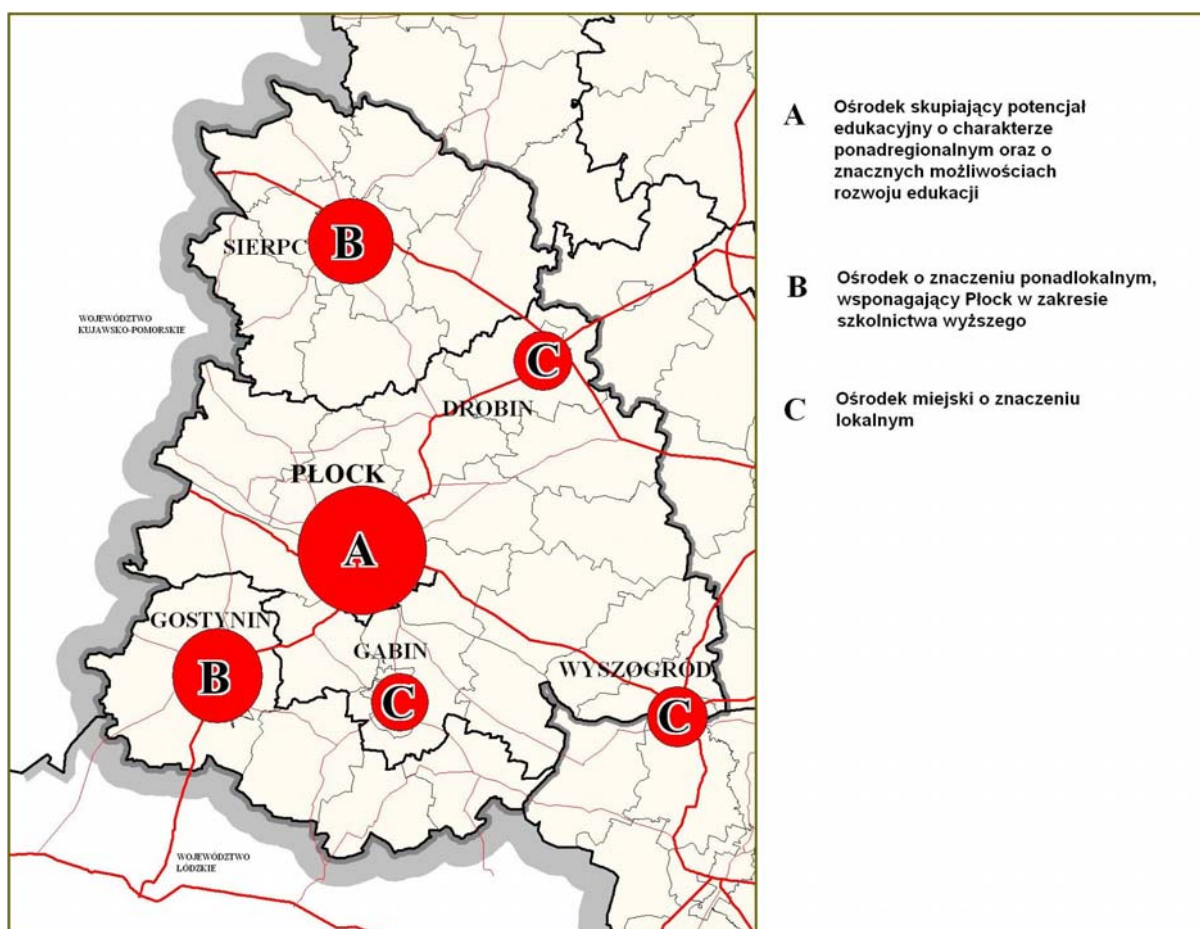
Gąbin

W Gąbinie w 2006 roku szkolnym kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym odbywało się w Zespole Szkół im. Stanisława Staszica. W ZS młodzież kształciła się w Liceum Ogólnokształcącym, Liceum Profilowanym, Technikum oraz w Zasadniczej Szkole Zawodowej. W latach 2001-2006 liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych zmalała o 36,1% (z 1267 do 810). Ponadto w 2006 roku w Gąbinie funkcjonowało uzupełniające liceum ogólnokształcące, do którego uczęszczało 13 osób.

Wnioski

- Płock, ze względu na koncentrację szkolnictwa wyższego oraz dużą liczbę szkół ponadgimnazjalnych o zróżnicowanej ofercie edukacyjnej, pełni funkcję ośrodka ponadregionalnego w zakresie edukacji.
- Ośrodkami wspomagającymi Płock (o charakterze ponadlokalnym) są Sierpc i Gostynin, w których zlokalizowane są filie szkół wyższych. Ponadto ośrodki te, na tle pozostałych miast, wyróżniają się większą ponadgimnazjalną ofertą edukacyjną.
- Wyszogród, Gąbin i Drobin to ośrodki edukacyjne o znaczeniu lokalnym.

Schemat 3. Typy ośrodków miejskich – oświata

Źródło: Opracowanie własne

2.1.4. Ochrona zdrowia

Ważnym wskaźnikiem roli miasta w strukturze sieci osadniczej i jego oddziaływania na otoczenie jest pełniona przez nie funkcja z zakresu ochrony zdrowia. Jakość życia społeczeństwa jest związana z poziomem i zapewnieniem właściwej opieki zdrowotnej, która ma wpływ na spójność społeczno-gospodarczą w subregionie płockim.

Celem przeprowadzonej analizy jest dokonanie oceny miast subregionu płockiego, która posłuży do wyłonienia typów ośrodków miejskich pod kątem pełnionej funkcji ochrony zdrowia.

Analizę zagadnienia przeprowadzono w oparciu o bazę infrastruktury ochrony zdrowia (dostępność świadczeń medycznych oraz rozkład terytorialny placówek zakładów opieki zdrowotnej), zakres i poziom świadczonych usług.

Przy ocenie ośrodków posłużono się także wskaźnikami dotyczącymi liczby udzielonych porad ogólnodostępnych, praktyk lekarskich, liczby łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. ludności, liczby placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz liczbą ludności przypadającą na jedną placówkę i łóżek szpitalnych przypadających na 10 tys. mieszkańców; ilością udzielonych porad specjalistycznych, zagęszczeniem sieci aptek i punktów aptecznych.

Dane źródłowe, które posłużyły do przeprowadzonych analiz, pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego, Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia oraz dokumentów programowych i strategicznych miast.

Subregion płocki

Ochrona zdrowia, w zakresie **lecnicstwa szpitalnego**, należy do grupy usług ponadlokalnych. Subregion funkcjonuje w oparciu o 6 szpitali, zlokalizowanych w Płocku (2), Sierpcu (1) i Gostyninie (3). Największą liczbę łóżek na 10 tys. mieszkańców ma powiat gostyński, natomiast najmniejszą – powiat płocki ziemski (nie posiada szpitala). Ludność z tego powiatu obsługiwana jest przez szpitale w Płocku.

Świadczeń medycznych z zakresu **podstawowej opieki zdrowotnej** (POZ) udzielało w 2006 roku 66⁹ placówek (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie), przy czym 29 z nich to zakłady publiczne, a 37 – niepubliczne. Od 2004 roku nastąpił znaczny wzrost POZ w Płocku, o 16 placówek, natomiast w pozostałych miastach utrzymuje się ona na jednakowym poziomie, za wyjątkiem Sierpca, w którym odnotowano spadek placówek.

Dostęp do opieki zdrowotnej jest silnie zróżnicowany, szczególnie między miastem a wsią. Najmniej placówek, świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w subregionie płockim i województwie mazowieckim, znajdowało się w powiecie gostyńskim, w którym odnotowano największy wskaźnik, dotyczący liczby ludności przypadającej na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (6758). Najkorzystniejszy wskaźnik charakteryzuje Płock, w którym na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypada 3455 pacjentów.

Analizując dostępność do niektórych **świadczeń specjalistycznych**, należy wymienić te, które wyróżniają powiaty subregionu płockiego na tle województwa mazowieckiego⁹:

- dostępność świadczeń okulistycznych – najwięcej poradni na 10 tys. mieszkańców (0,55) funkcjonowało w powiecie sierpeckim (trzecie miejsce w województwie mazowieckim), najmniejsze zapotrzebowanie na porady okulistyczne odnotowano w powiecie gostyńskim,

⁹ Targowski. M, Tomaszewska A., Samoliński. B., *Ocena dostępności wybranych świadczeń zdrowotnych w województwie mazowieckim*, 2006.

- dostępność porad z zakresu ginekologii i położnictwa – największa liczba poradni na 10 tys. mieszkańców (1,13) przypada w powiecie sierpeckim (drugie miejsce w województwie),
- dostępność porad ze specjalnością psychiatrii z uzależnieniami – największą liczbę poradni na 10 tys. mieszkańców w województwie odnotowano w powiecie gostyńskim (0,63), zaś najmniejszą – w powiecie plockim (0,04).

Sieć placówek ochrony zdrowia uzupełniają **apteki i punkty apteczne**. Liczba aptek w 2006 roku wzrosła w stosunku do 2001 roku o 12% i wyniosła 95 placówek. Zagęszczenie sieci aptek i punktów aptecznych poprawiło dostęp do zakupu leków.

Wnioski z przeprowadzonej analizy

- Ogólna liczba szpitali i placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w miastach subregionu plockiego prawdopodobnie pozostanie na tym samym poziomie.
- Średnia dostępność do świadczeń zdrowotnych na terenie subregionu plockiego jest dobra. Wymaga jedynie zwiększenia liczby placówek świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie gostyńskim.
- Spośród specjalności medycznych najlepiej oceniana jest na całym obszarze subregionu plockiego dostępność do porad ginekologiczno-położniczych.
- Jakość świadczonych usług wymaga ciągłego wsparcia, skierowanego na podniesienie poziomu infrastruktury ochrony zdrowia.

Płock

Stacjonarna opieka zdrowotna w Płocku świadczona jest przez dwa szpitale: wojewódzki (II poziom referencyjny) oraz miejski (I poziom referencyjny).

Wojewódzki Szpital Zespolony (WSZ), którego organem założycielskim jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie:

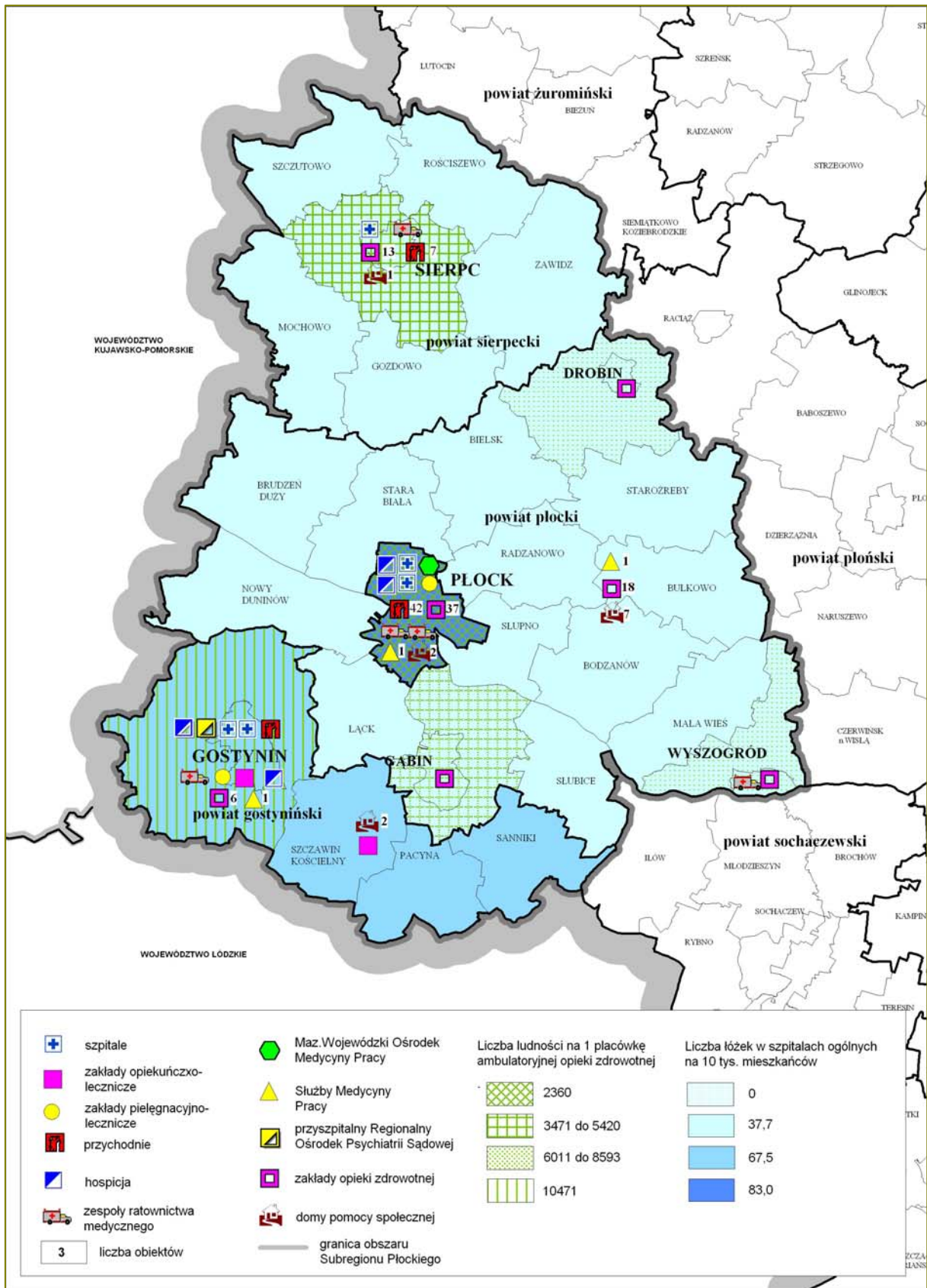
- lecznictwa zamkniętego w oddziałach zabiegowych i zachowawczych,
- ambulatoryjnego lecznictwa specjalistycznego,
- podstawowej opieki zdrowotnej,
- rehabilitacji leczniczej,
- diagnostyki medycznej.

W celu poprawy jakości świadczonych usług w zakresie diagnostyki i leczenia chorób układu krążenia oraz zwiększenia dostępności do specjalistycznych metod diagnostyki i leczenia serca dla ludności północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, utworzono w 2007 roku Pracownię Hemodynamiczną na Oddziale Kardiologii WSZ. Pracownia Rezonansu Magnetycznego wyposażona została w urządzenie do badań rezonansu – Magnetom Symphony, jeden z najnowocześniejszych aparatów, będących na wyposażeniu placówek medycznych północno-zachodniego Mazowsza.

Nowoczesne wyposażenie, rozbudowana baza diagnostyczna i lecznicza gwarantują wysoki poziom świadczonych usług. Rocznie w 23 oddziałach szpitalnych leczonych jest około 50 tys. chorych, wykonuje się ok. 12 tys. operacji i zabiegów, w poradniach udziela się ponad 130 tys. porad.

W 2006 roku Wojewódzki Szpital Zespolony w Płocku otrzymał Certyfikat EN ISO 9001:2000. Jest jednym z największych szpitali na Mazowszu pod względem ilości łóżek, jak i ilości udzielanych świadczeń zdrowotnych. Zatrudnia doświadczonych i wysoko wykwalifikowanych pracowników.

Mapa 8. Opieka zdrowotna na obszarze subregionu płockiego

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie BDR, bazy OT Plock

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Płocki ZOZ w międzynarodowym konkursie EuroCertyfikat – edycja 2007 otrzymał tytuł laureata w trzech kategoriach (wiarygodność firmy, dobre praktyki obsługi i usług oraz, dla kadry zarządzającej, za prowadzenie firmy). Ocenione zostały m.in.: jakość oferowanych produktów (usług), a także wdrożone nowe technologie (nowatorskie zabiegi ortopedyczne wykonywane w Szpitalu Miejskim im. św. Trójcy), ilość pracowników posiadających certyfikaty zawodowe, plan inwestycyjno-rozwojowy, działalność społeczna, innowacyjność i wzmocnienie konkurencyjności. W miejskim szpitalu powstał Oddział chirurgii 1 dnia, stosujący podczas zabiegów laproscopię.

Płocki ZOZ uruchomił serwis internetowy, który ma służyć szerszemu wyjściu do pacjenta/klienta. Oprócz funkcji informacyjnej, ma wspierać działalność komercyjną spółki, która chce być liderem medycznym na rynku nowoczesnych usług zabiegowych. W przyszłości za pomocą serwisu mają być prowadzone wirtualne konsultacje medyczne oraz badania marketingowe.

W gestii samorządu województwa jest, funkcjonujący na obszarze województwa, **Mazowiecki Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy**, zlokalizowany w Płocku i prowadzący konsultacje dla podstawowych jednostek służby medycyny pracy, diagnostykę oraz orzecznictwo w zakresie patologii zawodowej. Ośrodek pełni rolę nadzorczą i szkoleniową dla lekarzy i pielęgniarek, wykonujących zadania służby medycyny pracy na terenie województwa mazowieckiego. Ponadto ośrodek sprawuje opiekę profilaktyczną nad pracującymi oraz świadczy usługi lecznicze w szerokim zakresie.

Płock wchodzi w skład **zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego**. Zlokalizowane zostało tu, jedno z dwóch w województwie mazowieckim, Centrum Powiadamiania Ratunkowego i szpitalny oddział ratunkowy oraz zespół wyjazdowy ratownictwa medycznego.

Organem założycielskim dla Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego (WSPRiT) jest Samorząd Województwa Mazowieckiego. Dysponuje ona 12 zespołami ratowniczymi, w tym jednym neonatologicznym. Pełni podstawowe zadanie, jakim jest utrzymywanie całodobowej gotowości zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego do udzielania świadczeń medycznych, związanych z ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego w miejscu zdarzenia.

Terenem działania WSPRiT jest obszar powiatów: płockiego grodzkiego, płockiego ziemskiego, gostynińskiego i sierpeckiego. Ponadto obsługuje on gminę Czerwińsk (powiat płoński). Stacja, w czerwcu 2007 roku, otrzymała Certyfikat ISO, świadczący o wysokiej jakości świadczonych usług medycznych.

Ważnym elementem opieki stacjonarnej w Płocku są hospicja, zapewniające leczenie i opiekę nad nieuleczalnie chorymi pacjentami. Świadczenia zdrowotne, w formie **opieki paliatywno-hospicyjnej**, realizuje Miejskie Hospicjum Domowe, Stacjonarne i Paliatywne im. Błogosławionej Urszuli Ledóchowskiej. Placówka została stworzona dla chorych z miasta i powiatu płockiego, będących w ostatniej fazie choroby nowotworowej. Opieka dzienna i stacjonarna świadczona jest przez całą dobę, głównie przez wolontariuszy.

W Płocku wzrosła **liczba udzielonych porad ogólnodostępnych**, w latach 2003-2006 o ok. 28%, co stawia miasto na drugim miejscu, po Radomiu, wśród miast na prawach powiatu w województwie. W 2006 roku udzielono 543 241 porad ogółem.

W 2006 roku, w stosunku do 2001 roku, odnotowano 55-procentowy wzrost liczby **praktyk lekarskich**, realizujących świadczenia zdrowotne.

Pod względem **liczby łóżek w szpitalach ogólnych** przypadających na 10 tys. ludności (83,0), miasto znalazło się na trzecim miejscu pośród miast subregionalnych, przy średniej wynoszącej dla województwa 45,6.

W 2006 roku wzrosła **liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** (publicznych i niepublicznych), w stosunku do 2004 roku, o 16 placówek.

Zwiększyła się, o 4 placówki, w stosunku do 2001 roku, **liczba aptek ogólnodostępnych** oraz zmalała liczba ludności przypadająca na aptekę o ok. 15%, co świadczy o poprawie dostępu do zakupu leków.

Gostynin

Lecznictwo specjalistyczne i zamknięte opiera się na dwóch szpitalach, należących do sektora publicznego.

W granicach administracyjnych miasta znajduje się Wojewódzki Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Eugeniusza Wilczkowskiego, udzielający świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii, leczenia odwykowego i rehabilitacji neurologicznej. Szpital dysponuje 321 łóżkami na 8 oddziałach szpitalnych, a także 60 łóżkami w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym, prowadzącym długoterminową opiekę i rehabilitację osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi.

W odległości 7 km od centrum miasta znajduje się Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gostyninie, z siedzibą w Gorzewie, który obejmuje swą opieką ok. 80 tys. osób z rejonu gostynińskiego i przyległych gmin. Szpital prowadzi leczenie szpitalne i rehabilitację leczniczą. Szpital zapewnia łóżka dla 300 pacjentów. W specjalistycznych pracowniach i ambulatoriach wykonywane są badania diagnostyczne oraz udzielane porady.

Rejonowy Ośrodek Psychiatrii Sądowej w Gostyninie-Zalesiu jest instytucją, która zajmuje się leczeniem i terapią sprawców czynów zabronionych, związanych z ich chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym. Każdy pacjent kierowany jest na leczenie na mocy prawomocnego postanowienia sądowego. Jest to jeden z trzech zamkniętych zakładów psychiatrycznych, które zlokalizowane są na terenie kraju i pełnią funkcje ponadregionalne.

W zakresie leczenia otwartego usługi pełni Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej *Medicus Sp. z o.o.*, który oferuje świadczenia zdrowotne w zakresie: podstawowej opieki zdrowotnej, ginekologii, opieki nad kobietą w ciąży, endokrynologii, zdrowia psychicznego, medycyny pracy, długoterminowej opieki domowej oraz promocji zdrowia. Spółka zatrudnia wykwalifikowaną kadrę lekarzy i pielęgniarek, w tym specjalistów medycyny rodzinnej, pediatrów, ginekologów, fizjoterapeutów, rehabilitantów, psychologów, pracowników socjalnych. Zakład obejmuje opieką medyczną przeszło 30 tys. pacjentów.

Pomoc doraźną dla mieszkańców miasta i gminy świadczy Oddział Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Płocku. W ramach pomocy doraźnej funkcjonuje **zespół wyjazdowy ratownictwa medycznego**.

W zakresie udzielania **całodobowych świadczeń zdrowotnych** funkcjonuje ponadto: zakład opiekuńczo-leczniczy w Gostyninie oraz zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy w Gostyninie Kruku.

W Gostyninie wzrosła **liczba udzielonych porad ogólnodostępnych**, w latach 2002-2006 o ok. 28%. W 2006 roku udzielono 86 095 porad.

Liczba 4 **placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** (publicznych i niepublicznych) utrzymuje się na takim samym poziomie od 2004 roku.

Odnotowuje się spadek o 34%, w porównaniu do 2002 roku, liczby osób przypadających na jedną **ogólnodostępną aptekę**.

Sierpc

W zakresie leczenia stacjonarnego usługi świadczy Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Sierpcu (SPZZOZ), którego organem założycielskim jest Samorząd Powiatu Sierpeckiego. W jego ramach działają zarówno oddziały szpitalne oraz poradnie specjalistyczne. Szpital zapewnia łóżka dla 191 pacjentów z terenu miasta i powiatu sierpeckiego. SPZZOZ zabezpiecza potrzeby mieszkańców powiatu w zakresie dostępności do świadczeń zdrowotnych leczenia szpitalnego oraz poradni specjalistycznych.

W zakresie leczenia otwartego dla mieszkańców miasta i zdecydowanej większości ludności gminy pełnią usługi dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PROFIL-MED Sp. z o.o. i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICAR. Wymienione placówki zabezpieczają usługi podstawowej opieki lekarskiej z zakresu położnictwa, opieki środowiskowej i szkolnej dla mieszkańców miasta.

Pomoc doraźną dla mieszkańców miasta i gminy Sierpc świadczy Oddział Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Płocku, poprzez zespoły wyjazdowe ratownictwa medycznego zlokalizowane w Sierpcu.

W Sierpcu spadła liczba udzielonych **porad ogólnodostępnych**, w latach 2002-2006 o 17%. W 2006 roku udzielono 26 675 porad.

Nastąpiło zmniejszenie o 2, w stosunku do 2004 roku, **placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** (publicznych i niepublicznych).

Poprawił się dostęp do zakupu leków, gdyż nastąpił spadek o 29%, w porównaniu do 2002 roku, liczby osób przypadających na jedną **ogólnodostępną aptekę**.

Gąbin

W zakresie leczenia otwartego ochrona zdrowia sprawowana jest przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej REMEDIUM s.c., świadczący usługi dla mieszkańców miasta i gminy (podstawowa opieka zdrowotna).

Pomoc doraźna. Nad bezpieczeństwem i zdrowiem mieszkańców czuwa przez całą dobę, na bazie zespołu wypadkowego, Podstacja Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Płocku, wyposażona w nowoczesną, spełniającą wymogi europejskie, karetkę wypadkową. Podstacja obsługuje również mieszkańców gmin ościennych.

W Gąbinie, w latach 2003-2006, spadła o 1,2% liczba udzielonych **porad ogólnodostępnych**. W 2006 roku udzielono ich ogółem 34 838.

W latach 2002-2006 o ok. 33% zmniejszyła się liczba osób przypadających na jedną **ogólnodostępną aptekę**.

Drobin

W zakresie leczenia otwartego usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, dla mieszkańców miasta i gminy, świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej SAN-MED s.c., w skład którego wchodzi: przychodnia w Drobinie (z 4 gabinetami, z laboratorium analitycznym, gabinetem stomatologicznym, gabinetem rehabilitacyjnym oraz gabinetem stomatologicznym).

W Drobinie spadła liczba udzielonych **porad ogólnodostępnych**, w latach 2002-2006 o ok. 16%. W 2006 roku udzielono ich ogółem 29 533.

Nastąpił spadek o 52%, w porównaniu do 2002 roku, liczby osób przypadających na jedną **ogólnodostępną aptekę**.

Wyszogród

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne BMC – Przychodnia Lekarska w Wyszogrodzie świadczy zadowalający poziom usług podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców miasta i gminy.

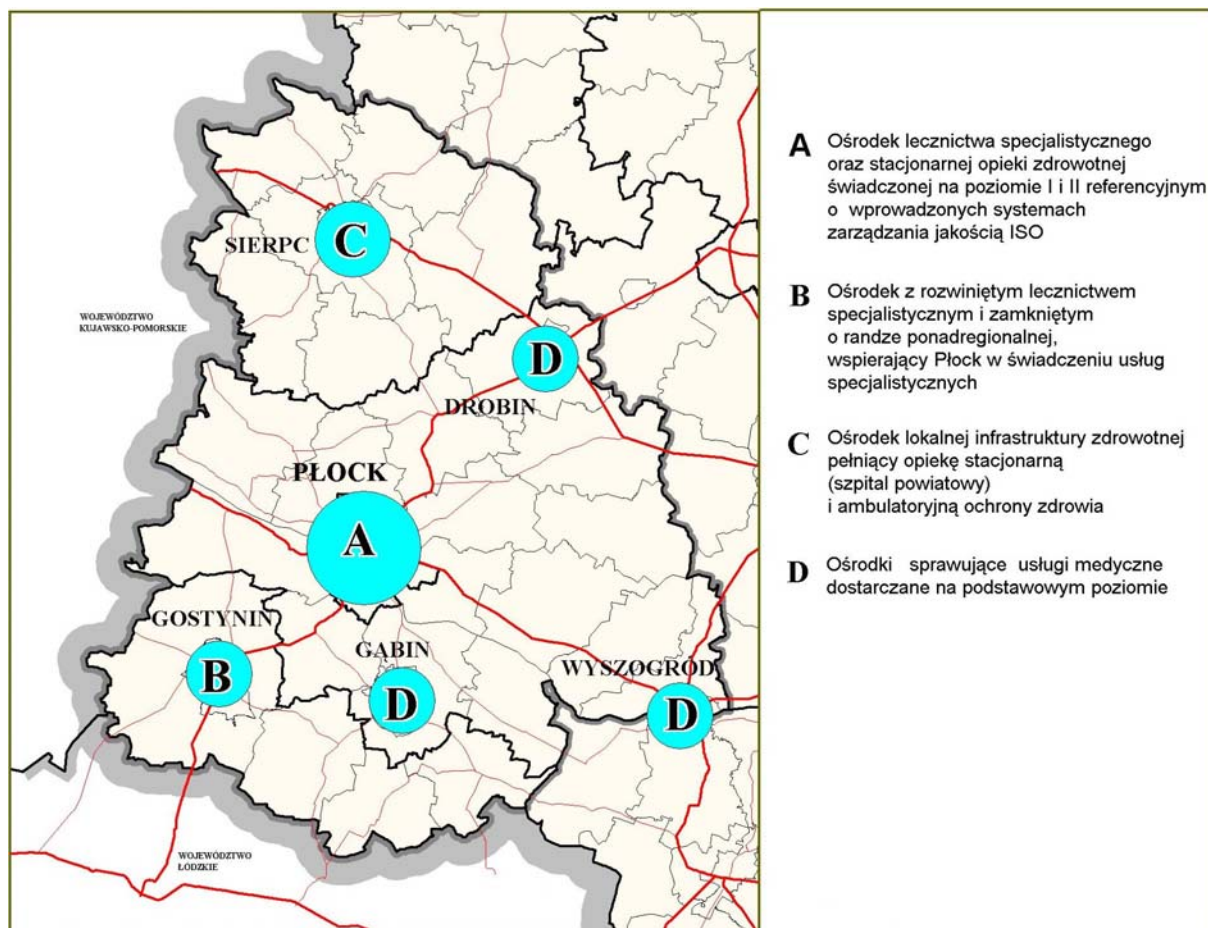
Nad bezpieczeństwem i zdrowiem mieszkańców czuwa przez całą dobę, na bazie zespołu reanimacyjnego, Podstacja Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego w Płocku. W mieście wzrosła liczba udzielonych **porad ogólnodostępnych**, w latach 2003-2006 o ok. 3,5%. W 2006 roku udzielono ich ogółem 29 846.

Odnotowano poprawę dostępności do zakupu leków. W porównaniu do 2002 roku, liczba osób przypadająca na jedną **ogólnodostępną aptekę** spadła o 3,6%. W 2006 roku przypadało 2779 osób.

W ramach analizowanego zagadnienia można wywnioskować, że:

- Płock jest najmocniejszym ośrodkiem w subregionie płockim pod względem działań w zakresie opieki zdrowotnej o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. O dużej randze ośrodka świadczy wysoki poziom, rodzaj i jakość świadczonych usług oraz wdrożone nowe technologie. Infrastruktura ochrony zdrowia wyposażona jest w nowoczesne zasoby sprzętowe, rozbudowaną bazę diagnostyczną i leczniczą. Kadra medyczna posiada dużą ilość certyfikatów zawodowych.
- Gostynin to ośrodek wyróżniający się w zakresie specjalistycznego leczenia zamkniętego o funkcji ponadregionalnej. Ośrodek wzmacnia Płock w zakresie leczenia specjalistycznego.
- Sierpc jest ośrodkiem sprawującym opiekę zdrowotną stacjonarną na poziomie miasta i powiatu (szpital powiatowy) oraz opiekę ambulatoryjną specjalistyczną na poziomie lokalnym.
- Gąbin, Drobin i Wyszogród to ośrodki o lokalnej infrastrukturze ochrony zdrowia, dostarczające usługi medyczne na podstawowym poziomie (obsługa miasta i gminy).

Schemat 4. Typy ośrodków miejskich – ochrona zdrowia

Źródło: Opracowanie własne

2.1.5. Wartości dziedzictwa kulturowego

Rola dziedzictwa kulturowego zmieniła się w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Gospodarka rynkowa nadała dziedzictwu wartość towaru. W sytuacji, kiedy turystyka kulturowa staje się dochodową gałęzią gospodarki, zrozumiałe staje się zainteresowanie krajobrazem kulturowym, zabytkami oraz pielęgnowaniem tradycji lokalnych. Różnorodne formy turystyki kulturowej mogą stać się formą ożywienia miast subregionu płockiego.

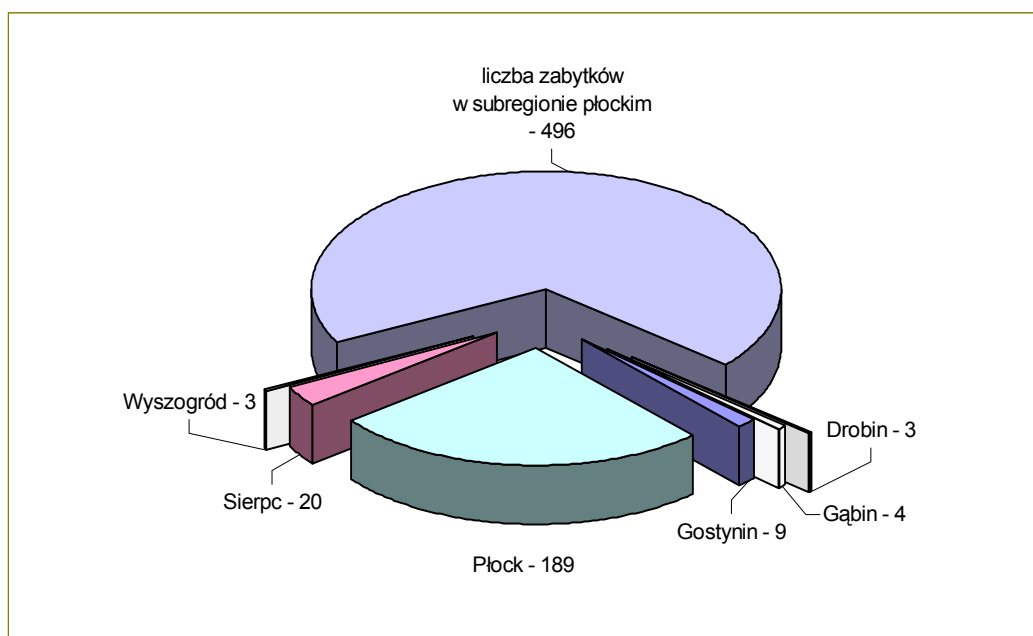
Analiza elementów kulturowych, wpływających na kształtowanie policentrycznej sieci osadniczej w subregionie, obejmuje rozwój historycznej sieci osadniczej oraz potencjał kulturowy ośrodków (zabytki materialne i niematerialne, aktywność społeczna w zakresie kulturowania tradycji ludowych) pod kątem predyspozycji do pełnienia wiodącej roli jako ośrodka tożsamości kulturowej.

Waloryzację miast historycznych wykonano w oparciu o opracowanie *Makroregion warszawski. Osadnictwo miejskie i struktura funkcjonalna – uwarunkowania historyczne i kulturowe*, wykonane pod kierunkiem prof. Teresy Zarębskiej. Analiza zasobów zabytków nieruchomości (według liczby obiektów) została przeprowadzona na podstawie wpisów do wojewódzkiego rejestru zabytków. Przy waloryzacji obiektów zabytkowych wykorzystano ocenę wartości zabytków, dokonaną na potrzeby *Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009*.

Subregion płocki

Potencjał kulturowy subregionu tworzą zarówno zasoby dziedzictwa materialnego, jak i niematerialnego. Aktualnie w wojewódzkim rejestrze zabytków figuruje 481 zabytków nieruchomości, zlokalizowanych na tym terenie. W miastach subregionu znajduje się prawie połowa wszystkich obiektów zabytkowych.

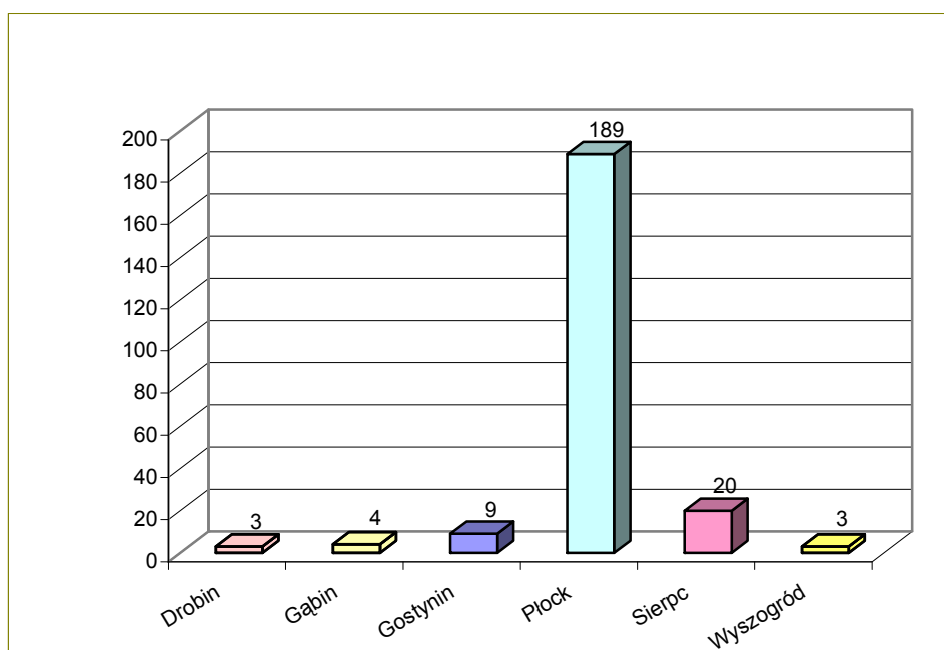
Wykres 38. Obiekty zabytkowe w subregionie płockim

Źródło: Opracowano na podstawie wojewódzkiego rejestru zabytków, 2006 rok

Największym skupiskiem obiektów zabytkowych jest Płock, potencjał pozostałych miast subregionu jest nieporównywalnie mniejszy.

Wykres 39. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru

Źródło: Opracowano na podstawie wojewódzkiego rejestru zabytków, 2006 rok

Z oceny stanu zachowania obiektów zabytkowych, przeprowadzonej przez służby konserwatorskie wynika, że nie jest on zadawalający. Tylko niewielka liczba zabytków jest w dobrym stanie technicznym. Zdecydowana większość wymaga mniejszych bądź większych remontów. W strukturze własnościowej zabytków przeważają prywatni właściciele, a w dalszej kolejności właścicielami zabytków są kościoły i związki wyznaniowe.

Widoczna w ostatnich latach potrzeba poczucia tożsamości lokalnej sprawia, że zauważalny jest powrót do kultywowania lokalnych tradycji. Elementy niematerialne dziedzictwa, tradycje ludowe i lokalny folklor, szczególnie widoczne są w Sierpcu i okolicach Sannik. W regionie sannickim, posiadającym odrębny strój ludowy i sztukę ludową, tradycje są wciąż żywe i przekazywane z pokolenia na pokolenie. Pielęgnuje je przede wszystkim Regionalny Zespół Pieśni i Tańca *Sanniki*, kapela ludowa oraz grupa twórczyń ludowych. Od ponad 30 lat organizowana jest tu impreza folklorystyczna pod nazwą *Niedziela Sannicka*.

Nieco inny wymiar ma promocja lokalnego folkloru w skansenie w Sierpcu, który pełni rolę placówki muzealnej z bogatym programem imprez popularyzującym tradycje ludowe.

Płock

Płock należy do najstarszych i najcenniejszych miast historycznych nie tylko w subregionie, ale również na obszarze całego Mazowsza. Od wieków pełnił rolę ważnego ośrodka administracyjnego i kulturalnego. Występuje tu także największa koncentracja zabytków (189 obiektów w wojewódzkim rejestrze zabytków). Są to także zabytki najcenniejsze, unikatowe w skali nie tylko regionu. Układ urbanistyczny Płocka został zaproponowany do objęcia statusem pomnika historii. Unikalne walory posiada krajobraz kulturowy skarpy płockiej oraz obiekty sakralne: kolegiata św. Michała w Płocku, zespół dawnego opactwa benedyktyńskiego i zamek w Płocku.

Mapa 9. Dziedzictwo kulturowe

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie bazy OT Plock

Sierpc

Sierpc należy do miast historycznych o dużych wartościach kulturowych. W przeszłości pełnił rolę ośrodka kasztelanii. Zajmuje drugie miejsce w rejonie pod względem liczby zabytków, wpisanych do rejestru wojewódzkiego (20 obiektów). Do najcenniejszych zabytków, w skali regionalnej, zalicza się zespół klasztorny benedyktynek. Sierpc pełni również rolę ważnego ośrodka kultury ludowej. Stanowi swoiste centrum folkloru z prezentacją budownictwa i sztuki ludowej w skansenie oraz niezwykle licznymi imprezami folklorystycznymi o zasięgu oddziaływania przekraczającym granice subregionu.

Gostynin

Gostynin jest miastem historycznym o znacznych walorach kulturowych. Pełnił rolę stolicy kasztelanii i stolicy ziemi.

Wśród 9 obiektów zabytkowych, figurujących w rejestrze zabytków, do najcenniejszych zaliczono ratusz.

Gąbin

Gąbin zaliczany jest do miast historycznych, posiadających znaczne wartości kulturowe. W przeszłości nie pełnił ważniejszych (ponadlokalnych) funkcji administracyjnych. Posiada 4 obiekty wpisane do rejestru zabytków, z których na szczególną uwagę zasługuje czytelny historyczny układ urbanistyczny oraz ratusz.

Drobin

Drobin jest miastem historycznym z zachowanymi elementami historycznego rozplanowania. Prawa miejskie odzyskał w 1994 roku, a w swojej historii nie pełnił ponadlokalnych funkcji administracyjnych.

Drobin posiada 3 obiekty nieruchome wpisane do rejestru, do których zalicza się m.in. cenny układ urbanistyczny. Może poszczycić się także unikatowymi zabytkami ruchomymi, jakimi są nagrobki Kryskich w kościele parafialnym.

Wyszogród

Wyszogród należy do miast historycznych z zachowanymi elementami historycznego rozplanowania. W przeszłości pełnił funkcje stolicy ziemi i kasztelanii.

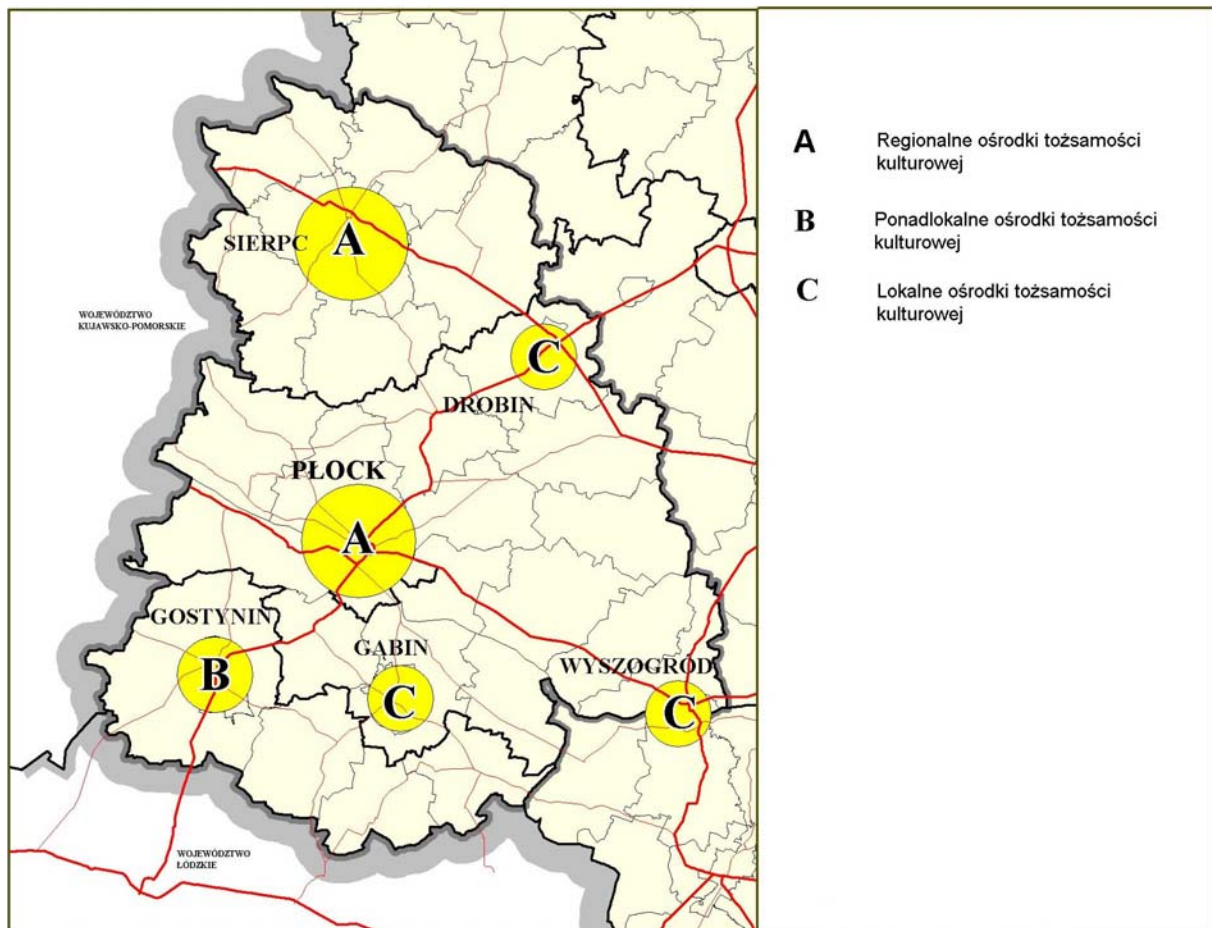
Wśród 3 obiektów, wpisanych do rejestru, na uwagę zasługuje historyczny układ urbanistyczny.

Wnioski

- Płock jest miastem subregionu o największym, ponadregionalnym potencjale dziedzictwa kulturowego. Miasto jest ważnym ośrodkiem turystyki kulturowej. Wartości kulturowe predysponują Płock do pełnienia funkcji regionalnego ośrodka tożsamości kulturowej.
- Sierpc jest drugim w kolejności miastem subregionu pod względem zasobów dziedzictwa kulturowego i ważnym ośrodkiem kultywowania tradycji ludowych. Jest znaczącym ośrodkiem turystyki kulturowej. Rola, jaką pełni w propagowaniu kultury ludowej, predysponuje go do pełnienia funkcji regionalnego ośrodka tożsamości kulturowej.

- Gostynin posiada walory kulturowe wyróżniające go w subregionie. Ze względu na zasoby dziedzictwa kulturowego oraz aktywność samorządu w wykorzystaniu tego dziedzictwa, może pełnić funkcję ośrodka tożsamości kulturowej o znaczeniu ponadlokalnym.
- Wyszogród, Drobin oraz Gąbin, ze względu na potencjał kulturowy, mogą pełnić rolę lokalnych ośrodków tożsamości kulturowej.

Schemat 5. Typy ośrodków miejskich – dziedzictwo kulturowe

Źródło: Opracowanie własne

2.1.6. Kultura

Kultura kształtuje ponadregionalne i regionalne ośrodki sieci osadniczej, oddziałując na system wartości jednostki i całego społeczeństwa.

Przeprowadzona analiza ma na celu wskazanie, na tle subregionu płockiego, zasobów kulturalnych i istniejących powiązań między analizowanymi miastami.

Analizie, obok wyszczególnienia najbardziej znaczącego potencjału, zostały poddane następujące wskaźniki: ilość bibliotek z filiami, czytelnicy, statystyka wypożyczania księgozbioru na zewnątrz oraz liczba muzeów. Wszystkie wskaźniki, podane według GUS, dotyczą lat 2001-2006.

Subregion płocki

Subregion płocki należy do znaczących ośrodków kultury. Zasób kulturalny subregionu tworzą placówki kulturalne: biblioteki, muzea, galerie, ośrodki kultury, teatr, chóry.

Największy potencjał jest skoncentrowany w Płocku i on odgrywa najbardziej znaczącą rolę w kształtowaniu policentrycznej sieci osadniczej.

Wyróżniającym się elementem w subregionie płockim jest Galeria Alojzego Balcerzaka we wsi Koszelówka, w gminie Łąck, w której organizowane są plenery dla malarzy, grafików, rzeźbiarzy ludowych oraz wystawy zbiorowe i indywidualne. Działalność galerii wpisała się w pejzaż kulturalny nie tylko Płocka i okolic, ale całego kraju.

Płock

Płock jest znaczącym ośrodkiem kultury, jednym z ważniejszych centrów kulturowych o znaczeniu ponadregionalnym, umożliwiającym tworzenie wielodyscyplinarnych środowisk kultury.

Do znaczących walorów kulturalnych należą: Teatr Dramatyczny im. J. Szaniawskiego, Płocka Orkiestra Symfoniczna im. Witolda Lutosławskiego, oraz 4 muzea: Muzeum Mazowieckie, jedno z najstarszych w Polsce, posiadające największą kolekcję sztuki secesyjnej w Polsce oraz Muzeum Diecezjalne, Muzeum Małachowianki przedstawiające dzieje najstarszej szkoły w Polsce – Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Stanisława Małachowskiego i Muzeum św. Faustyny powstałe w 2006 roku i zlokalizowane w podziemiach Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, które razem z Sanktuarium stanowi miejsce pielgrzymek z całego świata.

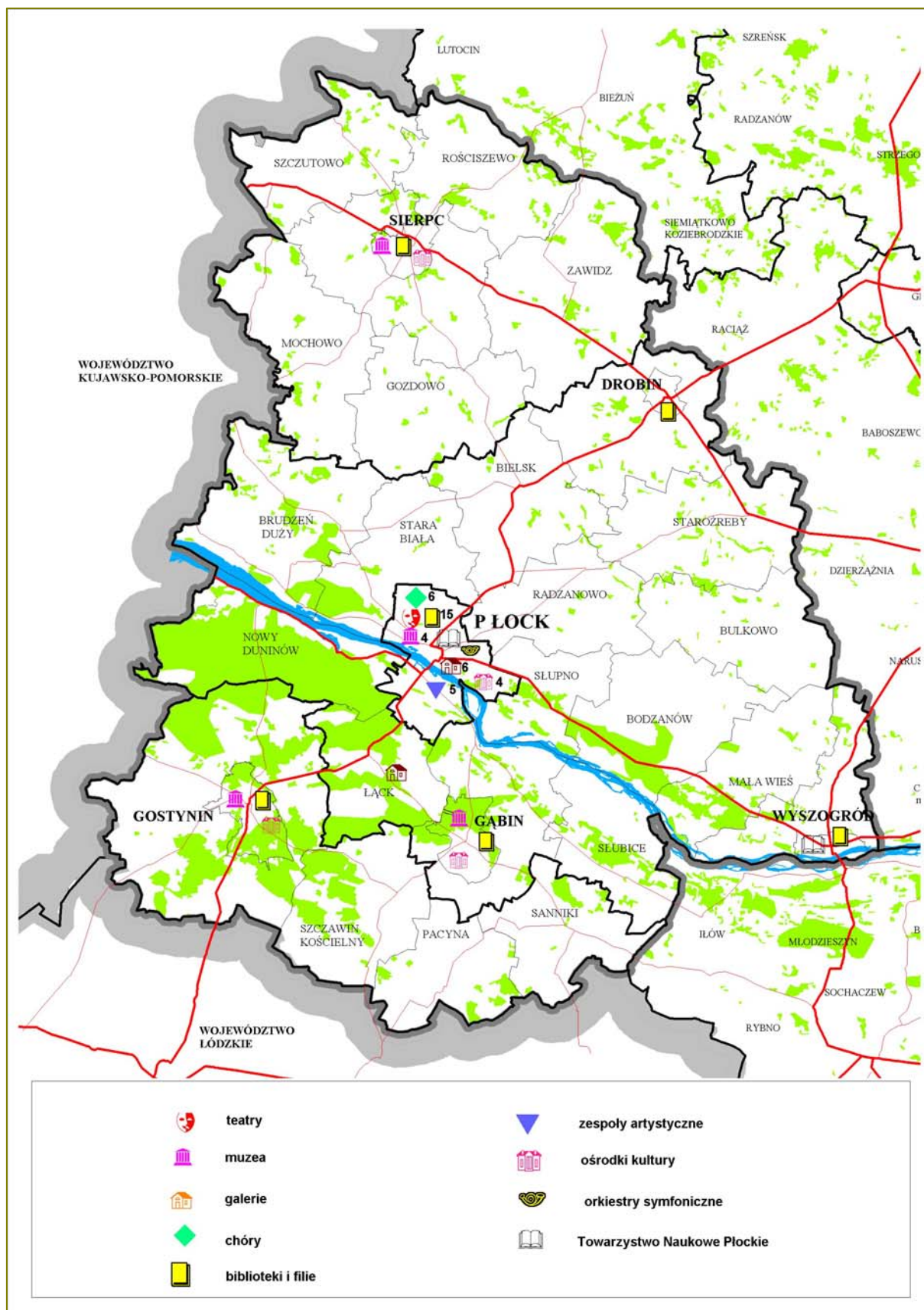
Potencjał kulturalny Płocka to również biblioteki w liczbie 15 placówek, z których na szczególną uwagę zasługuje Książnica Płocka im. Wł. Broniewskiego. Posiada ona 13 filii bibliotecznych i sprawuje nadzór merytoryczny nad 36 bibliotekami samorządowymi. Równie znacząca jest Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego (TNP) – siódma wśród najstarszych bibliotek w Polsce, włączona do elitarnego grona 55 bibliotek tworzących Narodowy Zasób Biblioteczny.

Potencjał kulturalny Płocka to także Towarzystwo Naukowe Płockie, 4 ośrodki kultury, w tym Dom Darmstadt, 6 galerii, 6 chórów, 5 zespołów artystycznych, w tym Harcerski Zespół Pieśni i Tańca *Dzieci Płocka* (najstarszy zespół dziecięcy w kraju), Zespół Pieśni i Tańca *Wisła* oraz Zespół Tańca Ludowego *Masovia*. Wśród chórów na uwagę zasługuje *Pueri Cantores Plocenses*, koncertujący w kraju i za granicą.

Gostynin

Potencjał kulturalny Gostynina tworzą: kino, Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna. Znaczącą rolę w kształtowaniu kultury przypisuje się także Gostynińskiemu Towarzystwu Popierania Twórczości Plastycznej, skupiającemu twórców z terenu Gostynina i okolic oraz rozpowszechniającemu twórczość plastyków poprzez organizowanie wystaw i plenerów.

Mapa 10. Potencjał kulturalny subregionu płockiego

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie BDR, bazy OT Płock

Sierpc

W 2007 roku Sierpc został Stolicą Kulturalną Mazowsza. Miasto jest utożsamiane przede wszystkim z Muzeum Wsi Mazowieckiej – skansenem (47 404 zwiedzających w 2006 roku). W centrum miasta zlokalizowany jest zabytkowy ratusz – miejsce wystaw czasowych, odczytów i prelekcji. Obok skansenu na uwagę zasługuje Dom Kultury, który organizuje m.in. malarstwo-rzeźbiarskie plenery plastyczne o charakterze ogólnopolskim, a także o zasięgu międzynarodowym – Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny *Kasztelania*. W Sierpcu znajduje się także Miejska Biblioteka Publiczna.

Gąbin

Gąbin posiada Społeczne Muzeum Ziemi Gąbińskiej, w którym organizowane są wystawy z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Gąbińskiej i Gąbińskiego Związku Piłsudczyków. Tradycją miasta i gminy Gąbin stały się coroczne obchody święta miasta – Dni Gąbina. Ważną rolę w życiu kulturalnym Gąbina pełni Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. Działają przy nim zespoły taneczne, folklorystyczne, wokalne, plastyczne i teatralne. Ponadto na terenie Gąbina funkcjonuje Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna.

Drobin

W Drobinie brak jest placówek kulturalnych w znaczący sposób oddziaływujących na subregion. Jediną placówką jest Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna.

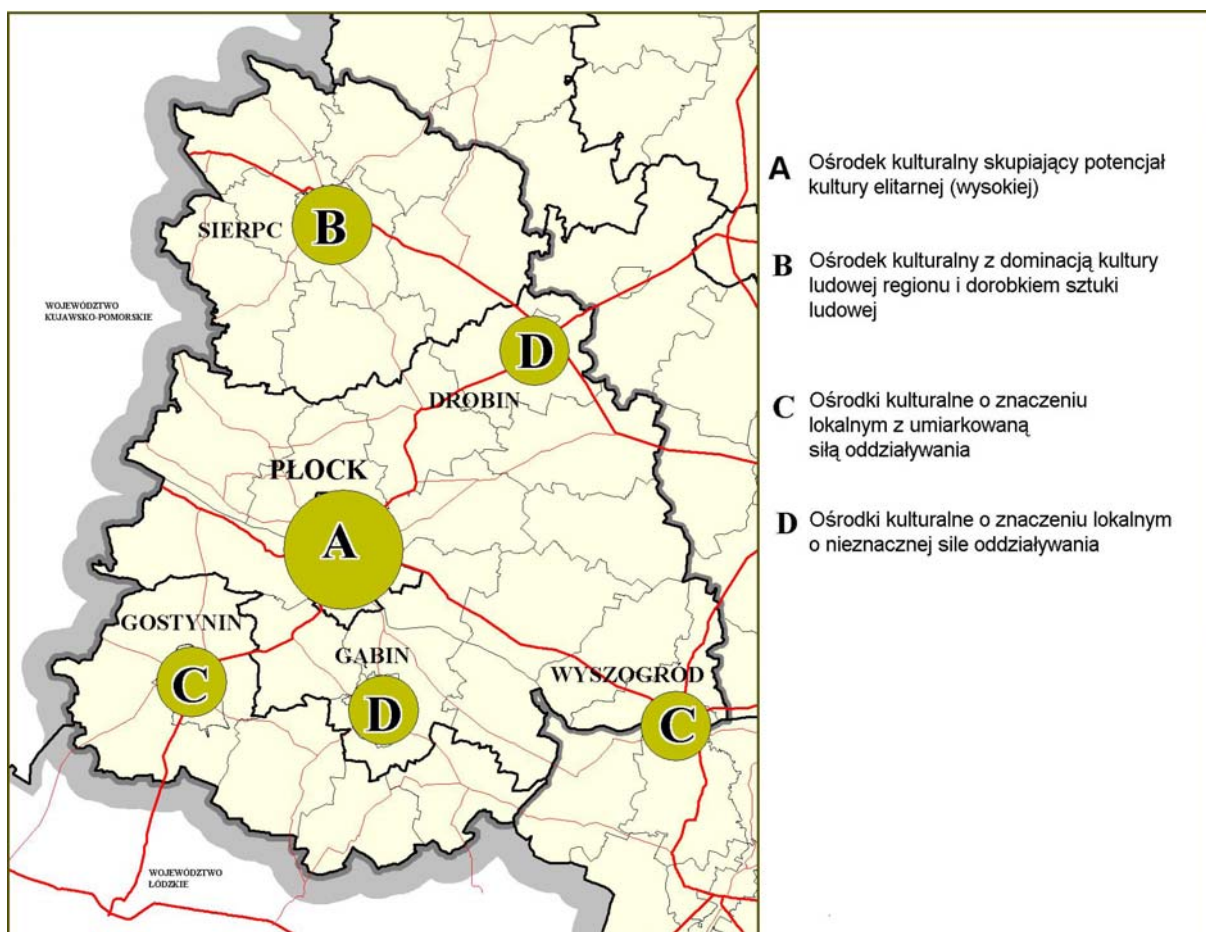
Wyszogród

W Wyszogrodzie na uwagę zasługuje oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego, który organizuje konferencje, sympozja naukowe oraz wystawy artystyczne. Lokalne oddziaływanie przypisuje się Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej z filią w Rębowie.

Wnioski

- Płock stanowi dla subregionu płockiego centrum kulturowe. Miasto koncentruje potencjał o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym, dlatego został określony jako ośrodek kulturalny z dużym potencjałem instytucji kultury.
- Sierpc to ośrodek kulturalny o znaczeniu regionalnym z dominacją kultury ludowej regionu i dorobkiem sztuki ludowej. Jest ośrodkiem o znacznym oddziaływaniu.
- Gostynin i Wyszogród to ośrodki kulturalne o zasięgu lokalnym. Zróżnicowanie zasobów kulturalnych wpływa na atrakcyjność gminy i miasta. Działalność instytucji, zlokalizowanych w tych miastach, ma charakter lokalny.
- Gąbin i Drobin wskazane zostały jako ośrodki kulturalne o zasięgu lokalnym. Ich oddziaływanie, w stosunku do pozostałych analizowanych ośrodków subregionu, jest nieznaczące.

Schemat 6. Typy ośrodków miejskich – kultura

Źródło: Opracowanie własne

2.1.7. Turystyka

Turystyka jest znaczącym elementem rozwoju miast i regionów. Integrując szereg dziedzin gospodarki, pozwala na wyeksponowanie i promocję walorów, charakteryzujących określone obszary geograficzno-administracyjne. Może także stanowić o funkcji danego miasta w skali regionu lub subregionu.

Wykorzystanie potencjału turystycznego na rzecz wzmocnienia i stworzenia sieci powiązań między ośrodkiem ponadregionalnym, jakim jest Płock, a powiatowymi i gminnymi ośrodkami (Gostynin, Sierpc, Gąbin, Drobin i Wyszogród) może przyczynić się do aktywnej ochrony wartości przyrodniczych i przestrzeni kulturowej na analizowanym terenie.

Wskazanie funkcji/roli ośrodka, jaką pełni on na mapie turystycznej obszaru, zaproponowano w oparciu o potencjał w postaci zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz w oparciu o wskaźniki statystyczne.

Wybrano wskaźniki w postaci liczby miejsc noclegowych, ich wykorzystania (w tym przez turystów zagranicznych) oraz elementów związanych z zagospodarowaniem turystycznym, tj. hoteli/moteli, ośrodków jeździeckich, gospodarstw agroturystycznych, szlaków turystycznych, portów wodnych oraz plaż. Analizy statystyczne zostały przeprowadzone w kolejnych latach, od 2001 do 2006 roku, co pozwoliło na wskazanie zmian zachodzących w ruchu turystycznym i rozwoju liczby miejsc noclegowych w przedmiotowych ośrodkach.

Wskaźnik liczby turystów może uwypuklać obszary najintensywniej wykorzystywane turystycznie, ale nie daje możliwości określenia formy turystyki, jaka jest charakterystyczna dla danego ośrodka. Dlatego też, ważnymi czynnikami są walory przyrodnicze i kulturowe zarówno danego ośrodka, jak i obszaru, na którym funkcjonuje.

Subregion płocki

Do głównych czynników obszaru, determinujących rozwój funkcji turystycznej, należą walory przyrodnicze w postaci Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, z krainą jezior i Brudzeńskim Parkiem Krajobrazowym oraz doliną Skrwy Prawej. Istotnym elementem przyrodniczym jest położenie obszaru nad największym zalewem wodnym – Zalewem Włocławskim. Obok czynników przyrodniczych, kreujących określony rodzaj turystyki, należy wskazać potencjał kulturowy w postaci zabytków i różnego rodzaju imprez kulturalno-turystycznych.

W oparciu o zasoby przyrodnicze oraz zagospodarowanie turystyczne, mogą rozwijać się różne formy turystyki, charakterystyczne dla danego ośrodka, dlatego też mapa zagospodarowania turystycznego służy pogładowemu przedstawieniu walorów obszaru.

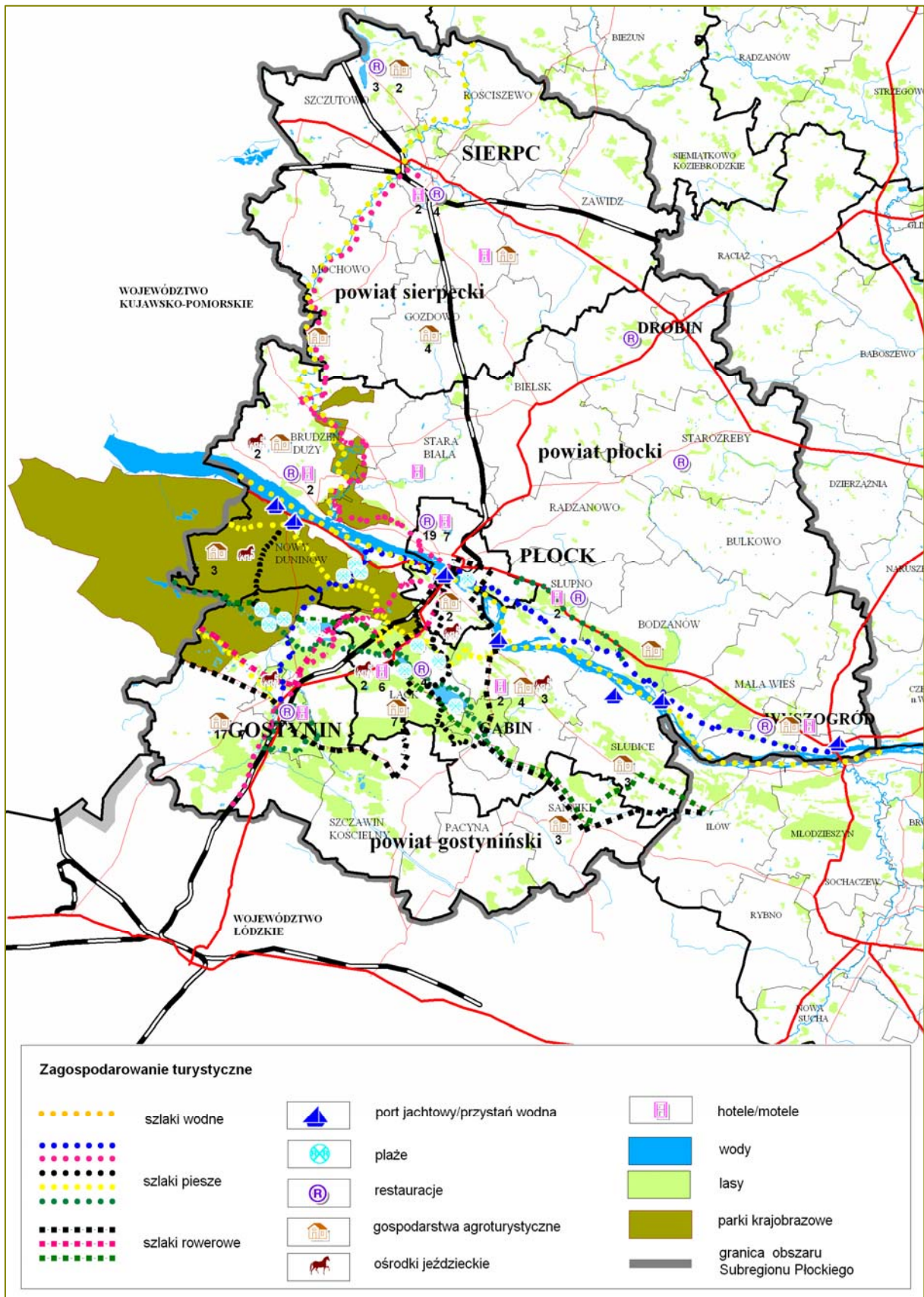
Elementem zagospodarowania turystycznego jest liczba miejsc noclegowych, którą dla ośrodków subregionu zobrazowano na *Wykresie 40*.

Płock

Wśród analizowanych miast Płock zajmuje pozycję lidera pod względem zagospodarowania i potencjału turystycznego. Sytuacja ta jest uwarunkowana potencjałem kulturowym i przyrodniczym oraz gospodarczą rolą miasta, jaką pełni ono zarówno na analizowanym obszarze, jak i w województwie.

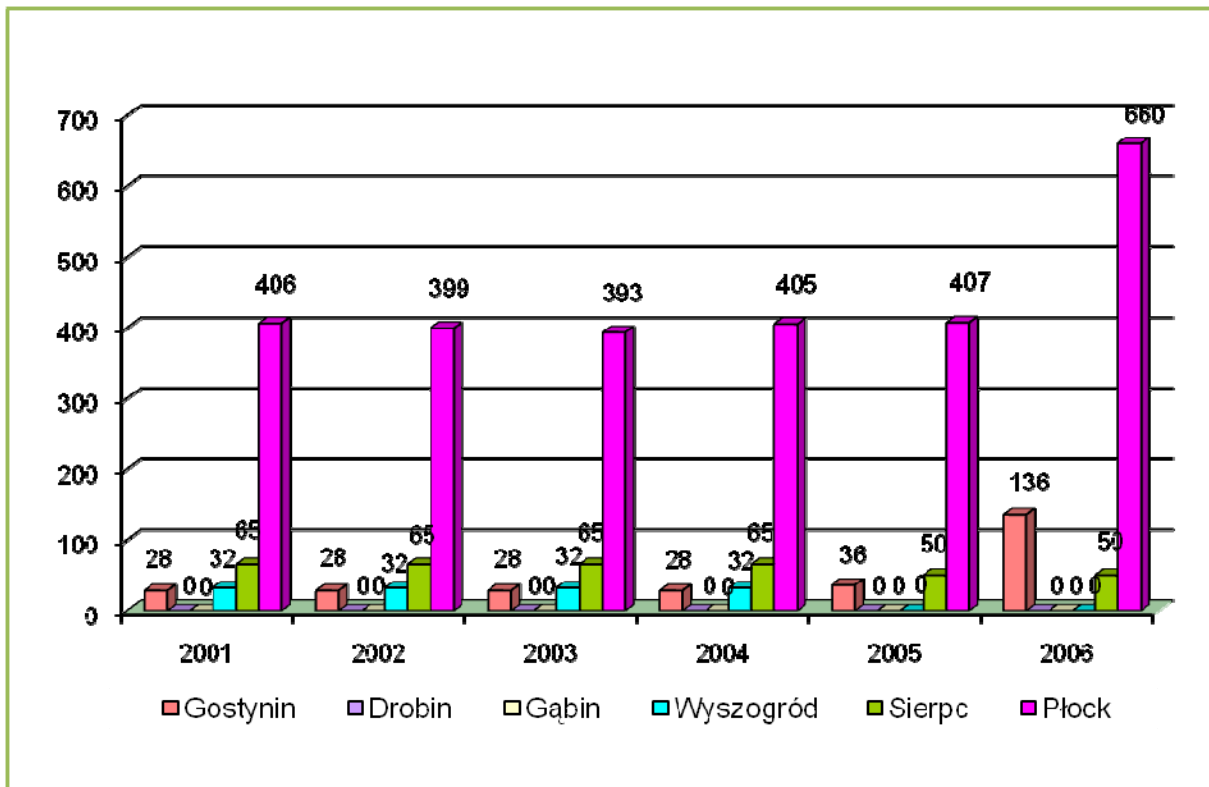
Płock posiada rozbudowaną bazę turystyczną, na którą składają się m.in. hotele, zajazdy, restauracje. Elementem, który jest bezpośrednio związany z bazą noclegową są miejsca noclegowe. Liczba miejsc noclegowych w Płocku i jej zmiany zostały zobrazowane na *Wykresie 41*. W latach 2001-2005 liczba miejsc noclegowych utrzymywała się na porównywalnym poziomie, natomiast w 2006 roku nastąpił znaczny jej wzrost. Sytuacja ta znalazła także odzwierciedlenie w liczbie turystów korzystających z noclegów ogółem, przy zauważalnym spadku turystów zagranicznych korzystających z noclegów w mieście.

Mapa 11. Zagospodarowanie turystyczne

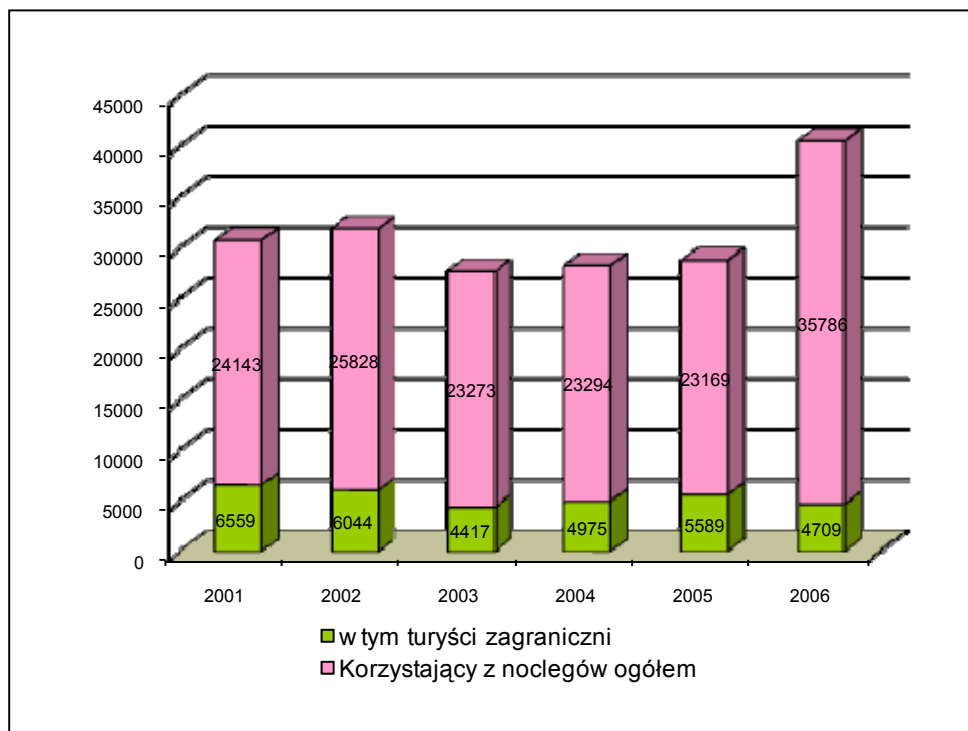
Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie bazy OT Plock

Wykres 40. Miejsca noclegowe

Źródło: Opracowanie MBPR OT Płock na podstawie danych GUS

Wykres 41. Korzystający z noclegów – Płock

Źródło: Opracowanie MBPR OT Płock na podstawie danych GUS

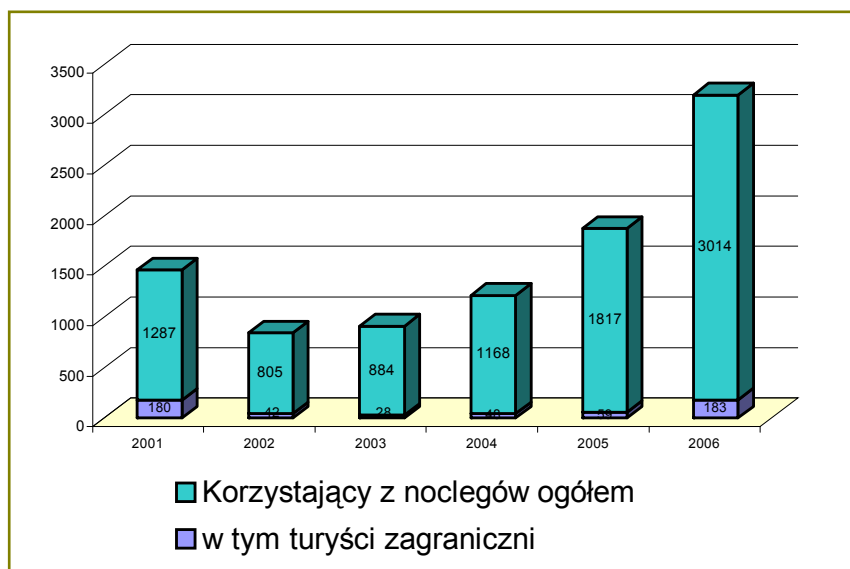
Gostynin

Ochrona, wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego w procesie rozwoju i dla budowania więzi społecznych, powinny wzajemnie się wspierać i przeplatać w kształtowaniu sieci osadniczej. Dlatego też potencjał naturalny, w postaci wód geotermalnych znajdujących się w Gostyninie oraz potencjał kulturowy, pozwalają na podkreślenie roli jego znaczenia dla rozwoju w sieci osadniczej na omawianym terenie.

Analiza miejsc noclegowych w latach 2001-2005 wskazuje utrzymujący się stały ich poziom, przy znacznym wzroście w 2006 roku. Przekłada się to także na wzrost liczby turystów korzystających z noclegów. Od 2004 roku obserwowany jest ich wzrost, przy szczególnie zauważalnym wzroście w 2006 roku, w tym także turystów zagranicznych (*Wykres 42*).

Na znaczenie Gostynina, jako miasta atrakcyjnego turystycznie, ma wpływ nie tylko projektowany ośrodek wód geotermalnych, ale przede wszystkim zasoby przyrodnicze w postaci jezior oraz położenie w Gostyńsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym.

Wykres 42. Korzystający z noclegów – Gostynin

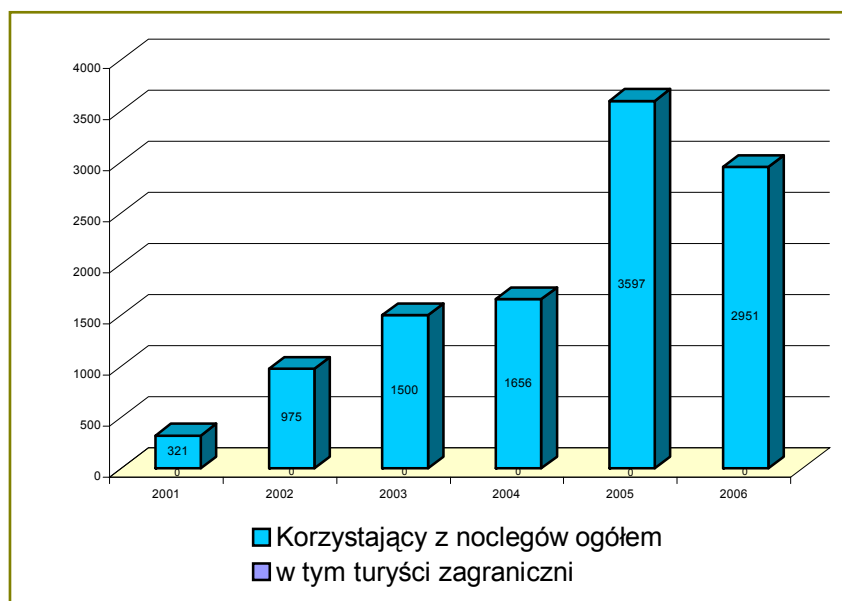

Źródło: Opracowanie MBPR OT Płock na podstawie danych GUS

Sierpc jest kolejnym miastem, które – głównie za sprawą istniejącego skansenu – ma znaczenie na mapie turystycznej analizowanego obszaru. Baza turystyczna miasta jest jednak stosunkowo uboga. Liczba miejsc noclegowych w latach 2001-2004 utrzymywała się na jednakowym (niskim w porównaniu z Płockim) poziomie, natomiast w latach 2005-2006 nastąpił dalszy, nieznaczny jej spadek. W odniesieniu do korzystających z noclegów, obserwowany jest spadek liczby, przy czym największy spadek odnotowano w 2006 roku (*Wykres 43*).

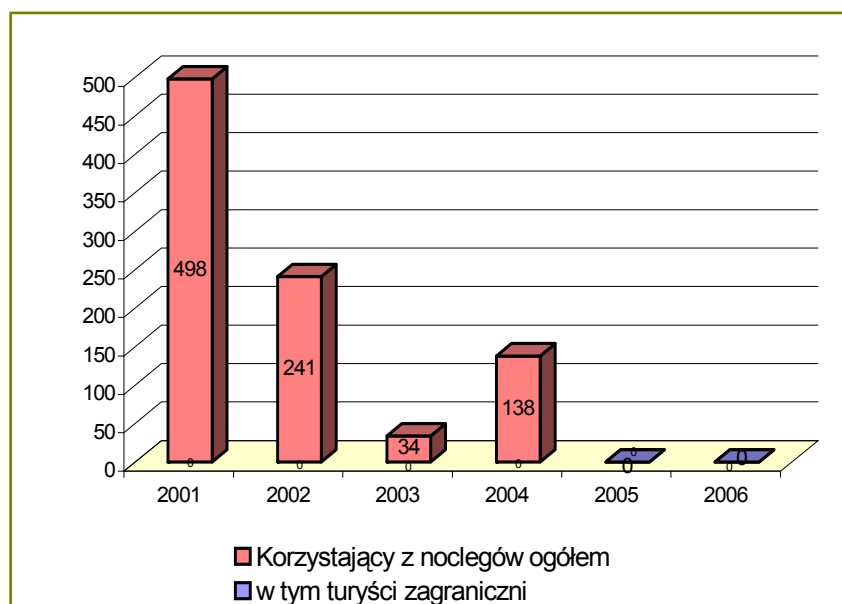
Pozostałe miasta, tj. Wyszogród, Drobin i Gąbin, to ośrodki, które w gospodarce turystycznej analizowanego obszaru nie odgrywają istotnego znaczenia. Uwarunkowane jest to stosunkowo niewielkim potencjałem przyrodniczo-kulturowym, co przekłada się bezpośrednio na niewielkie zagospodarowanie turystyczne. W przypadku Wyszogrodu, pomimo istniejącego potencjału przyrodniczego w postaci skarpy wiślanej, nastąpiła istotna zmiana, tj. zlikwidowanie bazy noclegowej (*Wykres 44*).

Wykres 43. Korzystający z noclegów –Sierpc

Źródło: Opracowanie MBPR OT Płock na podstawie danych GUS

Wykres 44. Korzystający z noclegów – Wyszogród

Źródło: Opracowanie MBPR OT Płock na podstawie danych GUS

Cechy charakterystyczne Płocka to znaczny potencjał kulturowy i baza turystyczna, jak również znaczenie na arenie biznesowej.

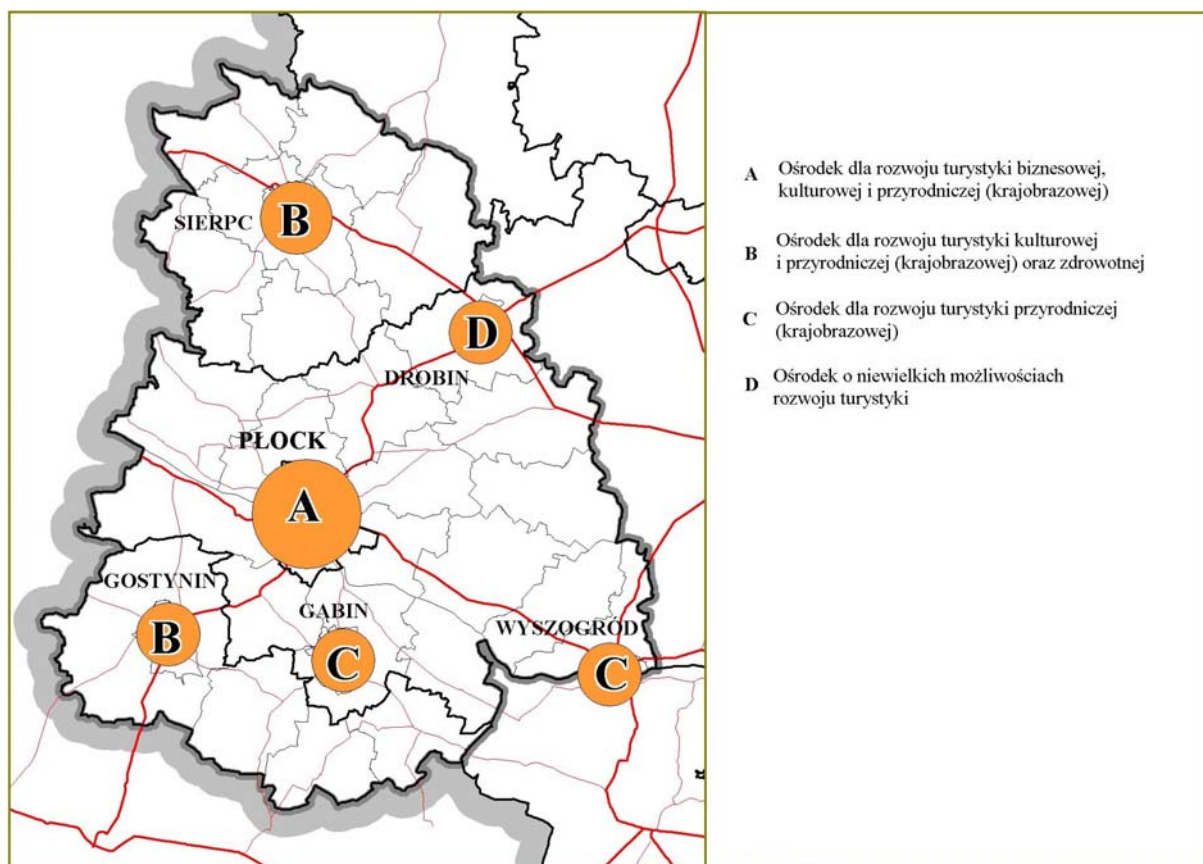
Należy zaznaczyć, że Gąbin i Wyszogród mogą być ośrodkami uzupełniającymi w zakresie turystyki, ze względu na istniejące w tych miastach walory przyrodniczo-kulturowe. W przypadku Drobina nie ma potencjalnych możliwości określenia go jako ośrodka mogącego rozwijać funkcję turystyczną.

Wnioski

Policentryczny układ miast, znajdujących się w obszarze analiz, stanowi atut w kreowaniu polityki turystycznej wobec przedstawionych ośrodków.

- Płock jest miastem subregionu o największym potencjale dla rozwoju turystyki kulturowej. Ze względu na pozycję gospodarczą, jaką zajmuje, jest to ośrodek turystyki biznesowej. Potencjał przyrodniczy daje mu z kolei możliwości rozwoju turystyki krajobrazowej.
- Gostynin jest kształtującym się ośrodkiem turystyki zdrowotnej, w oparciu o potencjał przyrodniczy rozwija się również turystyka krajobrazowa.
- Sierpc, ze względu na potencjał kulturowo-przyrodniczy, jest ośrodkiem turystyki kulturowej i krajobrazowej.
- Gąbin i Wyszogród, ze względu na istniejące w tych miastach walory przyrodniczo-kulturowe, mogą być ośrodkami uzupełniającymi w zakresie turystyki.
- Drobin nie posiada potencjału, w oparciu o który możliwe byłoby określenie funkcji turystycznej ośrodka.

Schemat 7. Typy ośrodków miejskich – turystyka

Źródło: Opracowanie własne

2.1.8. Sport i rekreacja

Subregion płocki

W oparciu o przeprowadzone analizy obiektów sportowych miast w subregionie płockim oraz posiadaną bazę sportowo-rekreacyjną, należy zauważyć, iż w obszarze infrastruktury sportowej istnieją dwa trendy:

- pierwszy dotyczy rozbudowy i modernizacji podstawowej bazy sportowej w terenie i odnosi się do ogólnodostępnych boisk, hal lub sal do gier zespołowych oraz krytych pływalni,
- drugi kierunek to budowa nowoczesnych obiektów o standardach pozwalających przeprowadzić zawody sportowe na światowym poziomie.

Największy potencjał sportowo-rekreacyjny występuje w miastach. Nie bez znaczenia jest również duży potencjał rekreacyjny obszaru poza miastami.

Na bazie rzeki Wisły i Pojezierza Gostynińskiego wyraźnie wzrasta zainteresowanie sportami wodnymi, czego przykładem są coroczne Regaty Żeglarskie o Puchar Marszałka Województwa Mazowieckiego w Nowym Duninowie. Tereny Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego i Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego to z kolei miejsca aktywnego wypoczynku na szlakach pieszych i rowerowych.

Miejscem o znaczeniu ponadregionalnym, w zakresie sportu i rekreacji, jest również Stado Ogierów w Łącku i odbywające się tu Mistrzostwa Pucharu Polski w Woltyżerce i Mistrzostwa Polski młodych koni w skokach przez przeszkody. W Łącku znajduje się również nowoczesna hala sportowa, w której odbywają się zawody o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Płock

W Płocku, w latach 2001-2006, dokonano gruntownych remontów dwóch stadionów piłkarskich, pływalni i licznych boisk przyszkolnych. Stadion im. K. Górskiego w Płocku liczy obecnie 12 300 miejsc siedzących, posiada oświetlenie, podgrzewaną murawę, profesjonalne zaplecze odnowy biologicznej i spełnia wszelkie wymogi licencyjne zarówno na szczeblu rozgrywek krajowych, jak i międzynarodowych. Jest tu pełnowymiarowe boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią, na której w okresie zimowym odbywają się mecze piłkarskie drużyn z różnych regionów Polski. Kompleks zawiera również korty tenisowe, na których odbywają się coroczne zawody Mistrzostw Polski w Tenisie Ziarnym na wózkach inwalidzkich Orlen Polish Open.

Zmodernizowany stadion miejski spełnia dwie podstawowe funkcje – lekkoatletyczną oraz piłkarską. Jest tu ośmiotorowa tartanowa bieżnia o długości 400 m, korty tenisowe i sztuczne lodowisko w okresie zimowym. Boisko do piłki nożnej o nawierzchni trawiastej spełnia wymogi niezbędne do rozgrywania oficjalnych spotkań. Zawody sportowe, w tym Międzynarodowe Igrzyska Szkolne, można obserwować na jednym z 1159 miejsc siedzących.

W mieście, poza ww. obiektami, znajduje się stadion KS *Stoczniowiec*, na którym odbywają się mecze piłki nożnej niższych lig rozgrywkowych.

W Płocku są też 3 obiekty, na których można pływać oraz uprawiać gry i zabawy wodne. Największy płocki obiekt to Pływalnia Miejska *Podolanka*. Posiada ona basen sportowy z sześcioma torami, zgodny z wymogami Polskiego Związku Pływackiego, na którym odbywają się m.in. zawody Grand Prix Polski w pływaniu.

Zmodernizowana pływalnia *Jagiellonka* posiada basen sportowy z homologacją Polskiego Związku Pływackiego i nieckę rekreacyjną.

Trzecim obiektem jest Pływalnia Miejska z basenem o głębokości do 1,7 m, wykorzystywanym głównie przez młodzież szkolną.

W okresie letnim czynne jest również strzeżone Miejskie Kąpielisko *Sobótka* z wypożyczalnią sprzętu pływającego, sportowego i plażowego, oddalone od centrum miasta o 10 minut.

Płocką bazę sportową uzupełniają 4 hale sportowe, przystosowane do wszystkich gier zespołowych oraz szereg przyszkolnych sal sportowych. Obiekty te nie spełniają wymagań licencyjnych, umożliwiających rozgrywanie zawodów międzynarodowych.

W najbliższych latach zaplanowano budowę hali sportowo-widowiskowej, spełniającej najwyższe wymogi licencyjne rozgrywek krajowych i międzynarodowych, z widownią na 5000 miejsc.

Gostynin

Gostynin dysponuje stadionem miejskim z boiskiem głównym trawiastym, z zadaszoną trybuną na 700 miejsc siedzących, boiskiem treningowym i boiskiem wielofunkcyjnym o sztucznej nawierzchni. Znajdują się tam również urządzenia lekkoatletyczne z bieżnią czterotorową oraz ścieżki zdrowia.

Miasto posiada nowoczesną halę sportową z widownią na 300 osób, w której odbywać się mogą ogólnopolskie i międzynarodowe imprezy sportowe.

W Gostyninie funkcjonuje również nowoczesna Pływalnia Miejska, w skład której wchodzi 2 baseny – sportowy i rekreacyjny. Pływalnia posiada homologację Polskiego Związku Pływackiego, dzięki czemu zaliczona została do basenów typu pływackiego z prawem organizacji, w porozumieniu z Polskim Związkiem Pływackim, wszelkiego rodzaju zawodów regionalnych i międzymiastowych oraz organizowania zawodów wyższej rangi.

W sąsiedztwie Pływalni Miejskiej i hali sportowej istnieje skate-park z urządzeniami niezbędnymi do jazdy na deskorolkach lub rolkach (np. rampą startową).

Tereny Pojezierza Gostynińskiego, jak i *Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego* stwarzają świetne możliwości do uprawiania turystyki żeglarskiej, kajakowej, windsurfingu i innych sportów wodnych.

Gostynin to obszar występowania wód geotermalnych. Podjęto działania mające na celu wykorzystanie tych wód i stworzenie Centralnego Parku Rekreacji, Rozrywki, Wypoczynku, Turystyki i Balneologii. Dzięki wpisaniu na listę projektów kluczowych, w ramach RPO dla Mazowsza i przyznaniu 180 mln zł dofinansowania, na powierzchni 20 hektarów powstanie wielofunkcyjny obiekt, złożony m.in. z basenów leczniczych i rehabilitacyjnych, parku wodnego, tężni, pijalni wód mineralnych i pozostałej infrastruktury rekreacyjnej.

Sierpc

Bazę sportową miasta tworzą 2 pełnowymiarowe hale sportowe, kryta pływalnia, siłownia, boiska i sale gimnastyczne należące do szkół. Ponadto na terenie miasta Sierpca znajduje się stadion piłkarski na 500 miejsc siedzących i boiska asfaltowe.

Gąbin

W Gąbinie funkcjonują: pełnowymiarowa hala sportowa, dwa stadiony sportowe, kort tenisowy oraz sale gimnastyczne. Ogromną atrakcją są 2, graniczące z gminą, jeziora, największe na Mazowszu Jezioro Zdworskie i Jezioro Ciechomickie, na których można uprawiać sporty wodne. W mieście został utworzony zespół piłki nożnej *Błękitni Gąbin*.

Drobin

Drobin posiada stadion miejski z 300 miejscami siedzącymi, na którym rozgrywane są mecze miejscowego klubu piłkarskiego *Skra Drobin*.

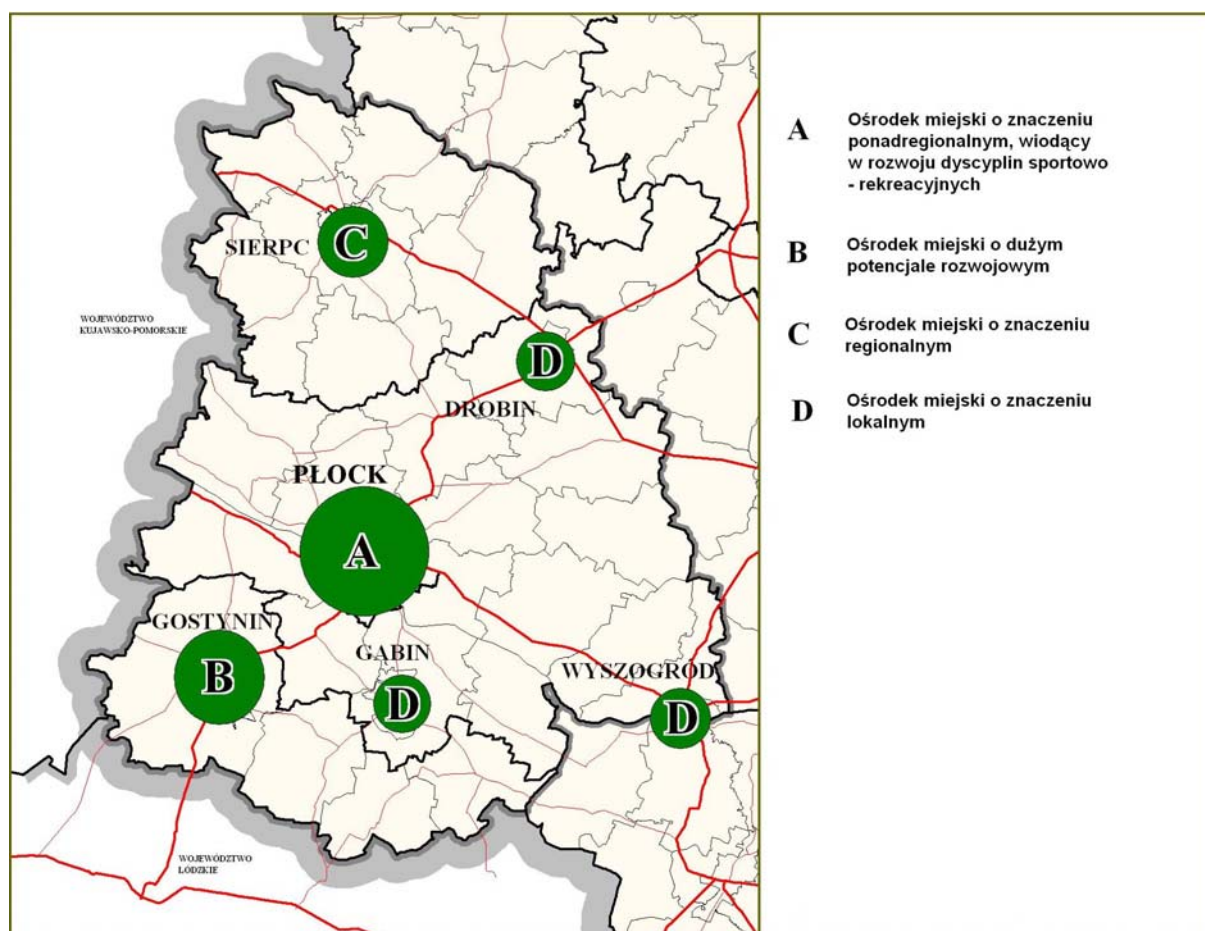
Wyszogród

Wyszogród posiada stadion miejski, na którym rozgrywane są mecze ligi okręgowej miejscowego klubu LKS *Stegny* oraz pełnowymiarową halę sportową. Na terenie miasta działa pierwszoligowy klub tenisa stołowego LKS *Stegny*.

Wnioski

- Płock, ze względu na ilość obiektów i ich rangę, a także odbywające się zawody na szczeblu krajowym i międzynarodowym, należy uznać za ośrodek ponadregionalny, wiodący w rozwoju wszelkiego rodzaju dyscyplin sportowych na badanym obszarze.
- Gostynin, dzięki Pojezierzu Gostynińskiemu i powstającym *Termom Gostynińskim*, charakteryzuje się dużym potencjałem rozwojowym w zakresie sportu i rekreacji.
- Sierpc, z nowoczesnymi halami do gier zespołowych i pływalnią sportowo-rekreacyjną, można uznać za ośrodek o charakterze regionalnym.
- Pozostałe miasta, tj. Gąbin, Drobin i Wyszogród, posiadają obiekty sportowe o znaczeniu lokalnym.

Schemat 8. Typy ośrodków miejskich – sport i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne

2.1.9. Innowacyjność

Ogólna polityka innowacyjna zorientowana jest na tworzenie warunków sprzyjających kreacji szeroko rozumianych rozwiązań innowacyjnych, technicznych, technologicznych i organizacyjnych.

Analizę ośrodków miejskich subregionu płockiego, w zakresie innowacyjności, przeprowadzono pod względem obecności i siły czynników świadczących o rozwoju innowacji. Jej celem było wyłonienie tych ośrodków, które mają lub miałyby znaczenie w podnoszeniu poziomu innowacyjności oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Subregion płocki

Spośród miast analizowanego obszaru wyróżnia się Płock, posiadający wszelkie predyspozycje, aby polityka rozwoju gospodarki opartej na wiedzy mogła być na jego obszarze realizowana. Wynika to przede wszystkim z koncentracji wysoko wykwalifikowanych kadr i kapitału. Płock, zajmując miejsce nowoczesnego centrum przemysłowego o wysokim poziomie innowacji technologicznych, jest również miejscem rozwoju przedsiębiorczości oraz platformy działań gospodarczych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Podejmowane działania władz miasta, przedstawicieli sfery gospodarczej oraz szkolnictwa wyższego wykorzystują istniejący potencjał gospodarczy i naukowy.

Poza Płockiem ośrodkami, które mogą partycypować w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w subregionie są miasta: Sierpc i Gostynin. Potencjał instytucjonalny i gospodarczy tych ośrodków pozwala przede wszystkim na absorpcję innowacji i w niewielkim stopniu na tworzenie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych. Należy zwrócić tu także uwagę, że w kontekście rozwoju Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego (szczególnie komponentu technologicznego i naukowo-badawczego w zakresie biotechnologii) związki tych ośrodków z Płockiem mogą ulec wzmocnieniu.

Płock

Płock jest przykładem ośrodka miejskiego z silną dominacją jednego sektora wytwórczego i badawczego. Nazywany „Stolicą Polskiej Chemii” skupia na swoim obszarze:

- PKN ORLEN S.A. – zintegrowany kompleks rafineryjno-petrochemiczny, w którym następuje wdrożenie najnowszych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych. Ponadto koncern podejmuje współpracę m.in. z wybranymi podmiotami gospodarczymi, funkcjonującymi w analizowanym obszarze, co w znacznym stopniu wpływa na ich rozwój ekonomiczny.
- Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego prowadzący prace badawczo-rozwojowe w zakresie technologii przerobu ropy naftowej w oparciu o bazę surowców i półproduktów rafineryjnych. W latach 1991-2002 ośrodek uzyskał 7 patentów, 5 certyfikatów i 7 aprobat technicznych. Posiada status niezależnej firmy z akredytowanym laboratorium. Prowadząc działalność komercyjną, wykonuje badania zlecone przez firmy branży chemicznej, ponadto uzyskuje dotacje ze środków Funduszu Nauki i Techniki Polskiej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
- ORLEN Laboratorium Sp. z o.o., należąca do czołówki polskich firm laboratoryjnych, wykonujących analizy paliw, produktów ropopochodnych, wód, ścieków, gleby i powietrza, stosuje najnowocześniejsze techniki i metody badawcze i jest wyposażona w najnowszy sprzęt laboratoryjny.
- Politechnikę Warszawską – Szkołę Nauk Technicznych i Społecznych – jedyną w subregionie płockim uczelnię techniczną. W trzech instytutach: chemii, inżynierii mechanicznej i budownictwa kształceni są inżynierowie i specjaliści, którzy w większości dalszą drogę zawodową wiążą z przemysłem petrochemicznym. Ważnymi elementami działalności szkoły są: Koło Naukowe SONDA oraz Centrum Doskonałości CERED, którego celem jest wspomaganie wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego, z uwzględnieniem wymagań rozwoju gospodarki narodowej.

- Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny S.A. (PPPT) – dogodnie miejsce prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju i komercjalizacji nowych technologii, konkurencyjnych produktów i usług. Jest elementem szerszego programu budowy Centralnego Okręgu Wiedzy, Nauki, Edukacji, Wysokich Technik i Technologii (Płock – Warszawa – Łódź). W nawiązaniu to tej inicjatywy w profilu PPPT rozpoczęto realizację trzech komponentów: parku przemysłowego, parku technologicznego i parku naukowo-badawczego.
- Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. (BOP) jest spółką joint venture, wyspecjalizowaną w produkcji i sprzedaży poliolefin. BOP posiada zgodę na wykorzystanie licencji i technologii Basell Europe Holdings, lidera w rozwijaniu innowacyjnych produktów, licencji i technologii procesów PE oraz PP.

Ponadto, na terenie miasta funkcjonują jednostki posiadające statusy organizacji pozarządowych, które w ramach swojej działalności podejmują działania na rzecz wzrostu i rozwoju potencjału gospodarczego i innowacyjnego płockich firm, a także bezpośrednią współpracę z firmami branży chemicznej subregionu płockiego. Są to:

- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, Oddział w Płocku,
- Stowarzyszenie Płockich Naftowców,
- Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowego, Oddział w Płocku,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników – Oddział Płock,
- Naczelna Organizacja Techniczna Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Rada w Płocku.

Najważniejszą jednak kwestią jest fakt, podejmowanej coraz szerszej i ściślejszej, współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, jednostkami naukowymi i akademickimi oraz władzami miasta Płocka. Przykładem są tu zawarte porozumienia oraz wspólne inicjatywy:

- umowa o współpracy pomiędzy Szkołą Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku a firmą Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o.,
- porozumienie pomiędzy ORLEN LABORATORIUM Sp. z o.o. a Szkołą Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku,
- partnerstwo w ramach projektu PPPT, obejmujące PKN ORLEN S.A, Urząd Miasta Płocka, Politechnikę Warszawską oraz Basell Orlen Polyolefins,
- lekcje przedsiębiorczości w PPPT dla uczniów Technikum Chemicznego Centrum Edukacji w Płocku.

Gostynin

Rozwój innowacji w Gostyninie związany jest z funkcjonowaniem na jego terenie firmy **ELGO Lighting Industries S.A.** – spółki akcyjnej branży oświetleniowej, wyłącznie z polskim kapitałem. Głównym członem struktury organizacyjnej firmy, odpowiedzialnym za innowacyjność i niezawodność oferowanych produktów, jest laboratorium, w skład którego wchodzi 4 wyspecjalizowane zespoły badawcze: Zespół Badań Chemicznych, Zespół Badań Właściwości Fizycznych, Laboratorium Pomiaru Długości i Kąta oraz Laboratorium Elektryczne.

W 2005 roku firma ELGO Lighting Industries S.A. uczestniczyła w programie badawczym nad innowacyjnością polskiej gospodarki, prowadzonym przez Polską Akademię Nauk i znalazła się w gronie 500 najbardziej innowacyjnych firm w Polsce, uzyskując tym samym Certyfikat Innowacyjności 2005.

Sierpc

Umiejscowiona na terenie miasta Sierpca spółka Cargill Polska działa w branży paszowej oraz rolno-spożywczej. Należy do amerykańskiej firmy Cargill, największego dostawcy rozwią-

zań żywieniowych dla zwierząt hodowlanych na świecie, światowego lidera w przerobieniu ziarna kakaowego oraz sprzedaży surowców kakaowych, lidera w dostawach wysokiej jakości produktów skrobiowych i usług dla przemysłu rolno-spożywczego. Jest jednym z największych inwestorów w Polsce. Cargill prowadzi badania naukowe, dzięki którym powstają nowe produkty zaspakajające potrzeby klientów na całym świecie. Firma Cargill Polska – spółka z siedzibą w Sierpcu – jest dysponentem nowoczesnych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych.

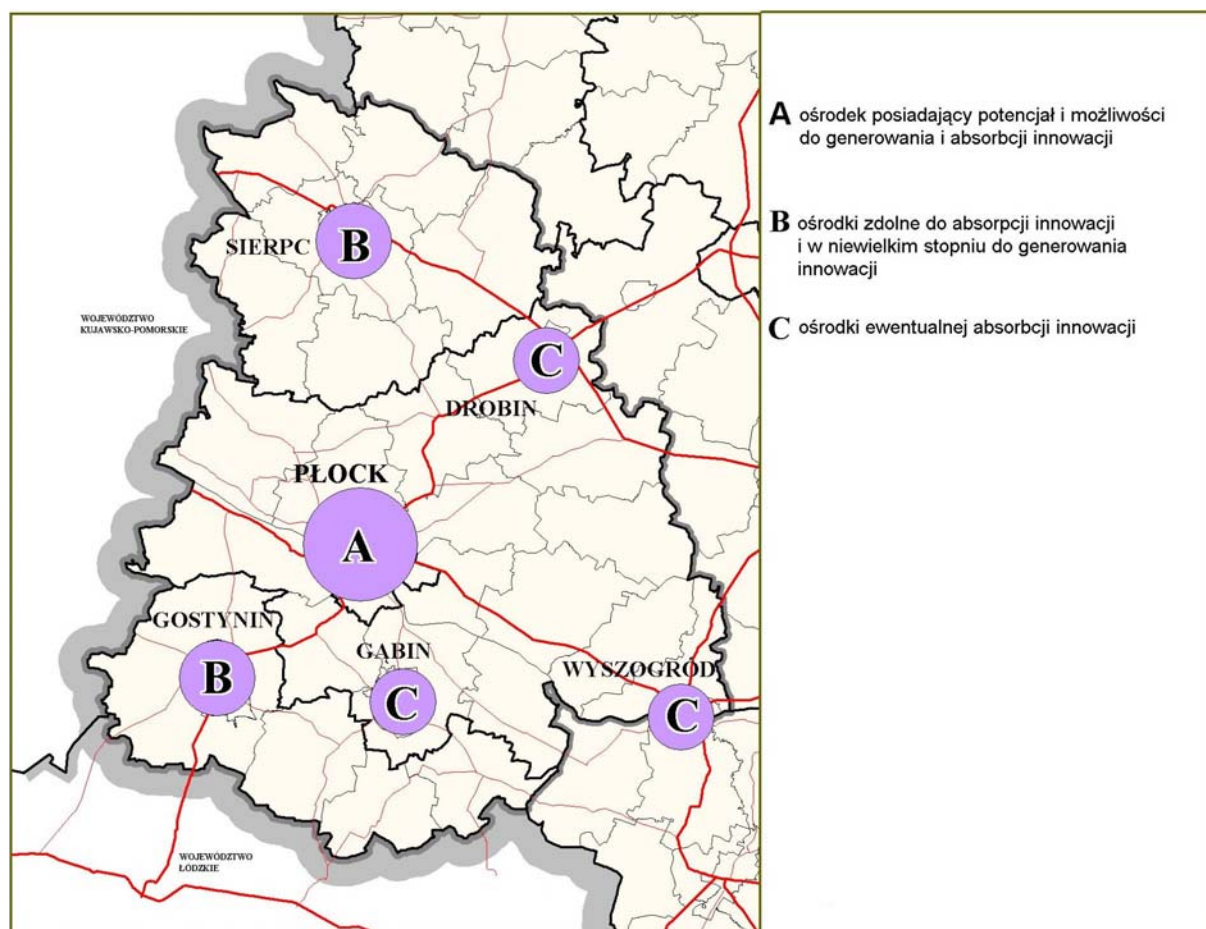
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sierpcu od dawna uznawana jest za lidera wśród producentów w branży mleczarskiej. Zakład posiada ponad 80-letnie doświadczenie w tej dziedzinie. Towary wyróżniają się najwyższą jakością, co wielokrotnie potwierdzało grono ekspertów zarówno krajowych, jak i zagranicznych, nagradzając zakład prestiżowymi nagrodami i certyfikatami, wśród których jest Puchar Prezesa ARiMR za wybitne zasługi w unowocześnianiu przetwórstwa i poprawianie jakości mleka.

Pozostałe ośrodki miejskie, **Gąbin**, **Drobin** i **Wyszogród**, nie dysponują potencjałem do generowania innowacji.

Wnioski

- Płock – ośrodek posiadający potencjał i możliwości do generowania i absorpcji innowacji.
- Sierpc i Gostynin – ośrodki zdolne do absorpcji innowacji i w niewielkim stopniu do generowania rozwiązań innowacyjnych. Gąbin, Drobin, Wyszogród – ośrodki nieposiadające możliwości generowania innowacji.

Schemat 9. Typy ośrodków miejskich – innowacyjność

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Współpraca krajowa i zagraniczna

Współpraca krajowa

Jednym z najważniejszych warunków zewnętrznych, motywujących rozwój miast, jest możliwość tworzenia partnerskich stowarzyszeń oraz związków gmin i miast (forma promocji społecznej).

Płock należy do **Związku Miast Polskich (ZMP)**, organizacji samorządów miejskich (skupia 304 miasta – 2006 rok), która powołana została do promocji miast członkowskich w Polsce i za granicą. ZMP jest członkiem Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR), skupiającej organizacje gmin, powiatów i regionów z ponad 35 krajów Europy.

Ważnym kierunkiem działań ZMP na arenie międzynarodowej jest poszukiwanie za granicą partnerów dla miast członkowskich oraz pomoc w znajdowaniu źródeł finansowania wspólnie realizowanych projektów. Związek wydaje i upowszechnia w kraju oraz za granicą publikację *Projekty inwestycyjne miast polskich*, zawierającą oferty gospodarcze samorządów miejskich.

Związek Miast Nadwiślańskich (ZMN) – organizacja zrzeszająca miasta leżące nad rzeką Wisłą, której głównym celem jest inicjowanie i wspieranie działań 24 miast członkowskich, wśród których są **Płock** i **Wyszogród**. Działania mają na celu realizację różnorodnych programów, związanych z Wisłą oraz wspieranie nadwiślańskich działań i wydarzeń artystycznych oraz sportowych i rekreacyjnych.

Silne powiązania społeczno-gospodarczo-administracyjne spowodowały, że utworzony został **Związek Gmin Regionu Płockiego (ZGRP)**, do którego – oprócz **Płocka** – należy 16 gmin, w tym 3 gminy o charakterze miejsko-wiejskim (**Drobin**, **Gąbin**, **Wyszogród**) oraz 11 o charakterze wiejskim (w powiecie płockim: Bodzanów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Mała Wieś, Łąck, Nowy Duninów, Radzanowo, Słubice, Słupno, Stara Biała i Staroźreby oraz w powiecie płońskim Czerwińsk).

Do zadań ZGRP należy reprezentowanie wspólnych interesów gmin wchodzących w skład związku, czyli podejmowanie zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie ochrony środowiska oraz aktywizacja społeczności lokalnych w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi. Związek prowadzi również działania mające na celu promocję gospodarczą gmin oraz organizuje przedsięwzięcia i imprezy kulturalne, oświatowe i sportowe o zasięgu ponadgminnym.

Rysunek 2. Logo ZMP

Źródło: ZMP Poznań

Rysunek 3. Logo ZMN

Źródło: http://www.it.gdz.pl/fot/logo_zmn.jpg

Rysunek 4. Logo ZGRP

Źródło: <http://www.region-plocki.pl/joannafiles/File/zgrp.gif>

Związek Gmin Regionu Płockiego jest inicjatorem (2007 rok) i realizatorem projektu pn. *Region Płocki – regionem europejskim*, wspieranego przez Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Ideą projektu jest przyspieszenie rozwoju społeczno-ekonomicznego i wzrostu spójności w regionie poprzez szkolenia dla przedstawicieli samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych oraz wzmocnienie ich współpracy.

Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego – organizacja o charakterze turystycznym: promuje region w obszarze bogactwa przyrodniczego, kulturowego, historycznego i turystycznego. Stowarzyszenie obejmuje zasięgiem swojego działania zachodnią część województwa mazowieckiego oraz 3 gminy województwa kujawsko-pomorskiego.

Stowarzyszenie tworzą sąsiadujące ze sobą, następujące miasta: **Płock** i **Gostynin**, miasto i gmina **Gąbin**, gminy: Gostynin, Łąck, Nowy Duninów, Iłów, Sanniki, Słubice, Szczawin Kościelny, Baruchowo, Kowal, Włocławek oraz powiat płocki.

Stowarzyszenie powstało, aby popularyzować i wspierać rozwój różnych form turystyki na terenie Pojezierza Gostynińskiego, promować oraz dbać o walory przyrodnicze regionu. Stowarzyszenie podejmuje działania w zakresie ochrony środowiska, edukacji ekologicznej i pielęgnowania dziedzictwa kulturowego. Jest inicjatorem licznych działań, związanych z rozwojem obszarów wiejskich oraz współpracuje z organizacjami i instytucjami zajmującymi się podobną tematyką w kraju i za granicą. Działania stowarzyszenia obejmują m.in. realizację projektu pn. *Koniec z Biernością – wykorzystanie walorów Pojezierza Gostynińskiego szansą rozwoju lokalnego*, w ramach Schematu I Pilotażowego Programu Leader+.

Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Płockiej – w skład stowarzyszenie wchodzi 6 gmin powiatu płockiego, leżących na prawym brzegu Wisły: Bielsk, Brudzeń Duży, **Drobin**, Słupno, Stara Biała, Staroźreby. Celem organizacji jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich poprzez współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi, działającymi w zakresie objętym celem stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym. Są to działania ukierunkowane m.in. na promowanie walorów turystycznych gmin, w tym na organizowanie spotkań, wycieczek, współpracę i wymianę międzynarodową.

Pozostałe formy współpracy

Fundacja AKTYWNI RAZEM została utworzona w 2006 roku, w ramach Schematu I Pilotażowego Programu LEADER+. Członkami fundacji są przedstawiciele trzech sektorów:

- publicznego, tj. samorządów,
- społecznego, tj. organizacji pozarządowych,

Rysunek 5. Logo SGTPG

Źródło: <http://www.baruchowo.pl/getfile/001f4ca1-fcce-47b0-898c-51f6d142d926/Logo-SGPG.aspx>

- gospodarczego, tj. przedsiębiorców skupiających przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego.

Fundacja swoim zasięgiem obejmuje obszar rozciągający się wzdłuż lewego brzegu Wisły, od granic Puszczy Kampinoskiej do Włocławka, tj. obszar miasta i gminy **Gąbin** oraz gmin: Gostynin, Iłów, Łąck, Nowy Duninów, Sanniki, Słubice, Szczawin Kościelny, Baruchowo, Kowal, Włocławek.

Fundacja zajmuje się działaniami związanymi z rozwojem obszarów wiejskich regionu gąbińsko-włocławskiego, mając na celu:

- pełne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju i aktywizację życia kulturalnego wsi,
- skuteczną ochronę i racjonalne wykorzystanie dziedzictwa przyrody,
- ekologizację rolnictwa,
- wzmocnienie i restrukturyzację sektora turystycznego,
- informatyzację i rozwój gospodarki internetowej.

Lokalna Grupa Działania (LGD) *Razem dla Rozwoju* powstała w 2006 roku w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006* – Program Leader+.

Tworzą ją najaktywniejsi mieszkańcy pięciu podpłockich gmin: Bodzanowa, Bulkowa, Małej Wiesi, Radzanowa i **Wyszogrodu**.

Celem działań partnerstwa jest lepsze wykorzystanie potencjału rozwojowego pięciu objętych nim gmin, poprawa ich atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz aktywizacja i rozwój współpracy lokalnych społeczności. Intencją Partnerstwa jest takie ukierunkowanie inicjatyw, by uzyskać efekt synergii między nimi samymi oraz między nimi a działaniami podejmowanymi przez władze samorządowe pięciu sąsiedzkich gmin.

Jednym z zadań LGD jest popularyzacja i rozwój imprez promujących obszar partnerstwa (pięciu gmin) i integrujących jego społeczność.

Grupy partnerskie

Na Mazowszu północnym, w ramach projektu *Turystyka Wspólna Sprawa*, działania podejmują trzy grupy partnerskie:

1. **Chopinowska** – związana z Warszawą, Sochaczewem, Iłowem, **Wyszogrodem** i Sannikami,
2. **Gostynińska** – koncentruje się na wokół turystyki na Pojezierzu Gostynińskim,
3. **Sierpecka** – nastawiona na wykorzystanie turystyczne Muzeum Wsi Mazowieckiej.

Obszar współpracy to wspólne stworzenie, rozwijanie i promowania markowych produktów turystycznych w formule sieciowej oraz animowanie współpracy partnerów w regionie.

Współpraca zagraniczna

Tworzenie międzynarodowych sieci współpracy samorządów terytorialnych (np. miast, regionów) jest uznawane za proces samoorganizacji jednostek, które osiągają coraz większą niezależność w stosunku do władz państwowych oraz dużą rolę w polityce i gospodarce. Współpraca wskazuje głównie na efekty niematerialne (tzn. związane z wymianą wiedzy i informacją), promocję turystyczną i inwestycyjną oraz kontakty gospodarcze.

Płock

Płock aktywnie szuka swoich szans w Zjednoczonej Europie. W 2004 roku UNITAR (Instytut ONZ ds. Badań i Szkoleń) otworzył w Płocku centrum szkoleń CIFAL (Międzynarodowe Centrum Szkoleniowe dla Władz Lokalnych).

Rysunek 6. Logo UNITAR

Źródło: http://www.omdg.org/en/images/logos/UNITAR_small.png

CIFAL organizuje szkolenia dla samorządowców z Europy Środkowej i Wschodniej. Jest to jedno z jedenastu podobnych centrów na całym świecie. CIFAL Płock specjalizuje się w zagadnieniach związanych z partnerstwem publiczno-prywatnym oraz rolą sektora prywatnego w zrównoważonym rozwoju miast. Jest źródłem informacji na temat mechanizmów technicznych i instytucjonalnych dla partnerstw publiczno-prywatnych, aby ułatwić dostęp do usług podstawowych na obszarach miejskich.

Rysunek 7. Logo CIFAL

Źródło: UM Płocka

W ramach współpracy partnerskiej, z tak zwanymi **miastami siostrzanymi**, Płock współpracuje z 9 miastami: Auxerre (Francja), Darmstadt (Niemcy), Fort Wayne (USA), Forli (Włochy), Możejki (Litwa), Bielce (Mołdowa), Loznica (Serbia i Czarnogóra), Thurrock (Wielka Brytania).

Współpraca w Płocku odbywa się pomiędzy następującymi podmiotami: sektor publiczny – Miasto Płock, organizacje międzynarodowe – UNITAR, UNDP, organizacje pozarządowe – FEDRE, miasta partnerskie, sektor prywatny – Veolia Environment, Dexia, Alcatel, PKN Orlen.

Płock został wyróżniony przez Radę Europy za wzorcową współpracę i rozwój kontaktów z miastami europejskimi – w 2004 roku Dyplomem Europejskim, a w 2005 roku Flagą Honorową Rady Europy.

Udział w programach Unii Europejskiej

Miastem wiodącym projektu URBACT jest **Płock** (inicjator projektu). Projekt realizowany jest przez miasta, z których każde ma inne sukcesy i problemy w dziedzinie zarządzania. Uczestnicy, na bazie swoich doświadczeń oraz praktyk innych miast europejskich, wymieniają się wiedzą i wspólnie tworzą założenia do wdrożenia modelowego systemu zarządzania miastem w aspektach przestrzennych.

W 2006 roku Komitet Monitorujący Programu URBACT zaakceptował wsparcie finansowe i eksperckie projektu URBAMAS, dotyczące zintegrowanego systemu zarządzania przestrzenią i realizowanego przy współudziale finansowym programu operacyjnego URBACT, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Rysunek 8. Logo URBACT

Źródło: <http://www.urban-2.org.uk/images/logo-urbact.gif>

Projekt **URBAMAS** jest projektem autorskim, przygotowywanym przez ogólnopolską sieć miast, do którego należą: **Płock**, Białystok, Bydgoszcz, Elbląg, Słupsk, Tczew, Włocławek.

Projekt służy zintegrowanemu podejściu do zarządzania przestrzenią w miastach partnerskich. Jego wyniki będą mogły być wykorzystywane przez inne miasta polskie i europejskie. Skutkiem projektu będzie stworzenie forum wymiany informacji pomiędzy miastami, urzędnikami, uczelniami i mieszkańcami. Z kolei w sferze podejścia do zarządzania przestrzenią miasta, projekt będzie realizowany poprzez seminaria i warsztaty, wymianę urzędników oraz poprzez prowadzenie strony internetowej.

Rysunek 9. Miasta uczestniczące w projekcie URBAMAS

Źródło: Opracowanie własne

Dotychczas w programie **URBACT** uczestniczyło 21 polskich miast, w tym m.in. Warszawa, Poznań, Kraków, Kielce, **Płock**, Gdańsk, Stargard, z których część pełniła rolę obserwatorów, ekspertów lub członków grup roboczych sieci.

Gostynin

Miasto utrzymuje kontakty z **niemieckim miastem Langenfeld**, zapoczątkowane w 1965 roku z inicjatywy byłych mieszkańców Gostynina, pochodzenia niemieckiego. W 1994 roku podpisano *Deklarację o przyjaźni i współpracy*. Przedstawiciele obu stron współpracują i organizują wymianę w różnych dziedzinach życia: kulturze, sporcie, kontaktach młodzieży i innych. Przedstawicielki kobiet z Gostynina wzięły udział w Międzynarodowej Konferencji Kobiet pn. *Kobiety dla Europy*.

Podejmowane są liczne działania partnerskie pomiędzy wieloma instytucjami na terenie miasta. Do najważniejszych należy zaliczyć m.in.:

- szpitalnictwo – wymiana doświadczeń,
- szkolnictwo – np. wzajemne wizyty i zawody młodzieży, porównanie systemu kształcenia, współpraca pomiędzy kadrami pedagogicznymi szkół średnich,
- sport – międzynarodowe turnieje, obozy sportowe,
- przedsiębiorcy – nawiązanie kontaktów gospodarczych, a także indywidualna współpraca przedsiębiorców,
- rolnictwo – nawiązanie kontaktów rolniczych,
- stowarzyszenia jeździectwa i sportów konnych – nawiązanie kontaktów i wymiana doświadczeń pomiędzy związkami jeździeckimi obu miast,
- administracja – wymiana doświadczeń, konsultacje,
- przedsiębiorstwa komunalne – wymiana doświadczeń przedstawicieli przedsiębiorstw obu miast, wizyty konsultacyjne i dalsza współpraca.

Burmistrz miasta Gostynina i burmistrz **francuskiego miasta Senlis** w 2006 roku ponownie podpisali *Deklarację Przyjaźni i Współpracy* między miastami.

Sierpc, Drobin, Gąbin i Wyszogród

Miasta nie posiadają obecnie żadnej podpisanej umowy o współpracy z partnerską gminą z zagranicy.

3. ZASADY FUNKCJONOWANIA MIAST W POLICENTRYCZNEJ SIECI OSADNICZEJ SUBREGIONU PŁOCKIEGO

Główne czynniki spójności miasta muszą stanowić część większej całości, połączonej wieloma sieciami i wzajemnie uzupełniać swoje funkcje miejskie i regionalne. Powinny pełnić rolę generatorów rozwoju regionu, determinujących jego przyszłą kondycję gospodarczą oraz przyczyniających się do wzrostu ich atrakcyjności.

W systemie osadniczym o policentrycznej strukturze można zapewnić wysoki stopień zagregowanej, przestrzennej dostępności do rynków pracy i usług wysokiego rzędu (kulturalnych, edukacyjnych, ochrony zdrowia).

Jednym z kluczowych czynników zewnętrznych, warunkujących rozwój lokalny, jest oddziaływanie, swoiste „promieniowanie” czynników prorozwojowych z istotnych ośrodków miejskich na otaczające je tereny.

Miasta są siłą napędową rozwoju regionalnego, motorami wzrostu, pracy, innowacji i technologii. Mieszka w nich większość ludzi, są siedzibą przedsiębiorstw i administracji publicznej, a także ośrodkami edukacji i kultury.

3.1. Funkcje ośrodków oraz wzajemne strefy wpływów

Miasta powstają i rozwijają się dzięki pełnionym przez nie funkcjom¹⁰. Do funkcji miejskich zalicza się działalności: handlowe, przemysłowe, budowlane, transportowe, finansowe, kulturalne i administracyjne. Miasta koncentrują instytucje, między którymi wymieniane są informacje i organizowana jest sieć współpracy.

Kryterium wyodrębnienia miasta są jego **funkcje egzogeniczne** (zewnętrzne), obejmujące działalność ponadlokalną i stanowiące wyraz otwarcia miasta na jego otoczenie. Poprzez te funkcje miasto jest związane ze światem zewnętrznym (np. przemysł, usługi, turystykę, handel itp.).

Funkcje endogeniczne (wewnętrzne) obejmują działalności miasta, mającą na celu zaspokojenie własnych (lokalnych) potrzeb mieszkańców miasta. Są one również bardzo ważnym czynnikiem ich rozwoju. Miasta, które mają dobrze rozwinięte funkcje wewnętrzne, stają się atrakcyjne dla przemysłu i usług ponadlokalnych, co z kolei powoduje rozwój funkcji zewnętrznych.

Analizami objęto 6 miast o zróżnicowanym typie rozwoju.

1. Miasto na prawach powiatu – ośrodek subregionalny – **Płock**.
W strukturze systemu osadniczego województwa mazowieckiego jest to miasto, które tworzy podstawową sieć ośrodków równoważenia rozwoju. Ośrodki te są podstawowymi ogniwami dynamizującymi rozwój województwa.
2. Miasta, siedziby powiatów – **Gostynin** i **Sierpc** mają zasięg ponadlokalny, przekraczający obszar gminy, głównie za sprawą dobrze rozwiniętych funkcji handlowych, oświatowych i administracyjnych.
3. Miasta siedziby gmin miejsko-wiejskich, **Gąbin**, **Drobin** i **Wyszogród**, są silnymi ośrodkami gminnymi i stanowią uzupełniającą rolę w stosunku do miast – siedzib powiatów. Ich celem jest pełnienie roli ogniw rozwoju otaczających je obszarów wiejskich.

Na podstawie analizy zjawisk oraz procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, zostały określone następujące funkcje dla miast subregionu płockiego:

¹⁰ Domański R.: *Gospodarka przestrzenna*, Warszawa 2002

1. **Ponadregionalny ośrodek równoważenia rozwoju Płock – ośrodek subregionalny.** Płock jest miastem o wysokim potencjale demograficznym, przy największym potencjale ludnościowym w subregionie płockim, posiadający największy udział ludności w wieku produkcyjnym.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Przemysłowa** – Płock jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast Polski, o ugruntowanej pozycji gospodarczej na Mazowszu, którą wyznacza przemysł rafinerijny i petrochemiczny. Płock skupia naukochłonny przemysł i zaawansowane technologie, centra handlu i usług, stanowi miejsce współpracy międzynarodowej. Miasto charakteryzuje wysoki wskaźnik ilości podmiotów gospodarczych sektora MSP.
 - **Usługowa** – dynamicznie rozwijająca się sfera usług (np. z zakresu ochrony zdrowia, kultury i sztuki, usług bytowych i wyspecjalizowanych). Miasto wyróżnia się wysokim odsetkiem pracujących w usługach rynkowych.
 - **Naukowa** – związana jest z rozwojem technologii i procesów innowacyjnych. W Płocku funkcjonują placówki: ośrodek badawczo-rozwojowy, park technologiczny i placówki szkolnictwa wyższego.
 - **Edukacyjna** – związana z rozwojem i koncentracją szkolnictwa wyższego oraz dużą liczbą szkół ponadgimnazjalnych o zróżnicowanej ofercie edukacyjnej. Miasto pełni funkcję ośrodka ponadregionalnego w zakresie edukacji.
 - **Kulturalna** – z uwagi na znaczny potencjał kultury elitarnej (wysokiej) miasto buduje szeroką ofertę, skierowaną zarówno do twórców kultury, jak i jej odbiorców o zasięgu międzynarodowym i krajowym.
 - **Dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego** – Płock to historyczna stolica Mazowsza, miejsce kultu religijnego, miasto o największym, ponadregionalnym potencjale dziedzictwa kulturowego (przynależność do Kapituły Najstarszych Miast i Miejscowości w Polsce). Położone jest na trasie *Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego* jako ważny ośrodek turystyki kulturowej. Wartości kulturowe predysponują Płock do pełnienia funkcji ponadregionalnego ośrodka tożsamości kulturowej.
 - **Turystyczno-rekreacyjna** – związana jest z przestrzenią kulturową i przyrodniczą miasta. Płock jest miastem subregionu o największym potencjale dla rozwoju turystyki kulturowej i krajoznawczej. Ze względu na pozycję gospodarczą, jaką zajmuje w subregionie, jest to również ważny ośrodek turystyki biznesowej. Płock jest także wiodącym ośrodkiem w rozwoju sportu i rekreacji.
2. **Ośrodki ponadlokalne – miasta – siedziby powiatów.** W strukturze funkcjonalnej tych miast dominuje funkcja przemysłowa i obsługi rolnictwa, uzupełniona znacznym udziałem usług.
- **Gostynin** – miasto charakteryzuje znaczny potencjał demograficzny i ludnościowy z dużym udziałem ludności w wieku produkcyjnym. Pozytywne przesłanki rozwoju miasta widoczne są we wzroście dodatniego wskaźnika przyrostu naturalnego.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Usługowa** – dominuje strefa usług i handlu, ośrodek wyróżniający się świadczeniem usług w zakresie opieki zdrowotnej (specjalistyczne leczenie zamknięte o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym).
- **Przemysłowa** – znaczny odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie; miasto specjalizujące się na skalę kraju w produkcji szerokiej gamy opraw oświetleniowych.
- **Turystyczno-rekreacyjna** – miasto działa w ramach projektu pn. *Turystyka Wspólna Sprawa*, w grupie partnerskiej *Gostynińska*, koncentrującej się wokół turystyki na

Pojezierzu Gostynińskim. Miasto, w oparciu o potencjał, jest kształtującym się ośrodkiem turystyki zdrowotnej oraz turystyki krajobrazowej.

- **Dziedzictwa kulturowego i kulturalna** – ze względu na zasoby dziedzictwa kulturowego oraz aktywność samorządu w wykorzystaniu tego dziedzictwa, miasto może pełnić funkcję ośrodka tożsamości kulturowej o znaczeniu ponadlokalnym.
- **Edukacyjna** – miasto rozwija ponadgimnazjalną ofertę edukacyjną, wspomaga Płock w zakresie szkolnictwa wyższego.

➤ **Sierpc** – miasto o znacznym potencjale ludnościowym o dość dobrym poziomie wykształcenia, dużym udziale osób w wieku produkcyjnym, co stwarza przesłanki dla rozwoju.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Przemysłowa** – miasto posiada znaczny odsetek pracujących w przemyśle (ośrodek przemysłu piwowarskiego) i w budownictwie.
- **Usługowa** – miasto posiada znaczny odsetek pracujących w usługach nierynkowych (w zakresie opieki zdrowotnej – miasto sprawuje usługi na poziomie miasta i powiatu – szpital powiatowy).
- **Dziedzictwa kulturowego i kulturalna** – Sierpc jest drugim w kolejności miastem subregionu pod względem zasobów dziedzictwa kulturowego; ważny ośrodek kulturowania tradycji ludowych o znaczeniu regionalnym (liczne imprezy folklorystyczne o zasięgu ponadregionalnym).
- **Turystyczno-rekreacyjna** – Sierpc ze względu na potencjał kulturowo-przyrodniczy jest ośrodkiem turystyki kulturowej i krajobrazowej. Miasto działa w ramach projektu pn. *Turystyka Wspólna Sprawa*, w grupie partnerskiej *Sierpecka*, koncentrującej się na wykorzystaniu turystycznym skansenu sierpeckiego (Muzeum Wsi Mazowieckiej) i rekreacyjnym – doliny rzeki Sierpienicy.
- **Edukacyjna** – miasto rozwija ponadgimnazjalną ofertę edukacyjną.

3. **Ośrodki lokalne – miasta – siedziby gmin miejsko-wiejskich.** Dominuje w nich funkcja obsługi rolnictwa i usług dla ludności, ze zróżnicowanymi funkcjami uzupełniającymi, najczęściej obsługi ruchu turystycznego, również funkcją rolniczą i produkcyjną.

➤ **Gąbin** – charakteryzuje się korzystnym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, najwyższym wskaźnikiem feminizacji, pozytywnymi, dodatnimi wartościami przyrostu naturalnego i salda migracji.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Usługowa** – miasto wyróżnia się wysokim odsetkiem pracujących w usługach nierynkowych.
- **Rolniczo-usługowa** – odnotowuje się rozwój towarowej produkcji szkółkarskiej, produkcji ogrodniczej. Miasto stanowi zaplecze handlowo-usługowe dla okolicznych rolników.
- **Turystyczno-rekreacyjna** – miasto predysponowane jest jako ośrodek uzupełniający w zakresie turystyki, ze względu na walory przyrodniczo-kulturowe.

Potencjał kulturowy wskazuje, że miasto może pełnić rolę lokalnego ośrodka tożsamości kulturowej.

➤ **Drobin** – występują niekorzystne przesłanki rozwoju demograficznego miasta (ujemne wartości przyrostu naturalnego, wysokie ujemne saldo migracji) oraz niski poziom wykształcenia mieszkańców.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Rolniczo-przemysłowa** – duży procent użytków rolnych w powierzchni miasta, miasto charakteryzuje się wysokim odsetkiem pracujących w przemyśle i budownictwie, posiada dobrze rozwinięty sektor przetwórstwa rolno-spożywczego.
- **Usługowa** – miasto charakteryzuje się znacznym odsetkiem pracujących w usługach rynkowych, duża liczba funkcjonujących podmiotów handlowo-usługowych, obsługa rolnictwa.

Potencjał kulturowy wskazuje, że miasto może pełnić rolę lokalnego ośrodka tożsamości kulturowej.

- **Wyszogród** – charakteryzuje niewielki potencjał demograficzny, znaczny udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (druga wielkość wśród analizowanych miast), niezbyt wysoki poziom wykształcenia mieszkańców.

Funkcje miasta (Mapa 21)

- **Rolniczo-usługowa** – w powierzchni miasta dominują grunty orne, rozwój rolnictwa ekologicznego, zaplecze handlowo-usługowe dla okolicznych rolników, rozwój nieuciążliwej działalności gospodarczej, związanej z przetwórstwem płodów rolnych.
- **Usługowa** – miasto charakteryzuje się znacznym odsetkiem pracujących w usługach nierynkowych.
- **Turystyczno-rekreacyjna** – miasto działa w ramach projektu pn. *Turystyka Wspólna Sprawa*, w grupie partnerskiej *Chopinowska*, związanej z Warszawą, Sochaczewem, Iłowem, Wyszogrodem i Sannikami; zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne rzeki Wisły. Miasto predysponowane jest jako ośrodek wspomagający w zakresie turystyki, ze względu na walory przyrodniczo-kulturowe.
- **Kulturalna** – funkcjonowanie w mieście Oddziału Płockiego Towarzystwa Naukowego, działalność w Związku Miast Nadwiślańskich, wspierającym nadwiślańskie wydarzenia artystyczne, sportowe i rekreacyjne.

Potencjał kulturowy wskazuje, że miasto może pełnić rolę lokalnego ośrodka tożsamości kulturowej.

Wnioski

Poddane analizie ośrodki różnią się między sobą w zakresie pełnionych funkcji, a także ich zasięgu. Jedną z najważniejszych funkcji, poprzez którą miasta wpływają na otoczenie, jest funkcja administracyjna (lokalizacja starostw, sądów, urzędów miejskich i gminnych), gdyż funkcja ta:

- odgórnie wytwarza powiązania między miastem i otoczeniem, wyznaczając jednocześnie rangę miasta w strukturze osadniczej,
- staje się jedną z ważniejszych funkcji w aspekcie powiązań z zapleczem; stymuluje rozwój obsługi komunikacyjnej, handlowej, gastronomicznej itd.,
- podporządkowuje miastu określony obszar, przez co kształtuje się jego strefa wpływów.

Największą funkcję administracyjną, wśród miast subregionu płockiego, pełni Płock – miasto na prawach powiatu.

Funkcja usługowa oraz handel to elementy gospodarki, które podkreślają rangę miast, zwłaszcza małych, takich jak: Gąbin, Drobin i Wyszogród. Miasta te są najlepiej wyposażonymi w usługi ośrodkami w podlegających im gminach.

Płock dla otaczającego go obszaru pełni szeroko rozumiane funkcje usługowe w sferze:

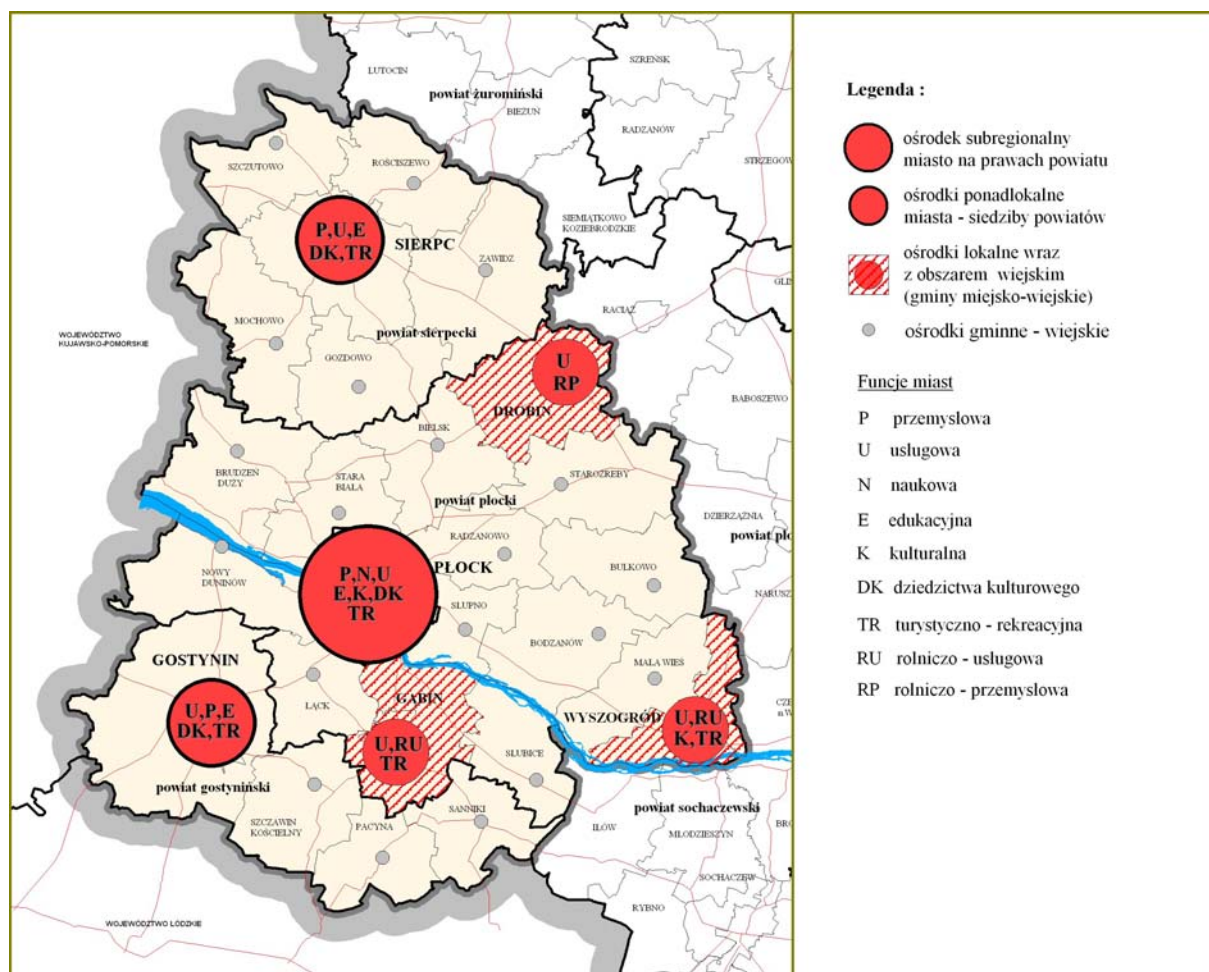
- edukacji (szkolnictwo ponadgimnazjalne: zawodowe, średnie, pomaturalne, policealne i wyższe),
- ochrony zdrowia (Wojewódzki Szpital Zespolony wraz z zespołem przychodni i poradni specjalistycznych itd.),
- kultury i sztuki (placówki upowszechniania kultury, imprezy i wydarzenia kulturalne),
- usług bytowych i wyspecjalizowanych.

O roli miasta w gospodarce regionu czy subregionu decyduje między innymi przemysł, który wpływa na zagospodarowanie przestrzenne obszarów, będących w zasięgu bezpośredniego oddziaływania (wzrost miasta, zatrudnienia i siły nabywczej ludności, przyciąganie nowych gałęzi produkcyjnych). Koncentracja działalności przemysłowej występuje w Płocku i przyległych do niego gminach (Stara Biała, Słupno).

Znacznie mniejsze znaczenie w rozwoju miast subregionu płockiego ma funkcja rolnicza, która koncentruje się w najmniejszych miastach: Gąbinie, Drobinie i Wyszogrodzie, w których większość powierzchni stanowią użytki rolne.

Wielofunkcyjny charakter ośrodków miejskich subregionu płockiego sprzyja integracji przestrzennej, społecznej i kulturowej regionu.

Schemat 10. Funkcje miast

Źródło: Opracowano w MBPR

3.2. Funkcjonowanie miast w sieci osadniczej

Miasta, które funkcjonują jako centra danego obszaru, winny współpracować na zasadzie elementów składowych policentrycznego systemu, aby w ten sposób umożliwić korzystanie z generowanej przez nie wartości dodanej innym miastom lub obszarom.

Powiązania strukturalne między ośrodkiem subregionalnym Płockiem a jego bliskim sąsiedztwem kształtowały się latami. Bliskość Płocka odgrywała ogromną rolę w życiu społeczno-gospodarczym miast pozostających w zasięgu jego oddziaływania albo dynamizując ich rozwój, albo nieco go hamując.

Szczególnie ważnym miastem dla koniunktury subregionu płockiego jest Płock, w którym znajduje zatrudnienie znaczna liczba mieszkańców miast i wsi.

Płock rozwija się intensywnie, głównie ze względu na usytuowanie na jego terenie, kluczowej dla polskiego przemysłu petrochemicznego, spółki PKN ORLEN S.A.

Oddalenie miast subregionu płockiego od Warszawy, ośrodka o największym potencjale produkcyjnym i usługowym, powoduje ich marginalizację. Na gospodarce w miastach subregionu płockiego mają też wpływ inne ośrodki miejskie. Można do nich zaliczyć: Toruń, Włocławek, Kutno, Łódź, Sochaczew i Płońsk.

W otoczeniu Płocka, jako ośrodka ponadregionalnego rozwoju, w strefie zurbanizowanej, przewiduje się wysoką aktywność społeczną i gospodarczą. Zachodzą tu procesy rozwoju i restrukturyzacji bazy ekonomicznej. Procesom tym sprzyja wzrastająca przedsiębiorczość, znaczne lokalne zasoby, tendencje do osiągania innowacyjności i konkurencyjności.

Wraz z rozwojem gospodarczym ma miejsce rozwój społeczny. Zachodzą procesy osiedleńcze w mieście i w przyległych gminach (Słupno, Stara Biała, Radzanowo, Łąck, Nowy Duninów), co powoduje wzrost ludności, rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz potrzebę rozwoju usług i miejsc pracy. Efektem zachodzących procesów na terenach gmin wiejskich jest ich przebudowa w kierunku obszarów wielofunkcyjnych.

W celu wyłonienia typów ośrodków miejskich w subregionie płockim przeprowadzono analizę miast w wybranych aspektach (*Tabela 1*).

Tabela 1. Typy ośrodków miejskich subregionu płockiego

	Płock	Gostynin	Sierpc	Gąbin	Drobin	Wyszogród
	Typy ośrodków miejskich					
Demografia	A	B	B	C	D	D
Oświata	A	B	B	C	C	C
Ochrona zdrowia	A	B	C	D	D	D
Rynek pracy	A	B	B	D	C	D
Dziedzictwo kulturowe	A	B	A	C	C	C
Kultura	A	C	B	D	D	C
Turystyka	A	B	B	C	D	C
Sport i rekreacja	A	B	C	D	D	D
Innowacyjność	A	B	B	C	C	C
Typy (liczba)	9A	8 B 1 C	1 A 6 B 2 C	5 C 4 D	4 C 5 D	5C 4 D

Źródło: Opracowanie własne

Analiza pozwoliła na wyłonienie 4 typów ośrodków miejskich oraz określenie ich wzajemnych, istniejących oraz przyszłych powiązań (*Mapy 22 i 23*).

- Typy ośrodków:
 1. **A – lider subregionu plockiego – ośrodek główny.**
 2. **B – ośrodek wspomagający (uzupełniający) lidera** – wspomagający lidera w danej dziedzinie.
 3. **C – potencjalne ośrodki wspierające.**
 4. **D – pozostałe ośrodki wymagające wsparcia.**
- Powiązania:
 1. **A – B** – siła powiązań wysoka – wspomaganie lidera.
 2. **A – C** – siła powiązań średnia – potencjalne wspomaganie.
 3. **A – D** – siła powiązań niska.

1. Lider subregionu plockiego – Płock – ośrodek główny (A) – ponadregionalny ośrodek równoważenia rozwoju – ośrodek o wysokim potencjale demograficznym.

Lider charakteryzuje się:

1. Zdolnością do międzynarodowej współpracy gospodarczej: miasto przyjmuje pochodzące z zagranicy czynniki produkcji, inwestycje, siłę roboczą oraz towary i usługi.
2. Kreatywnością na arenie międzynarodowej: działają zagraniczne firmy, siedziby i filie międzynarodowych przedsiębiorstw, banków.
3. Zdolnościami eksportowymi – eksportowane są czynniki produkcji: przedsiębiorstwa i inne instytucje społeczno-gospodarcze, kulturalne i naukowe.
4. Rozwiniętą infrastrukturą obsługi biznesu: Płock ma rozwinięty sektor usług, nastawionych na zagranicznych klientów.
5. Medialnością: w mieście znajdują się środki masowego przekazu o zasięgu ponadlokalnym (gazety, radio, telewizja).
6. Organizacją międzynarodowych spotkań: festiwale, imprezy sportowe i artystyczne.
7. Rozwojem public relations: przez miejskie instytucje publiczne i prywatne uprawiana jest paradyplomacja, której służy również członkostwo w organizacjach międzynarodowych i stowarzyszeniach miast bliźniaczych.

Cechy w wybranych aspektach (dziedzinach):

- ✓ **rynek pracy** – miasto posiada pozycję lidera, z dominacją pracujących w przemyśle i budownictwie,
- ✓ **oświata** – ośrodek skupiający potencjał edukacyjny o charakterze ponadregionalnym oraz o znaczących możliwościach rozwoju edukacji,
- ✓ **ochrona zdrowia** – jest najmocniejszym ośrodkiem w subregionie plockim pod względem działań w zakresie opieki zdrowotnej (zasięg ponadregionalny i regionalny) o wysokim poziomie, rodzaju i jakości świadczonych usług, ośrodek leczenia specjalistycznego oraz stacjonarnej opieki zdrowotnej, świadczonej na poziomie I i II stopnia referencyjnego,
- ✓ **dziedzictwo kulturowe** – regionalny ośrodek tożsamości kulturowej, miasto subregionu o największym ponadregionalnym potencjale dziedzictwa kulturowego, ważny ośrodkiem turystyki kulturowej,
- ✓ **kultura** – ośrodek kulturalny skupiający potencjał kultury elitarniej (wysokiej); Płock stanowi dla subregionu plockiego centrum kulturowe; zlokalizowany jest w nim duży potencjał o znaczeniu ponadregionalnym i zasięgu międzynarodowym,
- ✓ **turystyka** – ośrodek dla rozwoju turystyki biznesowej, kulturowej i przyrodniczej (krajobrazowej),
- ✓ **sport i rekreacja** – ośrodek o znaczeniu ponadregionalnym, wiodący w rozwoju dyscyplin sportowo-rekreacyjnych, duża liczba obiektów o znaczącej randze (organizacja zawodów na szczeblu krajowym i międzynarodowym).

2. Ośrodek wspomagający (uzupełniający) lidera w danej dziedzinie (B). Są to ośrodki powiatowe, które mają zasięg ponadlokalny. Obszar ich oddziaływania przekracza teren gminy, głównie za sprawą dobrze rozwiniętych funkcji ochrony zdrowia, oświatowych, kulturalnych i administracyjnych.

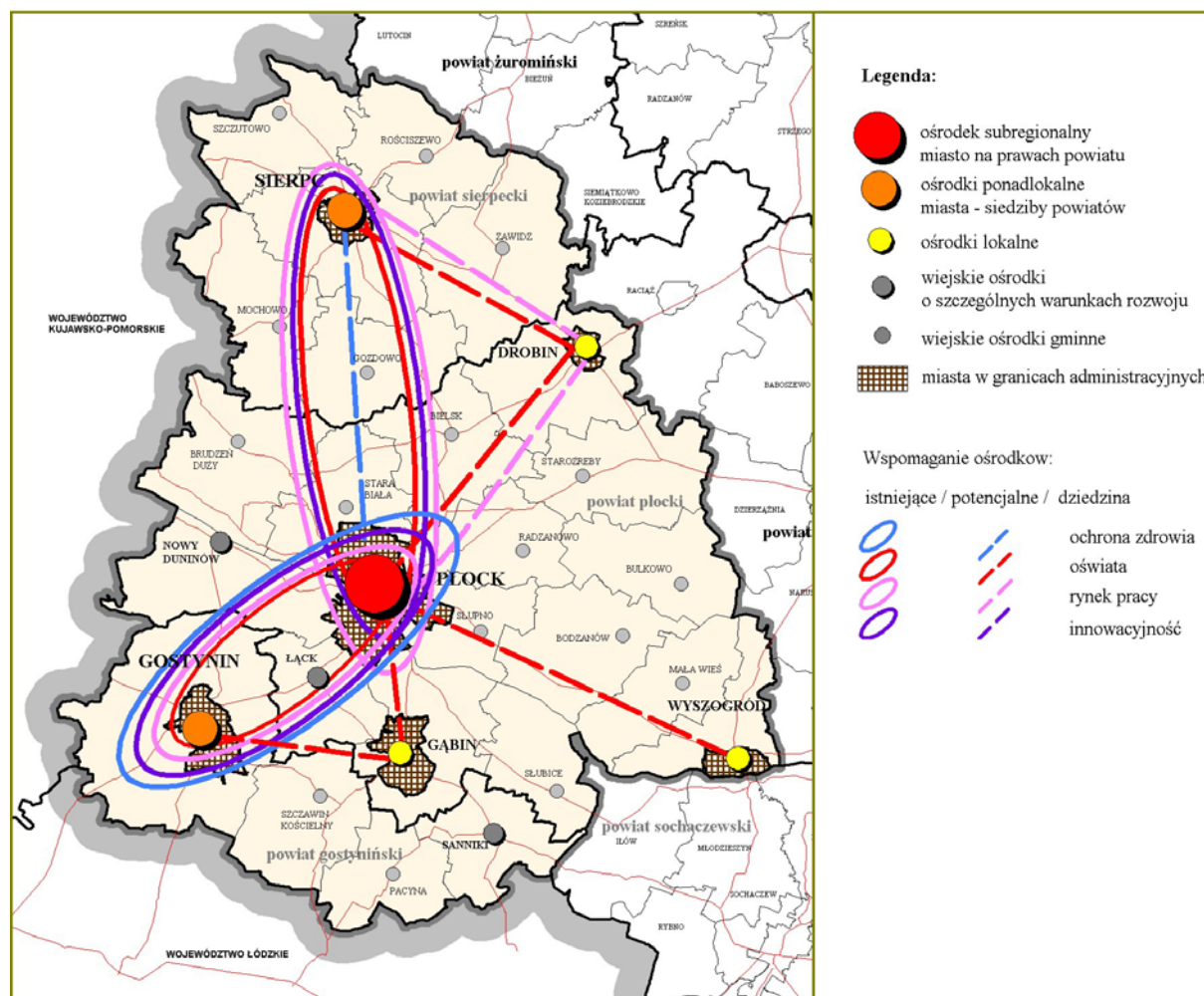
Współpraca w dziedzinach – uzupełniający lidera (Mapa 22 i 23):

- ✓ **oświata** – w zakresie szkolnictwa wyższego,
- ✓ **ochrona zdrowia** – w zakresie leczenia specjalistycznego,
- ✓ **dziedzictwo kulturowe** – ponadlokalne ośrodki tożsamości kulturowej, sztuka ludowa,
- ✓ **kultura** – kultywowanie tradycji ludowych, zróżnicowane zasoby kulturalne,
- ✓ **turystyka** – potencjał kulturowo-przyrodniczy, turystyka kulturowa i krajobrazowa,
- ✓ **sport i rekreacja** – na bazie rzeki Wisły, Pojezierza Gostynińskiego i powstających *Term Gostynińskich* oraz na bazie infrastruktury sportowej,
- ✓ **rynek pracy** – zwłaszcza w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze usług rynkowych.

3. Potencjalne ośrodki wspierające (C). Współpraca może się rozwijać głównie w zakresie dziedzictwa kulturowego, turystyki, sportu i rekreacji, z uwagi na walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe.

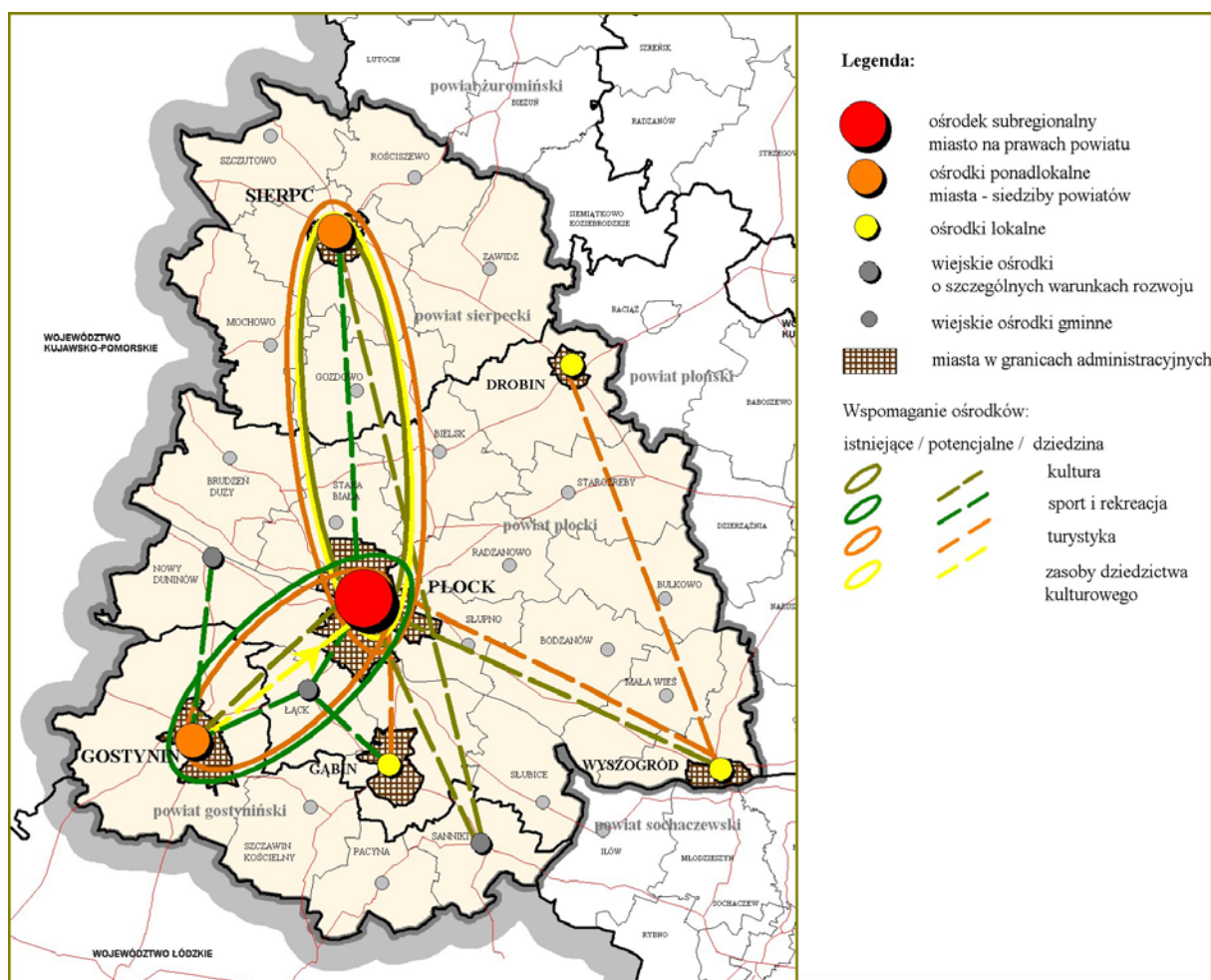
4. Pozostałe ośrodki wymagające wsparcia (D). Głównie ośrodki lokalne, które są silnymi ośrodkami gminnymi i stanowią uzupełniającą rolę w stosunku do pozostałych typów ośrodków.

Schemat 11. Powiązania w subregionie płockim – istniejące i potencjalne

Źródło: Opracowano w MBPR

Schemat 12. Powiązania w subregionie plockim – istniejące i potencjalne

Źródło: Opracowano w MBPR

Wnioski

Na podstawie ukształtowanych powiązań strukturalnych w subregionie plockim (*Mapa 24*) oraz przeprowadzonych analiz, określono następujące obszary współpracy dla miast (do wzmocnienia lub rozwinięcia):

- Płock i Gostynin w zakresie: ochrony zdrowia, oświaty, turystyki, sportu i rekreacji, rynku pracy, innowacyjności,
- Płock i Sierpc w zakresie: kultury i dziedzictwa kulturowego, turystyki, oświaty, rynku pracy, innowacyjności,
- Gostynin i Sierpc w zakresie: turystyki, sportu i rekreacji,
- Gostynin i Gąbin w zakresie turystyki,
- Drobin i Sierpc w zakresie oświaty i rynku pracy,
- Wyszogród i Drobin w zakresie turystyki,
- ośrodki gminne o szczególnych warunkach rozwoju: Łąck i Nowy Duninów, z uwagi na swój potencjał i aktywność władz samorządowych, mogą stanowić wzmocnienie w zakresie sportu i rekreacji dla Płocka i Gostynina oraz Gąbina, natomiast miejscowość Sanniki – w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego dla Płocka i Sierpca.

Szczególne zadanie w kształtowaniu miast i obszarów wiejskich w subregionie płockim stanowić będzie:

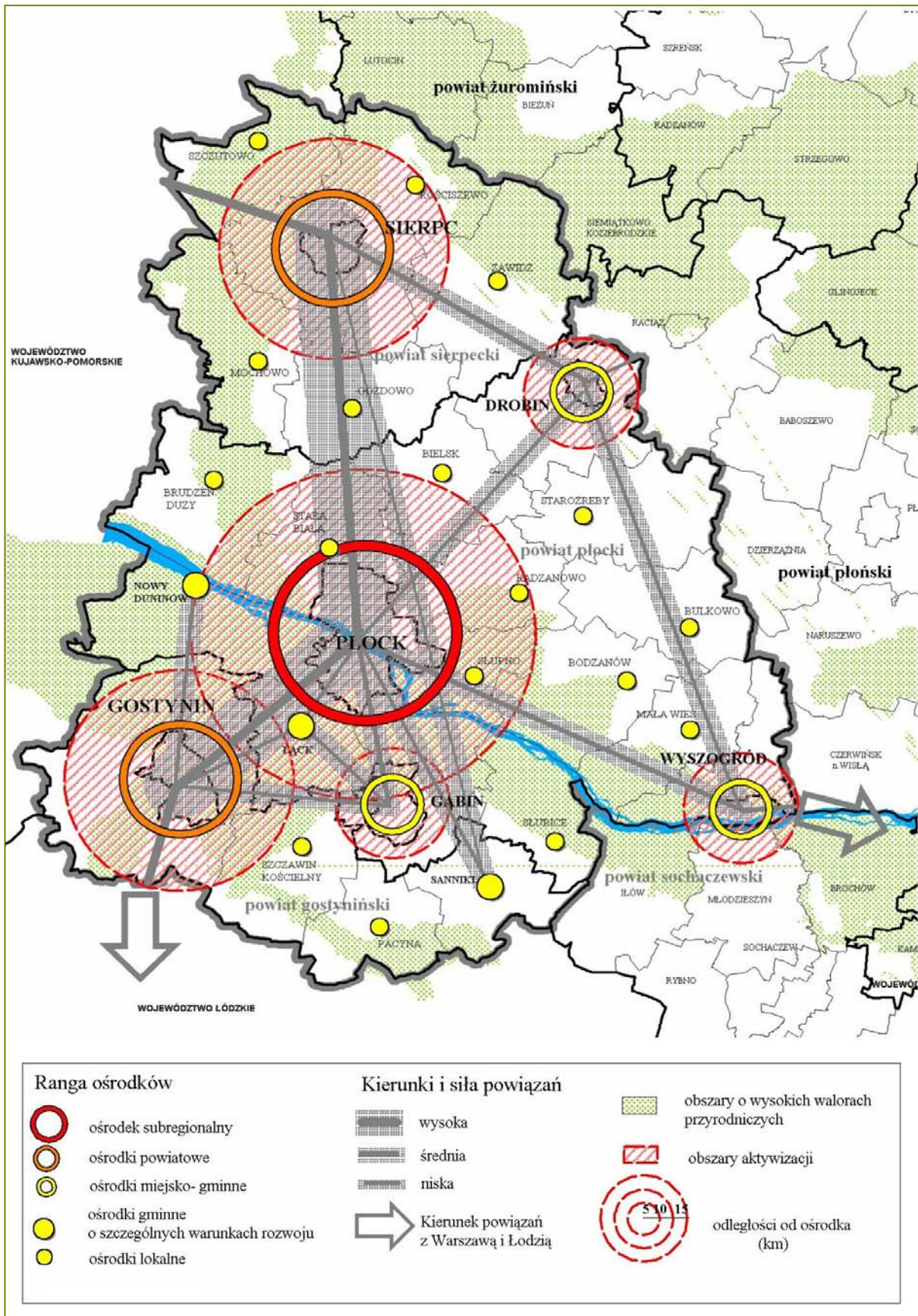
- rozwój ośrodka subregionalnego – Płock posiada rozwinięte różnorodne funkcje o znaczeniu subregionalnym, regionalnym i ponadregionalnym, związane z przemysłem petrochemicznym i rafineryjnym, z rozwijającym się szkolnictwem wyższym oraz instytucjami kulturalnymi,
- rozwój średnich miast subregionu płockiego – Gostynin, Sierpc – wzmocnienie ich potencjału społeczno-ekonomicznego i turystycznego, w tym: wsparcie infrastruktury technicznej, wspomagającej działalność inwestycyjną przedsiębiorstw, turystykę, usługi rynkowe, wsparcie absorpcji innowacji, zwiększenie sieci usług kultury, poprawa warunków życia mieszkańców poprzez modernizację infrastruktury społecznej i komunalnej; na poziomie ponadlokalnym pełnią one funkcję obsługi ludności w zakresie szkolnictwa średniego i zawodowego, specjalistycznej opieki zdrowotnej, kultury, otoczenia biznesu i administracji (m.in. instytucje i służby podległe Starostwu Powiatowemu, Urząd Skarbowy, Inspektoraty PZU i ZUS, Państwowa Straż Pożarna, Oddział PCK itp.),
- rozwój lokalnych ośrodków obsługi ludności (Gąbin, Drobin, Wyszogród) o zróżnicowanej aktywności gospodarczej; czynnikami różnicującymi ich potencjał jest usytuowanie, warunki skomunikowania, wielkość (liczba ludności) oraz nasycenie funkcjami usługowymi i produkcyjnymi,
- poprawa powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi (w tym wsparcie usług komplementarnych).

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich stanowi ważny element budowania trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu płockiego i osiągnięcia jego spójności terytorialnej. Potencjał rolniczy stanowi mocną stronę subregionu, a na obszarach wiejskich skupiają się szanse wielokierunkowego rozwoju, zwłaszcza związanego z turystyką, sportem i rekreacją. Rozwój obszarów w dużym stopniu uzależniony jest od doinwestowania infrastruktury, poprawy ich dostępności i sprawności obsługi oraz bardziej racjonalnego kształtowania osadnictwa.

Małe miasta (Gąbin, Drobin i Wyszogród), które pełnią rolę ogniw rozwoju otaczających je obszarów wiejskich, powinny stać się bardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania, m.in. poprzez rozwój usług rynkowych, przywrócenie rangi w życiu społecznym, ochronę dziedzictwa kulturowego, tradycji miejsca i kultury ludowej.

Ukształtowane już powiązania strukturalne w subregionie płockim wymagają ciągłego monitorowania i wskazywania obszarów współpracy, formułowania nowych celów i wartości w lokalnych wspólnotach.

Mapa 12. Model policentryczny – ranga powiązań

Źródło: Opracowanie własne

4. KSZTAŁTOWANIE ROZWOJU MIAST

4.1. Polityka rozwoju miast w dokumentach europejskich i krajowych

Polityka Unii Europejskiej w dziedzinie rozwoju przestrzennego jest realizowana poprzez kreowanie **zrównoważonej struktury przestrzennej**.

Na Nieformalnym Spotkaniu Ministrów ds. Rozwoju Miast i Spójności Terytorialnej (Lipsk, 24-25 maja 2007 roku), w kierunku bardziej konkurencyjnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów, wyznaczono zadanie na przyszłość: **wzmocnienie spójności terytorialnej Unii Europejskiej**. Przyjęto również dokumenty: *Agendę Terytorialną Unii Europejskiej* (ang. *Territorial Agenda for the European Union*), *Kartę Lipską nt. Zrównoważonych Miast Europejskich* (ang. *Leipzig Charter on Sustainable European Cities*).

Fundamentem *Agendy Terytorialnej* są trzy główne cele Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (EPRP), a mianowicie:

- rozwój zrównoważonego i policentrycznego systemu miast oraz nowych partnerów pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi,
- zapewnienie równego dostępu do infrastruktury i wiedzy,
- zrównoważony rozwój, rozsądne zarządzanie oraz ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, wzmocnianie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych,

oraz priorytetów *Agendy Terytorialnej*, m.in.:

- wzmocnianie rozwoju policentrycznego oraz innowacji poprzez tworzenie sieci współpracy regionów miejskich i miast,
- nowe formy partnerstwa i zarządzania terytorialnego w układzie miasto – wieś,
- wspieranie regionalnych klastrów konkurencyjności i innowacji w Europie,
- wzmocnianie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych.

W *Karcie Lipskiej nt. Zrównoważonych Miast Europejskich*, mając na uwadze wyzwania i szanse, jak również różne aspekty: historyczne, gospodarcze, społeczne i ekologiczne europejskich miast, ministrowie odpowiedzialni za rozwój miast zgodzili się na wspólne zasady i strategię dotyczące polityki rozwoju miejskiego. Stwierdzono, że **zintegrowane podejście do planowania miast** jest warunkiem koniecznym zrównoważonego rozwoju miast europejskich. Główne tematy poruszone w karcie dotyczą strategii na rzecz modernizacji w budownictwie miejskim, ożywienia lokalnej gospodarki i lokalnego rynku pracy, czystego transportu miejskiego i integracji migrantów.

Karta Lipska, stanowiąc impuls polityczny, umożliwia państwom członkowskim udział w pracach Komisji Europejskiej, w szczególności w zakresie raportu komisji nt. dalszego procesu formowania polityki spójności planowanej na 2010 rok, poprzez przekazanie swoich doświadczeń z realizacji zintegrowanych strategii rozwoju miejskiego.

Coraz bardziej potrzebne są zintegrowane strategie i skoordynowane działania wszystkich osób i instytucji zaangażowanych w proces rozwoju miast, które sięgają poza granice pojedynczych miast i wspólnot lokalnych (gmin).

W przeanalizowanych zapisach, dotyczących **pozycji miast**, w krajowych dokumentach strategicznych: *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia*, *Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego* i *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, wiele miejsca poświęca się problematyce **rozwoju obszarów miejskich jako głównych węzłów innowacyjności i konkurencyjności**.

W *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013*, wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie (*Narodowa Strategia Spójności*) przewiduje się m.in.:

- pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich,
- wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych miast, równomiernie rozmieszczonych i zaspokajających popyt społeczny w zakresie najwyżej zorganizowanych usług, infrastruktury biznesu, kultury, nauki, szkolnictwa wyższego, zdrowia i handlu,
- rewitalizację i odnowę miast o istotnym znaczeniu dla rozwoju otaczających je układów lokalnych, poprawę dostępności transportu lotniczego i likwidację izolacji regionów,
- poprawę infrastruktury transportowej w relacjach między głównymi ośrodkami miejskimi a innymi miastami oraz w relacjach miasto – wieś.

Mając na celu ochronę, wzmocnienie i dalszy rozwój miast, koordynacja między miastem i regionem musi być wzmocniona. Celem jest osiągnięcie partnerstwa pomiędzy miastami i obszarami wiejskimi, jak również pomiędzy małymi, średnimi i dużymi miastami.

Misją polskiej polityki miejskiej jest służenie rozwojowi miast, jako biegunów wzrostu gospodarczego, kulturowego i społecznego, przy zachowaniu i wspieraniu ich spójności urbanistycznej, integralności społecznej i kulturowej oraz dziedzictwa kulturowego. Polityka ta ma uwzględniać hierarchiczną strukturę powiązanych ze sobą ośrodków miejskich oraz policentryczny układ przestrzenny w skali Polski, umożliwiający transfer rozwoju na inne obszary kraju czy Unii Europejskiej.

Policentryczny charakter przestrzeni Polski stanowi wyjątkowy atut w kreowaniu wielosektorowej i wielopodmiotowej polityki wobec miast, która stwarza realne szanse na przyspieszenie rozwoju kraju w globalnym procesie rozwoju.

Miasto powinno tak ukierunkować swój rozwój, aby posiadało i utrzymało **charakter ośrodka konkurencyjnego w wymiarze krajowym i europejskim**. Dlatego należy dążyć i umacniać zachodzące relacje, a także pozyskiwać nowe elementy, wpływające na konkurencyjność, takie jak:

- utworzenie warunków do pozyskiwania i przekazywania importu oraz eksportu czynników produkcji,
- tworzenie warunków do ustanawiania siedzi międzynarodowych firm i instytucji utrzymujących relacje z zagranicą,
- organizowanie międzynarodowych spotkań,
- rozwijanie sektora usług dla odbiorców zagranicznych,
- dążenie do uzyskania powiązań transportowych i telekomunikacyjnych.

Kształtowanie polityki regionalnej państwa jest ukierunkowywane na podniesienie konkurencyjności regionów, poszczególnych miast, metropolii i gmin.

Podstawowe działania, związane z polityką przestrzenną i regionalną, zmierzającą do podniesienia konkurencyjności, dotyczą stwarzania sprzyjających makrostrukturalnych warunków organizacyjno-przestrzennych, czyli tzw. uwarunkowań zewnętrznych lub korzyści zewnętrznych. Zagospodarowanie przestrzenne kształtowane jest tak, aby wzmocnić siłę przyciągania inwestycji korzystnych z punktu widzenia rozwoju regionalnego.

4.2. Planowane działania oraz wsparcie skierowane do obszarów pozametropolitalnych

Głównym problemem województwa mazowieckiego jest silne zróżnicowanie przestrzenne potencjałów społeczno-gospodarczych oraz wewnętrznych procesów rozwojowych. Istotne są zatem działania mające na celu zwiększanie spójności województwa i kształtowanie mechanizmów generujących rozwój nie tylko w pasmach aktywizacji gospodarczej, ale również rozszerzenie działań rozwojowych na obszary pozametropolitalne, na średnie i małe miasta oraz tereny wiejskie. Rozwój policentryczny pozwoli uniknąć nadmiernej koncentracji poten-

cjału gospodarczego i demograficznego w centralnym obszarze i stworzy szansę na tworzenie ośrodków równoważenia rozwoju, które będą pośredniczyć pomiędzy centrum a środowiskiem lokalnym.

Zgodnie z polityką rozwoju województwa, w *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020* stawia się na zachowanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa w warunkach zrównoważonego rozwoju, która pozwoli na rozwój miast subregionalnych i pozostałych ośrodków miejskich oraz przyczyni się do aktywizacji i modernizacji obszarów peryferyjnych.

Wyzwania dotyczące aktywizacji i modernizacji obszarów pozametropolitalnych, zawarte w ww. *Strategii*, realizowane są poprzez działania ukierunkowane na:

- podnoszenie standardów technicznych połączeń obwodowych w regionie, takich jak:
 - *Wielka Obwodnica Mazowska* w paśmie ośrodków subregionalnych: **Płock**, Ciechanów, Siedlce, Radom,
 - *Duża Obwodnica Warszawy* w paśmie ośrodków miejskich: Sochaczew, Grójec, Góra Kalwaria, Mińsk Mazowiecki, Wyszaków, **Wyszogród**,
- budowę autostrady A-2 oraz rozbudowę dróg krajowych o parametrach dróg ekspresowych (S7, S8, S10, S12, S17, S19),
- przebudowę pozostałych dróg krajowych (w tym: **nr 61 i nr 62**),
- usprawnianie i uzupełnianie sieci dróg wojewódzkich, w szczególności w pasmach o największym natężeniu ruchu drogowego,
- zwiększenie niewystarczającej obecnie liczby przepraw mostowych, szczególnie przez **Wisłę**, Bug i Narew,
- rozwój infrastruktury lotniczej poprzez:
 - rozbudowę istniejącego Portu Lotniczego im. F. Chopina o nowy terminal oraz połączenia drogowo-kolejowe z centrum miasta i układem zewnętrznym,
 - utworzenie mazowieckiej subregionalnej sieci lotnisk cywilnych (Płock, Sochaczew-Balice, Radom-Sadków, Nowe Miasto n/Pilicą). Regionalne porty lotnicze zwiększą mobilność ludności oraz zaktywizują przyległe tereny gospodarczo i inwestycyjnie.
- lokalizowanie centrów logistycznych dla rozwoju intermodalnego transportu towarów poza granicami Warszawy, w ścisłym powiązaniu z *Wielką Obwodnicą Mazowsza* i *Dużą Obwodnicą Warszawy*.

W przeprowadzonej *Ocenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*¹¹, dla badanego obszaru, realizacja polityk przedstawia się następująco:

1. Wspomaganie wybranych ośrodków osadniczych.

Polityka ta adresowana jest do:

- **ośrodków subregionalnych** równoważenia rozwoju (**Płock**),
- wybranych miast i miejscowości gminnych, jako **wielofunkcyjnych ośrodków aktywizacji regionów (Gąbin, Gostynin, Drobin, Sierpc)**.

Celem tej polityki jest poprawa warunków życia mieszkańców tych jednostek osadniczych, wzrost funkcji metropolitalnych Warszawy oraz zwiększanie ich pozytywnego oddziaływania na otaczające tereny w zakresie obsługi ludności.

¹¹ Wyciąg z *Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2006.

W ośrodkach subregionalnych polityka ta koncentruje się na rozwoju szkolnictwa wyższego i zawodowego, rozwoju specjalistycznej opieki medycznej, rozbudowie infrastruktury ochrony środowiska oraz ożywieniu gospodarczym, w szczególności poprzez:

- zakładanie nowych placówek szkolnictwa wyższego (w Płocku), tworzenie zamiejscowych placówek uczelnianych (w Gostyninie, Sierpcu), rozszerzanie struktury i profilu kształcenia na wszystkich poziomach nauczania,
- rozbudowę i modernizację służby zdrowia,
- rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej, służącej poprawie standardów środowiskowych (głównie w formie inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków),
- powstawanie przestrzeni wysokich technologii: *Centralnego Okręgu Wiedzy, Edukacji, Nauki, Wysokich Technik i Technologii, Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego*.

W innych miastach i miejscowościach gminnych działania dotyczą poprawy poziomu szkolnictwa ponadpodstawowego oraz rozwoju inwestycji infrastruktury ochrony środowiska poprzez:

- budowę i zakładanie nowych szkół średnich (w Drobinie) i gimnazjów, często razem z bazą sportową (hale sportowe w Wyszogrodzie, Słupnie, Łącku),
- zmianę struktury przestrzennej szkół średnich oraz profili nauczania, umożliwiającą zdobycie wykształcenia średniego większej liczbie ludności zamieszkującej obszary wiejskie,
- rozbudowę i modernizację służby zdrowia,
- rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej, służącej poprawie standardów środowiskowych.

Ośrodki na omawianym obszarze zakwalifikowano na podstawie zachodzących przemian, dokonujących się w analizowanych miastach. Przemiany te oceniano według wybranych kryteriów: dynamiki liczby ludności, liczby pracujących i podmiotów gospodarczych, przeciętnych nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca, poziomu bezrobocia oraz badań sondażowych, według których wydzielono ośrodki charakteryzujące się:

- **widoczną poprawą sytuacji społeczno-gospodarczej** (Płock, Gostynin),
- **niewielką poprawą sytuacji społeczno-gospodarczej** (Wyszogród, Sierpc),
- **względłą stabilizacją sytuacji społeczno-gospodarczej** (Gąbin, Drobin).

2. Przeciwdziałanie nadmiernym dysproporcjom rozwojowym.

Obszar płocki

Rozwój Płocka, jako ponadregionalnego ośrodka równoważenie rozwoju, zwłaszcza w zakresie szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego i instytucji otoczenia biznesu, realizowany jest poprzez:

- rozwój szkolnictwa wyższego w zakresie nowych kierunków kształcenia i kadry naukowej (wzrosło zainteresowanie zaocznymi formami kształcenia i kształceniem ustawicznym, zwiększyła się liczba studentów na studiach podyplomowych, powstało Regionalne Centrum Szkolenia dla Władz Lokalnych (CIFAL) z siedzibą w Płocku, które prowadzi szkolenia dla Europy Środkowo-Wschodniej,
- rozwijanie efektywnego partnerstwa publiczno-prawnego – UNDP (Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Gospodarczego), które skutkuje inicjatywami, takimi jak: Forum dla Płocka, Fundusz Grantowy, Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- powstanie *Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego*, którego misją jest kreowanie i wspomaganie procesów gospodarczych, opartych na nowoczesnych technologiach,

- powstanie zakładu Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o., który wprowadza wysokie standardy w przemyśle i przetwórstwie tworzyw sztucznych w Polsce,
- rozwijanie leczenia specjalistycznego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Płocku (utworzenie Pracowni Hemodynamicznej, Pracowni Rezonansu Magnetycznego).

Wspomaganie rozwoju ośrodka powiatowego Gostynina oraz gminnych: Drobina, Gąbina i Wyszogrodu, w zakresie funkcji obsługi ludności i rolnictwa, realizowane jest poprzez:

- zmianę struktury, liczby szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz profili nauczania,
- budowę gimnazjów, hal sportowych (Wyszogród),
- renowację zabytkowego rynku w Wyszogrodzie, remont zabytkowej kaplicy z basztą oraz rekonstrukcja zabudowy wzgórza zamkowego w Gostyninie (w trakcie realizacji), remont zabytkowego Zespołu Pałacowo-Parkowego im. F. Chopina w Sannikach (pow. gostyniński), wpisanie w 2005 roku historycznego układu urbanistycznego Drobina do rejestru zabytków województwa mazowieckiego,
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej w Wyszogrodzie,
- powstanie Centrum Powiadamiania Ratunkowego w Płocku oraz zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego, wyposażonych w nowoczesne, spełniające wymogi europejskie, karetki wypadkowe (w Gąbinie, Wyszogrodzie i Sierpcu).

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych:

- zakończono budowę nowego mostu na Wiśle z częścią dróg dojazdowych,
- budowa obwodnic w Gostyninie i Sierpcu, które wyprowadzą ciężki ruch z centrum miast.

Wykreowanie Płocka, historycznej stolicy Mazowsza, na krajowy ośrodek turystyki kulturowej realizowane jest poprzez:

- uruchomienie procedury formalno-prawnej uznania Starego Miasta Płocka za *Pomnik Historii*,
- podjęcie działań dążących do wykreowania Płocka na ośrodek turystyki kulturowej, położony na trasie *Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego*,
- oddanie do użytku nowej siedziby Muzeum Mazowieckiego, które poszerzyło swoją ofertę,
- modernizację zespołu opactwa pobenedyktynskiego,
- podwyższenie standardu oferowanych miejsc noclegowych i usług turystycznych,
- zwiększenie oferty ilościowej i jakościowej imprez kulturalnych (koncerty organowe w katedrze, *Dni Historii Płocka*),
- oddanie do użytku sali koncertowej dla Płockiej Orkiestry Symfonicznej na 500 miejsc i modernizację budynku Szkoły Muzycznej,
- budowę amfiteatru o powierzchni 4 tys. m² na ok. 3500 widzów.

Rozwój turystyki, z wykorzystaniem walorów przyrodniczych doliny Wisły i Pojezierza Gostynińskiego, realizowany jest poprzez:

- rozwój turystyki kwalifikowanej (odnotowano znaczny wzrost długości tras rowerowych, powstają przystanie żeglarskie na zbiorniku włocławskim, działła Nadwiślańska Przystań Żeglugi Pasażerskiej, oferująca rejsy wycieczkowe po Wiśle),
- powstanie Centrum Informacji Turystycznej, promującego atrakcje turystyczne obszaru,

- poparcie przez Zarząd Województwa Mazowieckiego Projektu Sieciowego pn. *Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza* (projekt zakłada „pokrycie” Mazowsza siecią bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz siecią 300 baz noclegowych, przeznaczonych dla turystów),
- organizowanie i współfinansowanie, od 2001 roku przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, konkursu *Stolica Kulturalna Mazowsza* (przyznany tytuł jest wyróżnieniem, nadawanym najbardziej aktywnym ośrodkom kulturalnym, a zarazem promocją miniregionów Mazowsza); władze miasta i powiatu sierpeckiego otrzymały symboliczne klucze do *Stolicy Kulturalnej Mazowsza*.

Podnoszenie poziomu produkcji rolnej realizowane jest poprzez:

- rozwój specjalizacji produkcji rolnej w zakresie trzody chlewnej, której poziom utrzymuje się w dalszym ciągu powyżej średniej krajowej,
- wzrost produkcji bydła i drobiu.

Zachowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo realizowane jest poprzez:

- wprowadzenie formy ochrony: *Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000*, obejmujący Dolinę Środkowej Wisły,
- zlikwidowanie i zrekultywowanie składowiska w Rogowie (gm. Bulkowo), Worowie-Wyrobach (gm. Starożreby), Łysej Górze (gm. Bodzanów),
- przystąpienie Płocka do Europejskiego Systemu Zarządzania Środowiskiem (EMAS).

Wdrażanie programów rolno-środowiskowych.

Ze względu na walory przyrodnicze, gminy położone w strefie Wisły zaliczono do II strefy priorytetowej wdrażania *Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego*. Zainteresowanie samorządów programem jest stosunkowo niewielkie. Relatywnie najwięcej chętnych do korzystania z oferowanych pakietów jest w gminie Gostynin.

Dla obszaru subregionu płockiego opracowano *Założenia Programu Działań w Płockim Obszarze Problemowym*¹², które są istotnym uzupełnieniem działań planowanych i programowanych na poziomie regionalnym. Dokument stał się narzędziem komunikacji społecznej, odpowiedzią na potrzeby mieszkańców subregionu płockiego i był wykorzystywany w realizacji potrzeb obywateli, organizacji pozarządowych, jak i jednostek administracji publicznej wszystkich szczebli.

W dokumencie wyznaczono 5 celów głównych wraz z celami pośrednimi i z podporządkowanymi im kierunkami działań:

1. Płock jako ponadlokalny ośrodek równoważenia rozwoju (wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodka subregionalnego, zwłaszcza w zakresie szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego oraz instytucji otoczenia biznesu; wykreowanie Płocka, historycznej stolicy Mazowsza, na krajowy ośrodek turystyki).

2. Podnoszenie poziomu produkcji rolnej poprzez rozwój specjalizacji oraz ekologizacja rolnictwa (podnoszenie konkurencyjności gospodarstw rolnych, wspieranie specjalizacji produkcji rolnej, rozwój przedsiębiorczości i agroturystyki).

3. Wspomaganie potencjału rozwojowego miast: Gostynina, Sierpca, Drobin, Gąbina i Wyszogrodu w zakresie funkcji obsługi ludności, rolnictwa i turystyki (podnoszenie standardów usług w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej, edukacji i kultury oraz turystyki, podnoszenie standardów obsługi rolnictwa, aktywizacja gospodarcza obszaru).

¹² *Mazowsze. Analizy i Studia* nr 1(16)/2008.

4. Zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego (promocja, kreacja i rozwój marki oraz konkurencyjnych produktów turystycznych, ochrona i wykorzystanie zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego: Pojezierza Gostynińskiego i doliny Wisły, jezior: Szczytowskiego i Urszulewskiego oraz dorzecza rzek: Sierpienicy i Skrwy).

5. Realizacje inwestycji w zakresie sieci transportowej i infrastruktury technicznej (poprawa bezpieczeństwa publicznego oraz dostępności komunikacyjnej i transportu, rozwój lokalnej infrastruktury technicznej, służącej wzmocnieniu potencjałów obszarów wiejskich i miast).

Tworząc wspólnotę regionalną, należy pielęgnować tradycje regionalne. **Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009**, przyjęty uchwałą nr 226/05 z dnia 19 grudnia 2005 roku, tworzy warunki dla kreowania i realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami na terenie województwa oraz wykorzystania dziedzictwa kulturowego jako czynnika wpływającego na rozwój regionu, co określono w celu strategicznym:

Utrwalenie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej Mazowsza w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych; kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo-kulturowych.

W Programie określone zostały działania i zadania mające na uwadze:

- zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu (integracja systemów ochrony krajobrazu, przyrody i dziedzictwa kulturowego),
- ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych (promowanie tradycyjnych wzorców lokalnej architektury, wspieranie rewitalizacji zespołów ruralistycznych i urbanistycznych),
- utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców (wykorzystanie tożsamości i wartości dziedzictwa jako elementu rozwoju regionalnego i lokalnego; wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z edukacją regionalną; wspieranie twórczości artystycznej, ludowej o znaczeniu lokalnym, regionalnym i ogólnonarodowym),
- promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (promocja kultury ludowej).

ZAKOŃCZENIE

Policentryczność sieci osadniczej, charakterystyczna dla struktury miast w subregionie plockim, postrzegana jest jako pożądana, optymalna forma struktury osadniczej. Pozwala na budowanie kanałów dyfuzji procesów rozwojowych, na równoważenie procesów koncentracji oraz stanowi punkt wyjścia dla trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Niniejsze opracowanie jest próbą identyfikacji potencjałów społeczno-gospodarczych, podstawowych funkcji oraz zasięgów oddziaływania miast położonych w subregionie plockim.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można wyciągnąć szereg wniosków:

1. Subregion plocki to obszar o wielkim potencjale rozwojowym:
 - duży potencjał demograficzny, gospodarczy, przyrodniczy, kulturowy (zabytki materialne i niematerialne, aktywność społeczna w zakresie kultywowania tradycji ludowych),
 - średnia odległość miast od ośrodka subregionalnego (Płocka) wynosi 29 km, a największa 40 km (Wyszogród),
 - w 2006 roku współczynnik urbanizacji subregionu wynosił 52,3% i był niższy niż w województwie (65%),
 - rynek pracy subregionu jest wyraźnie spolaryzowany, a jego największy potencjał skupiony jest w Płocku (68 % pracujących w subregionie).
2. Dominującą pozycję w strukturze funkcjonalno-przestrzennej osadnictwa zajmuje Płock – miasto na prawach powiatu o bardzo dużym potencjale ekonomicznym (centrum przemysłu petrochemicznego Polski i Europy Środkowej). Miasto o znaczącym w subregionie i województwie potencjale kulturalnym i dziedzictwa kulturowego (potencjalny krajowy ośrodek turystyki kulturowej), który odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu policentrycznej sieci osadniczej, umożliwiającą tworzenie wielodyscyplinarnych środowisk kultury oraz rozwój turystyki kulturowej i krajobrazowej.
3. Pozostałe miasta subregionu plockiego cechuje znaczący udział ludności w wieku mobilnym, co może być pozytywnym zjawiskiem dla rozwoju tych ośrodków miejskich. W policentrycznym systemie miejskim subregionu miasta, pełniące rolę wielofunkcyjnych ośrodków (Gostynin i Sierpc) i małe (Gąbin, Drobin i Wyszogród) oraz ich współzależności, kształtują struktury szczególnie ważne dla obszarów wiejskich. Miasta – siedziby gmin miejsko-wiejskich są silnymi ośrodkami gminnymi i stanowią uzupełniającą rolę w stosunku do miast – siedzib powiatów. Stanowią centra aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich.
4. Miasta subregionu plockiego mają coraz więcej różnych współzależności funkcjonalnych z otaczającymi je obszarami. Te współzależności wymagają współpracy i wspomagania, w celu wzmocnienia subregionu jako całości, w warunkach konkurencji oraz aby umożliwić im współpracę oraz wzajemną komplementarność (wzajemne uzupełnianie się).

Wpływ czynników zewnętrznych na rozwój miast subregionu jest coraz większy i dlatego rozwiązywanie problemów nie jest możliwe tylko przez władze lokalne. Rozwój miast staje się przedmiotem zainteresowania na wszystkich poziomach zarządzania, a formułowanie i prowadzenie racjonalnej polityki miejskiej i przestrzennej staje się jednym z ważniejszych zadań. Prowadzona polityka, zbudowana na wspólnych interesach, musi zachęcać do efektywnej współpracy między miastami i ich otoczeniem. Polityka regionalna i działania wobec miast subregionu plockiego koncentrują się głównie na:

- wsparciu utrzymania sieci lokalnej infrastruktury społecznej na poziomie umożliwiającym zrównoważony rozwój oraz na działaniach mających na celu wykorzystanie en-

dogenicznych czynników rozwoju, w szczególności poprzez wspieranie i tworzenie nowych zakładów przemysłowych, małych i średnich przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, wyższych uczelni (w Płocku, Gostyninie i Sierpcu), szkół policealnych i ponadgimnazjalnych oraz placówek lecznictwa specjalistycznego,

- samorząd województwa, kierując się w swoich działaniach zmniejszeniem dysproporcji pomiędzy Warszawą a resztą województwa, podejmuje różne formy wspierania ukierunkowane na:
 - upowszechnianie kultury i sztuki,
 - podnoszenie aktywności ludzi z ośrodków miejskich,
 - zachowanie i popularyzację dziedzictwa historyczno-kulturowego Mazowsza,
- istotną rolę odgrywają działania mające na celu modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej, zwłaszcza transportowej, gdyż wzdłuż korytarzy infrastrukturalnych powstają pasma aktywności gospodarczej (usprawnienia powiązań miast z siecią dróg o znaczeniu krajowym i międzynarodowym – *Wielka Obwodnica Mazowsza*, *Duża Obwodnica Warszawy*). Wzrost poziomu dostępności komunikacyjnej przyczynia się do podwyższenia spójności przestrzennej subregionu płockiego i województwa.

Wzmocnienie potencjału ośrodków miejskich subregionu płockiego wymaga:

1. W Płocku (ośrodek subregionalny) – umocnienia przede wszystkim pozycji szkół wyższych, instytucji naukowo-badawczych, rozwoju instytucji specjalistycznej opieki medycznej, umacniania instytucji kulturalnych znaczenia regionalnego i ponadregionalnego, rozwijania sektora otoczenia biznesu.
2. W Gostyninie i Sierpcu (ośrodki powiatowe) – rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego, rozwoju lecznictwa specjalistycznego (w Gostyninie), wzmocnienia instytucji kultury o znaczeniu ponadlokalnym (np. bibliotek, księżnic miejskich), wykreowania ośrodków na centra obsługi ruchu turystycznego (w tym rozwój bazy usług turystyki, rekreacji i sportu), wspomagania przedsiębiorczości.
3. W pozostałych miastach (ośrodkach miejsko-gminnych): Drobinie, Gąbinie i Wyszogrodzie – zapewnienia obsługi mieszkańców gmin, głównie w zakresie edukacji (na poziomie podstawowym, gimnazjalnym), służby zdrowia (podstawowej opieki zdrowotnej), pomocy społecznej, obsługi rolnictwa oraz stwarzania podstaw do wielofunkcyjnego rozwoju.

Policentryczny charakter przestrzeni subregionu płockiego stanowi wyjątkowy atut w kreowaniu polityki miejskiej, która przyspieszy rozwój całego obszaru. Wspieranie przez samorząd województwa rozwoju policentrycznej sieci miast jest jednym z najefektywniejszych instrumentów realizacji ogólnych celów rozwoju regionu. Przedstawione w opracowaniu działania, podejmowane przez samorząd województwa oraz pozostałe samorządy subregionu, mają na celu zwiększanie spójności województwa i kształtowanie mechanizmów generujących rozwój na obszary pozametropolitalne, na miasta średnie i małe oraz na tereny wiejskie.

ANEKS

Mazowsze Płockie w wydawnictwach i czasopiśmie¹³

Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego gromadzi zbiory regionalne, zwane *plociana* i dotyczące Mazowsza Płockiego, które obejmują: miasto Płock oraz powiaty: płocki, gostyniński i sierpecki. Zakres księgozbioru tworzą pozycje ze wszystkich dziedzin wiedzy o Płocku, o Mazowszu Płockim i dawnym województwie płockim. Wśród nich należy wymienić:

Książki dotyczące: architektury, rzeźby, malarstwa, fotografii, muzyki, teatru – najwartościowsze to m.in.:

- K. Askanas, *Sztuka Płocka*,
- ks. L. Grabowski, *Katedra płocka*,
- K. Czarnecki, *Płockie życie artystyczne w latach 1900-1939*,
- K. Czarnecki, *Ikonaografia Płocka w malarstwie, rysunku i sztuce*,
- ks. A. Leleń, *Religijna kultura Mazowsza Płockiego 1864-1918*,
- E. Ciólkowska-Ćwik, *Dzieci Płocka*,
- B. Konarska-Pabiniak, *Płocka Melpomena: teatr zawodowy i amatorski 1808-1975*.

Monografie:

- abp. A. J. Nowowiejski, *Płock: monografia historyczna*,
- Gieysztora (red.), *Dzieje Płocka*,
- J. Szczepański, *Dzieje Gąbina do 1945 r.*,
- M. Chudzyński (red.), *Dzieje Gostynina i ziemi gostynińskiej*,
- *Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej*.

Biografie i pamiątki osób związanych z Płockiem i ziemią płocką to np.:

- M. Macieszyna, *Pamiętnik Płocczanki*,
- E. A. Wesołowska, *Paweł Włodkowic – współczesne znaczenie poglądów i dokonań*,
- F. Lichodziejewska (oprac.), *Pamiętnik 1918-1922 Władysława Broniewskiego*,
- N. Kassan, *Górnicy: płoccy przemysłowcy XIX/XX wieku*,
- *Kalendarium życia Antoniego Juliana Nowowiejskiego biskupa płockiego 1908-1941*.

Przewodniki, informatory poświęcone miastom, gminom, powiatom i Mazowszu. Do najważniejszych pozycji należą:

- *Województwo płockie: monografia regionalna*,
- *Mazowsze z cyklu Regiony historyczno-kulturowe*,
- *Katalog województwa mazowieckiego*,
- S. Kulczyk, *Mazowsze na weekend*,
- *Powiat płocki*,
- *Powiat sierpecki*,
- *Płock i okolice*,
- *Płock: przewodnik po Starym Mieście*,
- Szychowski, *Przewodnik po Płocku i Ziemia Płocka*,
- J. Stefański, *Płock od A do Z*.

Są również wydawnictwa informujące o warunkach geograficznych, atrakcjach turystycznych, zabytkach w miastach i gminach powiatu płockiego.

¹³ Opracowano na podstawie strony internetowej www.bibl.plock.pl/biuletyny/dobron1.doc

Publikacje o plockim regionie – najbardziej znaczące to:

- L. Szatkowska, *Szara legenda*,
- B. Konarska-Pabiniak, *Płocka Melpomena: teatr zawodowy i amatorski 1808-1975*,
- B. Konarska-Pabiniak, *Życie kulturalno-literackie Płocka w 2. połowie XIX wieku*,
- R. Kobendza, *Płockie Towarzystwo Wioślarskie 1885-1939*,
- R. Knapieński, *Credo Apostolorum w romańskich Drzwiach Płockich*,
- ks. M. M. Grzybowski, *Dekanat wyszogrodzki*,
- ks. A. Leleń, *Religijna kultura muzyczna Mazowska Płockiego (1864-1918)*,
- W. Smaszcz, *Ksiądz Jan w Płocku*,
- Papierowski, J. Stefański, *Płocczanie znani i nieznani*.

Czasopisma naukowe

- „Notatki Płockie”, kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego wydawany od 1956 roku,
- „Studia Płockie” (od 1973 roku),
- „Rocznik Muzeum Mazowieckiego” (od 1972 roku),
- „Płocki Rocznik Historyczno-Archiwalny” (1995-1999),
- „Mazowsze” (od 1994 r.), „Warszawa i Mazowsze” (1997-2001),
- „Rocznik Mazowiecki” (od 1967 roku),
- „Zeszyty Regionalne” (1991-2000).

Cennym uzupełnieniem zbiorów regionalnych są **dokumenty życia społecznego** (dżs-y), gromadzone w plockiej bibliotece od 1975 roku. Zasób ten stanowią różnego rodzaju zaproszenia, programy imprez kulturalnych, sztuk teatralnych, afisze, plakaty, materiały promocyjno-reklamowe, katalogi wystaw. Zawartość treściowa dżs-ów wiąże się ściśle z życiem społeczeństwa *Subregionu Płockiego*, z wszelkimi jego aspektami społecznymi, przejawami kultury materialnej, religijnej i szeroko pojętej twórczości artystycznej. Rozrastają się zbiory regionalne, co świadczy o zainteresowaniu problematyką historyczną i teraźniejszą miasta Płocka oraz Mazowsza Płockiego.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Literatura:

Domański R. (red.)

1995, *Strategie rozwoju wielkich miast*, Biuletyn, PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa.

Heffner K., Marszał T. (red.)

2006, *Uwarunkowania rozwoju małych miast*, Biuletyn, PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa.

Problemy małych miast w rozwoju lokalnym i regionalnym, Biuletyn.

Herz L.

2005, *Mazowsze, Wędrowki po Polsce*, Warszawa

Jędraszko A.

2005, *Kurcząca się miasta*, „Urbanista”, nr 8.

Lorens P.

2005, *Gospodarka przestrzenna a polityka równoważenia rozwoju*, Studia Regionalne i Lokalne.

Markowski T. (red.)

2006, *Marketing Terytorialny*, PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Studia, Warszawa.

Miazga M.

2001, *Spoleczne problemy kształtowania przestrzeni*, IGP i K, Warszawa.

2002, *Raport z wyników spisów powszechnych. Województwo Mazowieckie*.

Samorząd Województwa Mazowieckiego

2004, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, MBPR, Warszawa

2006, *Ocena Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, Warszawa.

2005, *Wojewódzki Program Opieki nad zabytkami na lata 2006-2009*, Warszawa

2006, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013*, Urząd Marszałkowski, Warszawa

2006, *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020* (aktualizacja), MBPR, Warszawa

Starostwo Powiatowe w Płocku

2006, *Powiat płocki i gminy 2002-2006, O nową jakość samorządu*, Płock.

Stasiak A. (red.)

2003, *Problemy zagospodarowania terenów wiejskich w Polsce*, Biuletyn, PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa.

Urząd Statystyczny w Warszawie

2006, *Województwo Mazowieckie, Podregiony, powiaty, Gminy 2006*, Warszawa.

Wyganowski St., Furman St., Wyporek B.

2003, *Nowa karta ateńska 2003, Wizja miast XXI wieku*, Lizbona, Redakcja polska: Towarzystwo Urbanistów Polskich.

Zarząd Główny TUP

2000, *Europejska perspektywa rozwoju przestrzennego EPRP, Na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju obszaru Unii Europejskiej*, Warszawa.

Zwingle E.

1998, *Założenia metodyczne i organizacyjne planowania regionalnego*, IGP i K, Kraków.

2003, *Megamiasta*, „National Geographic”, wydanie specjalne, nr 1.

2005, *Karta Nowej Urbanistyki*, „Urbanista”, nr 6.

Internet:

Baza Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny, Dane dla jednostki terytorialnej – wersja elektroniczna, www.stat.gov.pl

SPIS MAP

Mapa 1. Miejska sieć osadnicza	7
Mapa 2. Ośrodki miejskie w subregionie plockim	9
Mapa 3. Historyczna sieć osadnicza	11
Mapa 4. Ponadlokalne systemy infrastruktury technicznej	14
Mapa 5. Walory środowiska przyrodniczego	16
Mapa 6. Gęstość zaludnienia	36
Mapa 7. Baza edukacyjna w subregionie plockim	61
Mapa 8. Opieka zdrowotna na obszarze subregionu plockiego	67
Mapa 9. Dziedzictwo kulturowe	74
Mapa 10. Potencjał kulturalny subregionu plockiego	78
Mapa 11. Zagospodarowanie turystyczne	82
Mapa 12. Model policentryczny – ranga powiązań	108

SPIS METRYCZEK

Metryczka 1. Miasto Płock	17
Metryczka 2. Miasto Gostynin	22
Metryczka 3. Miasto Sierpc	25
Metryczka 4. Miasto Gąbin	28
Metryczka 5. Miasto Drobin	30
Metryczka 6. Miasto Wyszogród	32

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Pojezierze Gostynińskie	13
Rysunek 2. Logo ZMP	93
Rysunek 3. Logo ZMN	93
Rysunek 4. Logo ZGRP	93
Rysunek 5. Logo SGTPG	94
Rysunek 6. Logo UNITAR	96
Rysunek 7. Logo CIFAL	96
Rysunek 8. Logo URBACT	96
Rysunek 9. Miasta uczestniczące w projekcie URBAMAS	97

SPIS SCHEMATÓW

Schemat 1. Typy ośrodków wynikające z uwarunkowań demograficznych	45
Schemat 2. Typy ośrodków miejskich – rynek pracy	59

Schemat 3. Typy ośrodków miejskich – oświata	64
Schemat 4. Typy ośrodków miejskich – ochrona zdrowia	71
Schemat 5. Typy ośrodków miejskich – dziedzictwo kulturowe	76
Schemat 6. Typy ośrodków miejskich – kultura	80
Schemat 7. Typy ośrodków miejskich – turystyka.....	86
Schemat 8. Typy ośrodków miejskich – sport i rekreacja.....	89
Schemat 9. Typy ośrodków miejskich – innowacyjność.....	92
Schemat 10. Funkcje miast.....	102
Schemat 11. Powiązania w subregionie płockim – istniejące i potencjalne.....	105
Schemat 12. Powiązania w subregionie płockim – istniejące i potencjalne.....	106

SPIS TABEL

Tabela 1. Typy ośrodków miejskich subregionu płockiego	103
--	-----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów miasta Płocka.....	18
Wykres 2. Struktura użytkowania gruntów miasta Gostynina	23
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów miasta Sierpca.....	26
Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów miasta Gąbina	29
Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów miasta Drobina.....	31
Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów miasta Wyszogrodu	33
Wykres 7. Struktura ludności według wieku dla miasta Płocka – wskaźnik procentowy.....	35
Wykres 8. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Płocka.....	37
Wykres 9. Struktura ludności według wieku dla miasta Gostynina – wskaźnik procentowy	38
Wykres 10. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Gostynina	38
Wykres 11. Struktura ludności według wieku dla miasta Sierpca – wskaźnik procentowy.....	39
Wykres 12. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Sierpca.....	39
Wykres 13. Struktura ludności według wieku dla miasta Gąbina – wskaźnik procentowy	40
Wykres 14. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Gąbina	41
Wykres 15. Struktura ludności według wieku dla miasta Drobina – wskaźnik procentowy.....	41
Wykres 16. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Drobina.....	42
Wykres 17. Struktura ludności według wieku dla miasta Wyszogrodu – wskaźnik procentowy	43

Wykres 18. Struktura ludności w wieku 13 lat i więcej, według poziomu wykształcenia, dla miasta Wyszogrodu	43
Wykres 19. Pracujący w miastach i powiatach	46
Wykres 20. Bezrobotni według wykształcenia w Płocku.....	47
Wykres 21. Bezrobotni według stażu pracy w Płocku	48
Wykres 22. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Gostyninie.....	49
Wykres 23. Bezrobotni według wykształcenia w Gostyninie	49
Wykres 24. Bezrobotni według stażu pracy w Gostyninie.....	50
Wykres 25. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Sierpcu	51
Wykres 26. Bezrobotni według wykształcenia w Sierpcu	51
Wykres 27. Bezrobotni według stażu pracy w Sierpcu	52
Wykres 28. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Gąbinie.....	53
Wykres 29. Bezrobotni według wykształcenia w Gąbinie	53
Wykres 30. Bezrobotni według stażu pracy w Gąbinie.....	54
Wykres 31. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Drobinie	55
Wykres 32. Bezrobotni według wykształcenia w Drobinie	55
Wykres 33. Bezrobotni według stażu pracy w Drobinie	56
Wykres 34. Pracujący według sektorów ekonomicznych w Wyszogrodzie	57
Wykres 35. Bezrobotni według wykształcenia w Wyszogrodzie.....	57
Wykres 36. Bezrobotni według stażu pracy w Wyszogrodzie	58
Wykres 37. Liczba studentów w Płocku w latach akademickich 2001/02-2005/06	62
Wykres 38. Obiekty zabytkowe w subregionie płockim.....	72
Wykres 39. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru	73
Wykres 40. Miejsca noclegowe.....	83
Wykres 41. Korzystający z noclegów – Płock	83
Wykres 42. Korzystający z noclegów – Gostynin.....	84
Wykres 43. Korzystający z noclegów –Sierpc	85
Wykres 44. Korzystający z noclegów – Wyszogród.....	85

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1. Miasto Płock.....	21
Zdjęcie 2. Miasto Gostynin	24
Zdjęcie 3. Miasto Sierpc.....	27
Zdjęcie 4. Miasto Gąbin	29
Zdjęcie 5. Miasto Drobin.....	31
Zdjęcie 6. Miasto Wyszogród	33

ABSTRACT

The purpose of the essay was the analysis of the Płock sub-region, which served as an indicator of the area of cooperation and the direction of actions taken in order to create a net of connections between the Płock sub-regional center and the districts: Sierpc, Gostyń, and borough centers of: Gąbin, Drobin, and Wyszogród.

With such reasoning the identification of multiple factors was made; the factors were: potential, basic functions, the range of their interactions, mutual area of influence, rules of functioning and establishing of the cities in the polycentric colonial net.

In order to define the specificity of centers, the quantitative state of individual supplies which are found in municipal structure was subjected for analysis, as was their qualitative differentiation as well as the spatial differentiation of the social – economic situation, formed as result of many regional and local conditions.

The executed analyses in individual aspects and on basis of approved criteria, constituted the following types of municipal centers: main center – the leader; helping centers (supplementary) for leader in a given field, potential supporting centers as well as the remaining ones: cities in need of support.

The received conclusions served as a test of qualification of mutual relations, with special attention paid to connections among cities. The constituted fields of co-operation required strengthening as well as development and setting of new aims and values.

The study also introduced the activities, which are undertaken by the council of region as well as the remaining individuals of territorial council, which aim to enlarge cohesion of region and the formation of the mechanisms generating the development in out-of-metropolitan areas as well as stimulating the development of polycentric colonial net.